

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα:

«Χρηματοοικονομική και Τραπεζική» με κατεύθυνση στη
«Χρηματοοικονομική Ανάλυση» για στελέχη.

Τίτλος Εργασίας

«Κεφαλαιακή επάρκεια και αποδοτικότητα τραπεζών: διαφορές
ανάμεσα σε οικονομίες που βασίζονται στο τραπεζικό σύστημα και
σε αυτές που βασίζονται στις αγορές.»

Τριμελής επιτροπή: Αναπλ. Καθηγ. Τσιριτάκης Εμμανουήλ (Επιβλέπων Καθηγητής)

Λέκτορας Ν. Εγγλέζος

Καθηγητής Γ. Σκιαδόπουλος

Μεταπτυχιακός Φοιτητής: Ντόκος Πολύδωρας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΕΠΙΡΕΑΣΟΥΝ ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

1.1.ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ

1.2.ΕΠΙΤΟΚΙΟ

1.3.ΑΝΑΛΗΨΗ ΥΠΕΡΜΕΤΡΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

1.4.ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

1.5.ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΞΑΓΟΡΩΝ-ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΩΝ

1.6.ΒΑΘΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

2.ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ-ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ-ΔΙΑΦΥΛΑΞΗΣ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

2.1.ΒΑΣΙΛΕΙΑ I

2.2.ΒΑΣΙΛΕΙΑ II

2.3.ΒΑΣΙΛΕΙΑ III

3.ΕΡΕΥΝΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

4.ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΚΑΙ ΕΞΕΤΑΣΘΗΚΑΝ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΓΑΣΙΑ

5.ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ-ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

α. ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

β. ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ

1.β. ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ

2.β. ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ

γ. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

6.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

7.ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

8.ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η συγκεκριμένη διατριβή αυτή χρησιμοποιεί ως αντικείμενο έρευνας την κεφαλαιοποίηση των τραπεζών καθώς και την απόδοσή τους σε 2 τύπους της οικονομίας, στις bank-based και στις market-based. Μιλώντας για μια οικονομία που στηρίζεται στο τραπεζικό σύστημα (bank based) εννοούμε ότι οι τράπεζες παίζουν σημαντικό ρόλο στην πορεία της οικονομίας και της οικονομικής ανάπτυξης με κύριο χαρακτηριστικό της δραστηριότητας τους την άμεση (βραχυπρόθεσμη) χρηματοδότηση των επιχειρήσεων. Από την άλλη πλευρά, θα γίνει αναφορά σε οικονομίες που στηρίζουν την οικονομική τους ανάπτυξη κυρίως στις αγορές (market based) με κύριο χαρακτηριστικό την μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων.

Μπορούμε να διακρίνουμε την πορεία μιας bank-based οικονομίας και μιας market-based οικονομίας μέσα από διάφορα άρθρα ,όπου το αντικείμενο τους εστιάζεται στη οικονομική διάρθρωση και ανάπτυξη χωρών που στηρίζονται σε αυτά τα δύο συστήματα εξετάζοντας διάφορα στοιχεία/χαρακτηριστικά των χωρών που διαμορφώνουν την οικονομική διάρθρωση και πως αυτή επηρεάζει την οικονομική τους ανάπτυξη καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι και τα δύο συστήματα συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη παρουσιάζοντας διαφορές στην επιρροή τους όσον αφορά τη διακύμανση του οικονομικού κύκλου. Αυτό όμως που παρατηρείται μέσα από διάφορες έρευνες ένα bank-based σύστημα οικονομίας να είναι πιο ευάλωτο σε κάποιες περιόδους οικονομικών κρίσεων όπου οι τράπεζες παρουσιάζουν ανεπάρκεια σε σχέση με ένα market-based σύστημα.

Κάποια άλλα άρθρα εξετάζουν αυτά τα 2 συστήματα χρησιμοποιώντας ένα συγκεκριμένο αριθμό χωρών και το ποσοστό των εταιριών που δραστηριοποιούνται σε αυτές και σε τι βαθμό στηρίζονται σε επιπλέον χρηματοδότηση αλλά και πόσο αυτά τα ποσοστά διαφέρουν μεταξύ των δυο συστημάτων. Σύμφωνα με τις έρευνες

αυτές η επιρροή των δυο οικονομικών συστημάτων στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων σχετίζεται άμεσα με το πώς είναι διαμορφωμένο το οικονομικό περιβάλλον της χώρας δίνοντας έμφαση στο νομικό πλαίσιο με βάση το οποίο χρηματοδοτούνται οι επιχειρήσεις, και κατά πόσο αυτό επιτρέπει τόσο τα bank-based όσο και τα market-based συστήματα να επηρεάσουν την οικονομική ανάπτυξη βελτιώνοντας την πρόσβαση των επιχειρήσεων σε περαιτέρω χρηματοδότηση. Εδώ παρατηρείται ότι ένα bank-based σύστημα εστιάζει την δραστηριότητα του δίνοντας έμφαση στις βραχυπρόθεσμες χρηματοδοτήσεις ενώ ένα market-based στις μακροπρόθεσμες. Επομένως, σε αυτές τις χώρες η διαμόρφωση του θεσμικού πλαισίου μπορεί να προσδιορίσει το ποιες επιχειρήσεις και ποια πλάνα επιχειρηματικά μπορούν να αντλήσουν χρηματοδότηση.

Επομένως, και οι δύο πτυχές καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η καταλληλότητα των δυο συστημάτων εξαρτάται από διάφορους παράγοντες όπως και η πορεία των επιχειρήσεων μέσα σε αυτά. Αυτό που θα εξετασθεί στην δική μας έρευνα είναι το πώς οι ευρωπαϊκές τράπεζες οι οποίες δραστηριοποιούνται σε μια ανεπτυγμένη market-based οικονομία σε σχέση με τις ευρωπαϊκές τράπεζες που δραστηριοποιούνται σε μια ανεπτυγμένη bank-based οικονομία, κατά την περίοδο 1995-2015, αντλούν τα κεφάλαια τους δείχνοντας εάν υπάρχει καταλληλότερο σύστημα μέσα από την απόδοση τους εξετάζοντας ένα συγκεκριμένο μοντέλο μέσα από τη συμπεριφορά του δείκτη ROA(Return on assets)-απόδοση περιουσιακών στοιχείων των συγκεκριμένων τραπεζών, του δείκτη equity/total assets και της τυπικής απόκλισης του ROA ,δηλαδή τον κίνδυνο που αντιμετωπίζει μια τράπεζα, αλλά και άλλων μεταβλητών που δείχνουν το οικονομικό κλίμα της εκάστοτε χώρας στην οποία δραστηριοποιούνται οι τράπεζες αυτές. Εκτός όμως από τις μεταβλητές που εξετάζονται για την εμπειρική ανάλυση γίνεται στην αρχή της διατριβής μια

σύντομη αναφορά γενικότερα και στους παράγοντες που επηρεάζουν το τραπεζικό σύστημα μιας χώρας αλλά και στην επιτροπή της Βασιλείας και στους κανόνες κάτω από τους οποίους λειτουργεί ένα τραπεζικό σύστημα .

1. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΕΠΙΡΕΑΣΟΥΝ ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΜΙΑΣ ΧΩΡΑΣ

Χαρακτηριστικό της τραπεζικής σταθερότητας αποτελεί η ευαισθησία της σε διάφορους παραμέτρους. Η ρευστότητα, τα επιτόκια, η ανάληψη υπέρμετρου κινδύνου, ο τραπεζικός ανταγωνισμός και η διαδικασία εξαγορών και συγχωνεύσεων επηρεάζουν στην σταθερότητα και στην των τραπεζικών ιδρυμάτων και του συστήματος συνολικά.

1.1 ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ

Η έλλειψη ρευστότητας αποτελεί βασικό παράγοντα ο οποίος μπορεί να προκαλέσει αστάθεια του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Οι αγορές χρειάζονται ρευστότητα την οποία αντλούν από τις τράπεζες. Η ρευστότητα δεν επηρεάζεται μόνο από εξωτερικούς παράγοντες αλλά και από ενδογενείς δυνάμεις, ιδιαιτέρως από τους συμμετέχοντες στην αγορά οι οποίοι αντιμετωπίζουν την αβεβαιότητα και την αλλαγή στην αξία των περιουσιακών στοιχείων.

Η ρευστότητα χρηματοδότησης (funding liquidity) αναφέρεται στην ικανότητα να διαδραματίσει τον ρόλο του διαμεσολαβητή το τραπεζικό ίδρυμα, να προμηθεύσει με ρευστότητα την αγορά την οποία αντλεί είτε από εκποίηση περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού του είτε από εξωτερική χρηματοδότηση η οποία επηρεάζεται από την πιστοληπτική του ικανότητα. Η ρευστότητα της αγοράς (market liquidity) αναφέρεται στην δυνατότητα να πραγματοποιήσει συναλλαγές ένα τραπεζικό ίδρυμα χωρίς να μεταβληθεί τιμή των περιουσιακών στοιχείων που αγοράζονται ή πωλούνται .

Η ρευστότητα μπορεί να μετρηθεί με τον βαθμό της δυνατότητας ρευστοποίησης περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών, χωρίς να γίνει απομείωση της αξίας αυτών είτε με την ευκολία με την οποία τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εμπορεύονται χρήματα χωρίς να χάνουν την αξία τους. Ο κίνδυνος ρευστότητας

απορρέει από την αδυναμία της τράπεζας να ικανοποιήσει τις υποχρεώσεις της, εξαιτίας της μη εύρεσης χρηματοδότησης αλλά και εκποίησης περιουσιακών στοιχείων.

Η έλλειψη ρευστότητας σε συνδυασμό με την υψηλή μόχλευση, ενισχύει την δυσλειτουργία της αγοράς που μπορεί να προκληθεί από ένα εξωτερικό κλυδωνισμό. Προκαλείται απώλεια εμπιστοσύνης στο τραπεζικό σύστημα που δυνητικά είναι ικανή να οδηγήσει σε γενικευμένη τραπεζική κρίση. Η ρευστότητα βασίζεται στην πληροφόρηση. Στην πραγματική οικονομία οι αγορές δεν είναι τέλειες, υπάρχει ασύμμετρη πληροφόρηση μεταξύ δανειστή και δανειζόμενου και ελλοχεύει κίνδυνος ρευστότητας.

Η πληροφόρηση επηρεάζει το «bank run» το οποίο προκαλεί προβλήματα ρευστότητας στα τραπεζικά ιδρύματα. Τα περιουσιακά στοιχεία των τραπεζικών ιδρυμάτων τα οποία βρίσκονται στο ενεργητικό των τραπεζών εφόσον πουληθούν είτε αν δημιουργηθούν προσδοκίες μειωμένης αποτίμησης μπορεί δυνητικά να προκαλέσει προβλήματα ρευστότητας. Προς κάλυψη των αναγκών του ένα τραπεζικό ίδρυμα με ανεπαρκή ρευστότητα, θα πουλήσει τίτλους σε μειωμένη τιμή. Είναι ξεκάθαρο το γεγονός ότι η ρευστότητα εξαρτάται από την εμπιστοσύνη του τραπεζικού συστήματος η οποία μπορεί να οδηγήσει σε ισορροπία την ζήτηση και την παροχή ρευστότητας. Τα επαρκή κεφάλαια αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για να καταστεί ένα τραπεζικό ίδρυμα φερέγγυο.

1.2 ΕΠΙΤΟΚΙΟ

Η χρηματοοικονομική σταθερότητα επηρεάζεται από το ύψος των επιτοκίων δηλαδή από την άσκηση της νομισματικής πολιτικής των κεντρικών τραπεζών. Η μεταβλητότητα του ύψους του επιτοκίου αντικατοπτρίζει τον κίνδυνο του επιτοκίου.

Οι Delis & Kouretas (2011) πραγματοποίησαν μία εμπειρική έρευνα, τα αποτελέσματα της οποίας υποδεικνύουν πως σε περίοδο χαμηλών επιτοκίων παρατηρείται αύξηση του τραπεζικού κινδύνου. Ωστόσο, η επιρροή των χαμηλών επιτοκίων στον τραπεζικό κίνδυνο περιορίζεται όσο μεγαλύτερο είναι το μετοχικό κεφάλαιο.

Η θεωρητική προσέγγιση, υποστηρίζει πως ορισμένα εξωγενή «σοκ» τα οποία μειώνουν την ασύμμετρη πληροφόρηση αποτελούν έναυσμα για ενίσχυση του ανταγωνισμού και της πιστωτικής επέκτασης και δημιουργούν κίνητρα στις τράπεζες να φθάσουν σε υψηλότερες αποδόσεις αναλαμβάνοντας πιο επικίνδυνα επιχειρηματικά σχέδια. Οι προϋποθέσεις για να δανειστείς γίνονται λιγότερες, ο δανεισμός είναι πιο εύκολος και τα επικίνδυνα περιουσιακά στοιχεία των τραπεζών αυξάνονται και πιθανώς να μειωθεί η αξία της τράπεζας και να αυξηθεί η πιθανότητα κρίσης.

Σε μακρά περίοδο χαμηλών επιτοκίων καθώς και μειωμένης μεταβλητότητας των επιτοκίων η τράπεζα αναλαμβάνει περισσότερο κίνδυνο και περιορίζει το περιθώριο μεταξύ χορηγήσεων και καταθέσεων φθάνοντας σε υψηλότερες αποδόσεις. Τα χαμηλά επιτόκια αυξάνουν την προσφορά χρήματος στην οικονομία, ασκείται λοιπόν μια επεκτατική νομισματική πολιτική, η οποία αυξάνει με την σειρά της τον τραπεζικό κίνδυνο. Στο ενεργητικό της τράπεζας υπάρχουν τα περιουσιακά της στοιχεία, τα οποία αποτελούνται από τα δάνεια που παρέχει στους πελάτες της αλλά και από επενδύσεις σε μετοχές, ομόλογα, προθεσμιακές καταθέσεις και παράγωγα. Είναι

λοιπόν ξεκάθαρο ότι η πιθανότητα να μην λάβει πίσω τα χρήματα τα οποία έχει δώσει στους πελάτες της αυξάνεται γεωμετρικά με την αντίστοιχη αύξηση του αριθμού των δανειακών χορηγήσεων, αλλά και με την παροχή δανείων με λιγότερο αυστηρά κριτήρια. Μπορεί λοιπόν να προκληθεί ανισορροπία στην τράπεζα μεμονωμένα αλλά και στο τραπεζικό σύστημα συνολικά.

Συνοψίζοντας, η εμπειρική ανάλυση αποκαλύπτει μία ισχυρή αρνητική σχέση μεταξύ επιτοκίου και τραπεζικού κινδύνου. Μάλιστα ακόμη πιο ισχυρή είναι για τράπεζες οι οποίες έχουν περισσότερες δραστηριότητες οι οποίες δεν συμπεριλαμβάνονται στον ισολογισμό και λιγότερο έντονη για τράπεζες με υψηλά ίδια κεφάλαια. Συνεπώς, θα πρέπει να θεσπιστεί ένα αποτελεσματικό κανονιστικό πλαίσιο και ρυθμιστική αρχή η οποία να συντελεί στην σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος.

Η αύξηση των επιτοκίων προκαλεί αύξηση των καταθέσεων, εφόσον η απόδοση των αποταμιεύσεων αυξάνεται. Αντίστοιχα, όταν προκαλείται μία αύξηση των επιτοκίων δανεισμού, αυξάνεται το κόστος του χρήματος και η ζήτηση δανείων μειώνεται. Πρέπει λοιπόν να υπάρχει μία ισορροπία στην προσφορά και ζήτηση χρήματος και εργαλείο αυτής της προσπάθειας αποτελεί το ύψος του επιτοκίου.

1.3 ΑΝΑΛΗΨΗ ΥΠΕΡΜΕΤΡΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Βασικός στόχος κάθε επιχείρησης αποτελεί η μεγιστοποίηση των κερδών της. Τα τραπεζικά ιδρύματα αναλαμβάνουν ορισμένες φορές υπέρμετρο κίνδυνο μειώνοντας τις προϋποθέσεις για χρηματοδότηση με το τίμημα της μεγαλύτερης απόδοσης (risk-return relationship) .

Οι καταθέτες εμπιστεύονται τα χρήματα στις τράπεζες οι οποίες τους αποδίδουν μία απόδοση. Μεγάλο μέρος του ενεργητικού μια τράπεζας αποτελείται από δάνεια

προς τους πελάτες της. Τα δάνεια αποτελούν υποσχέσεις μελλοντικών χρηματοροών από τους δανειολήπτες στην τράπεζα. Από την φύση τους λοιπόν, ενέχουν κίνδυνο διότι το μέλλον δεν μπορεί να προβλεφθεί. Όταν παρέχονται από τα τραπεζικά ιδρύματα δάνεια τα οποία είναι ριψοκίνδυνα, λαμβάνουν μεγαλύτερη απόδοση αλλά και ο κίνδυνος μη αποπληρωμής των δανείων αυξάνεται ταυτόχρονα.

1.4 ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

Ο τραπεζικός ανταγωνισμός αποτελεί σημαντική παράμετρο που επιδρά στην τραπεζική σταθερότητα. Ο Beck (2008) ερευνά την επίπτωση του τραπεζικού ανταγωνισμού στην τραπεζική σταθερότητα. Η θεωρία υποστηρίζει μία θετική σχέση μεταξύ της διάρθρωσης της αγοράς και του ανταγωνισμού του τραπεζικού συστήματος και της τραπεζικής σταθερότητας. Εμπειρικές έρευνες οι οποίες εστιάζουν σε κάθε χώρα ξεχωριστά επιβεβαιώνουν την θεωρία και δείχνουν θετική σχέση μεταξύ τραπεζικού ανταγωνισμού και χρηματοοικονομικής σταθερότητας ενώ cross-country μελέτες κατά κύριο λόγο δείχνουν θετική σχέση. Τραπεζικά συστήματα τα οποία είναι περισσότερο ανταγωνιστικά, οι πιθανότητες δυσλειτουργίας τους είναι λιγότερες. Η απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος την δεκαετία του 1970 και 1980 οδήγησε σε απεριόριστο ανταγωνισμό, ωστόσο η αιτία της ευθραυστότητας (fragility) του τραπεζικού συστήματος κυρίως οφείλεται στις ρυθμιστικές και εποπτικές αρχές. Οι ρυθμιστικές και οι εποπτικές αρχές πρέπει να μεριμνήσουν ώστε να επηρεάσει θετικά η ύπαρξη τραπεζικού ανταγωνισμού την τραπεζική σταθερότητα.

Συνοψίζοντας, ο τραπεζικός ανταγωνισμός έχει θετικό αντίκτυπο στην σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος. Απαραίτητη προϋπόθεση όμως αποτελεί

η ύπαρξη ορθού ρυθμιστικού πλαισίου και ασφαλούς τραπεζικού δικτύου το οποίο να υποστηρίζει την ανταγωνιστικότητα και να μη την περιορίζει.

1.5 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΞΑΓΟΡΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΩΝ

Η διαδικασία εξαγορών και συγχωνεύσεων, η οποία έχει σαν αποτέλεσμα την μείωση του αριθμού των τραπεζών και την ταυτόχρονη αύξηση του μεγέθους των τραπεζών, επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό την τραπεζική σταθερότητα. Όμως τα εμπειρικά αποτελέσματα είναι μικτά και δεν οδηγούν σε ξεκάθαρα συμπεράσματα.

Έρευνες όπως αυτή των Uhde και Heimeshoff (2009) δείχνουν εμπειρικά ότι η συγκέντρωση της εθνικής τραπεζικής αγοράς έχει αρνητικό αντίκτυπο στην χρηματοοικονομική ευρωστία. Ενδεχομένως η αρνητική σχέση συγκέντρωσης και σταθερότητας απορρέει από μία υψηλότερη μεταβλητότητα απόδοσης των τραπεζών σε συγκεντρωμένες αγορές.

Από την άλλη πλευρά Ο Beck (2008), βάση της εμπειρικής έρευνας που πραγματοποίησε, έδειξε πως σε περισσότερο συγκεντρωτικό τραπεζικό σύστημα οι πιθανότητες δυσλειτουργίας του τραπεζικού συστήματος είναι λιγότερες. Η αύξηση της συγκέντρωσης των τραπεζών αυξάνει τις πιθανότητες σταθερότητα των τραπεζών.

1.6 ΒΑΘΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Ο βαθμός οικονομικής ανάπτυξης αποτελεί βασική επιδίωξη όλων των σύγχρονων κρατών και έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση των παραγωγικών δυνατοτήτων. Σε περιόδους ανάπτυξης παρατηρούμε αύξηση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (GDP). Ο υψηλός ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης συνδέεται με την σταθερότητα του μακροοικονομικού περιβάλλοντος και μειώνεται η πιθανότητα οικονομικής δυσχέρειας. Επομένως, αναμένουμε αρνητική συσχέτιση της

οικονομικής ανάπτυξης και του τραπεζικού ρίσκου που αυξάνει την πιθανότητα κρίσης στον τραπεζικό τομέα.

2. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ-ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Η επιτροπή δημιουργήθηκε το 1974 από τους Διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών των κρατών-μελών «της ομάδας των 10» (G-10). Λειτουργεί στην ομώνυμη χώρα της Ελβετίας υπό την «προστασία» της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών. Η επιτροπή αποτελεί ένα forum, χωρίς νομική ισχύ. Ο λόγος της ύπαρξης της είναι η θέσπιση γενικών εποπτικών κατευθύνσεων και πρακτικών, ρυθμίζει θέματα που αφορούν την επάρκεια των κεφαλαίων των τραπεζών, συντελεί στην σταθερότητα της λειτουργίας των τραπεζικών ιδρυμάτων και αποτελεί αρωγό στην αντιμετώπιση ενδεχόμενης αστάθειας των τραπεζικών ιδρυμάτων.

2.1 ΒΑΣΙΛΕΙΑ I

Το 1988 η Επιτροπή εισήγαγε ένα σύστημα κεφαλαιακής μέτρησης με την ονομασία Αρχικό Σύμφωνο (Basel Capital Accord). Το 1998 εκδόθηκε το πλαίσιο εποπτείας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος με την ονομασία Βασιλεία I. Στόχος ήταν η αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου μέσω της θέσπισης ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Σύμφωνα με την Βασιλεία I ο Συνολικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (ΣΔΚΕ), ισούται με τα αναγκαία κεφάλαια προς τα στοιχεία του ενεργητικού, σταθμισμένα κατά το βαθμό πιστωτικού κινδύνου (Risk Weighted Assets), όντας μεγαλύτερος ή ίσος του 8%.

- ΣΔΚΕ= ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΕΠΟΠΤΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ/ RWA'S≥8%

Τα συνολικά ,εποπτικά κεφάλαια ισούνται με τα βασικά ίδια κεφάλαια (Tier I Capital) και τα συμπληρωματικά (Tier II Capital). Τα βασικά ίδια (Common Equity Tier I Capital) αποτελούνται από το μετοχικό κεφάλαιο και δημοσιευμένα αποθεματικά. Τα συμπληρωματικά (Tier II Capital) περιλαμβάνουν ορισμένα κεφάλαια για γενικούς τραπεζικούς κινδύνους όπως τα επισφαλή δάνεια, τα αφανή αποθεματικά δηλαδή αυτά που δεν ,αποκαλύπτονται στον ισολογισμό μίας τράπεζας και ορισμένες μετοχές και μετατρέψιμα ομόλογα που δεν εμφανίζονται στα βασικά ίδια κεφάλαια.

Ο κίνδυνος που λαμβάνεται υπόψη στην Βασιλεία I είναι ο πιστωτικός. Για την μέτρησή του χρησιμοποιούνται οι συντελεστές 0%, 20%, 50% και 100% ανάλογα το είδος του στοιχείου του ενεργητικού που χρησιμοποιείται για να προσμετρηθεί ο πιστωτικός κίνδυνος.

Το 1996 συμπληρώθηκε το αρχικό σύμφωνο και προέκυψε η αναθεωρημένη συμφωνία της Βασιλείας I η οποία λάμβανε επιπλέον υπόψη και τον κίνδυνο της αγοράς. Έτσι, για τον υπολογισμό του ΣΔΚΕ διαφοροποιείται ο τρόπος υπολογισμού του RWA's που πλέον μετρείται λαμβάνοντας υπόψη και τον κίνδυνο αγοράς, απαιτώντας περισσότερα κεφάλαια.

Αυξάνεται ο παρανομαστής του δείκτη ΣΔΚΕ που αποτελείται από τα στοιχεία των RWA's που αξιολογούνται εκ νέου έπειτα από την εισαγωγή του κινδύνου της αγοράς. Με τον υπολογισμό των RWA's ταξινομούνται τα στοιχεία του ενεργητικού σε κατηγορίες κινδύνου με παράλληλη στάθμιση των στοιχείων αυτών. Στον υπολογισμό των RWA's συμπεριλαμβάνονται περισσότερα πλέον περιουσιακά στοιχεία και χρησιμοποιούνται νέοι συντελεστές το ύψος των οποίων δεν είναι προκαθορισμένο από το πλαίσιο της αναθεωρημένης Βασιλείας I. Έτσι αυξάνονται

τα κεφάλαια τα οποία οι τράπεζες πρέπει να διακρατούν ώστε να είναι οχυρωμένες έναντι κινδύνων που ενδεχομένως προκύψουν και απαιτούν την ύπαρξη κεφαλαίων.

2.2 ΒΑΣΙΛΕΙΑ II

Στην αρχή της δεκαετίας του 2000 το πλαίσιο Βασιλεία II, το οποίο αντικατέστησε τη Βασιλεία I, αποσκοπούσε στην πληρέστερη απεικόνιση των αναλαμβανομένων κινδύνων από τα πιστωτικά ιδρύματα και στη σύνδεση των κεφαλαιακών απαιτήσεων με τους κινδύνους αυτούς. Τα νέα χαρακτηριστικά της Βασιλείας II είναι η εισαγωγή του λειτουργικού κινδύνου καθώς και η εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου από τους οίκους αξιολόγησης. Το πλαίσιο της Βασιλείας II βασίζεται σε τρεις πυλώνες.

Ο πρώτος πυλώνας αναφέρεται στις κεφαλαιακές απαιτήσεις για την κάλυψη πιστωτικού κινδύνου, του κινδύνου αγοράς και του λειτουργικού κινδύνου. Ορίζει αυστηρότερα πλαίσια έναντι του πιστωτικού κινδύνου και του λειτουργικού κινδύνου που εισήγαγε η Βασιλεία II. Τον προσδιορισμό των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων ως προς τους κινδύνους που έχουν αναληφθεί ο οποίος παραμένει ίσος με 8%. Η Βασιλεία II ορίζει νέες μεθόδους προσδιορισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι των κινδύνων που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες, ιδιαιτέρως έναντι του πιστωτικού κινδύνου. Πρώτη φορά εισάγεται ο λειτουργικός κίνδυνος για τον οποίο απαιτούνται κεφάλαια για την κάλυψη των πιστωτικών ιδρυμάτων έναντι του συγκεκριμένου κινδύνου. Η Βασιλεία II προτείνει τρεις μεθόδους για την μέτρηση των κινδύνων. Η πρώτη είναι η τυποποιημένη μέθοδος (standardized), η δεύτερη είναι η θεμελιώδης μέθοδος των εσωτερικών διαβαθμίσεων (IRB- Internal Ratings based Approach) καθώς και η προηγμένη μέθοδος των εσωτερικών διαβαθμίσεων (Advanced ratings based Approach).

Ο δεύτερος πυλώνας, προσδιορίζει τον βέλτιστο τρόπο υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας η οποία ελέγχεται από τις εποπτικές αρχές. Οι εποπτικές αρχές επανεξετάζουν την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών ώστε να εφαρμόζουν και να επιβάλλουν τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις σύμφωνα με την Βασιλεία II.

Ο τρίτος πυλώνας, αφορά την υποχρέωση των τραπεζών να δημοσιεύουν τους κινδύνους που αναλαμβάνουν, τους τρόπους με τους οποίους τους διαχειρίζονται καθώς και την κεφαλαιακή τους επάρκεια. Έτσι ενισχύουν την πειθαρχία στην αγορά και βοηθούν τους επενδυτές να επιλέξουν τις κατάλληλες επενδύσεις.

2.3 ΒΑΣΙΛΕΙΑ III

Η διεθνής χρηματοοικονομική κρίση οδήγησε στην θέσπιση νέων κανόνων λειτουργίας των τραπεζών. Η Βασιλεία III αποτελεί τροποποίηση του ήδη υπάρχοντος κανονιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας II. Στη Βασιλεία III παρουσιάζονται κανονιστικά πρότυπα που αφορούν την κεφαλαιακή επάρκεια και την ρευστότητα των τραπεζών. Υποχρεούνται πλέον οι τράπεζες να διακρατούν περισσότερα κεφάλαια για να εξασφαλίσουν την εύρυθμη λειτουργία τους και αυξάνεται το ελάχιστο ποσοστό κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Η πιο σημαντική τροποποίηση που έγινε στο ισχύον πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας είναι ο ορισμός των νέων εποπτικών ιδίων κεφαλαίων. Με τις νέες διατάξεις τα ίδια κεφάλαια διακρίνονται στα βασικά ίδια κεφάλαια (Tier 1 capital) και τα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια(Tier 2 capital). Τα βασικά ίδια κεφάλαια αποτελούνται από τα κύρια στοιχεία (common equity Tier 1 capital) και τα πρόσθετα στοιχεία (additional Tier 1 capital).

Τα κύρια στοιχεία (common equity Tier 1 capital) αποτελούνται από το μετοχικό κεφάλαιο, τα εμφανή αποθεματικά, τα αποτελέσματα εις νέον, την διαφορά από την

έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο και από το μετοχικό κεφάλαιο θυγατρικών επιχειρήσεων που διακρατείται από μετόχους μειοψηφίας το οποίο έχει προσμετρηθεί στα ίδια κεφάλαια της τράπεζας. Τα πρόσθετα στοιχεία (additional Tier 1 capital) αποτελούνται από ομολογίες μη καθορισμένης διάρκειας με δυνατότητα ανάκλησης από τον εκδότη τους μετά την παρέλευσης της πενταετίας, από μετοχές και ομόλογα που έχουν εκδοθεί και το ποσό της έκδοσης έχει καταβληθεί πλήρως και είναι μειωμένης εξασφάλισης έναντι των πιστωτών.

Τα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια (Tier 2 capital) αποτελούνται από προνομιούχες μετοχές και ομόλογα τουλάχιστον πενταετίας, τίτλοι θυγατρικών επιχειρήσεων του ίδιου ομίλου που κατέχονται από τρίτους και δεν έχουν προσμετρηθεί στα βασικά ίδια κεφάλαια, από την διαφορά έκδοσης προνομιούχων μετοχών υπέρ το άρτιο και από κεφάλαια που σχηματίζονται έναντι γενικών τραπεζικών κινδύνων.

Ο συντελεστής μόχλευσης, ο οποίος ισούται με τα βασικά ίδια κεφάλαια προς τα ανοίγματα εντός και εκτός ισολογισμού βάσει της λογιστικής τους αξίας, χωρίς στάθμιση κατά κίνδυνο και δικαιώματα συμψηφισμού απαιτήσεων και υποχρεώσεων πρέπει να είναι μεγαλύτερος ή ίσος του 3%. Η μεταβατική περίοδος εφαρμογής της Βασιλείας III ξεκίνησε το 2011 και αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2017 όταν θα έχουν γίνει τυχόν απαραίτητες αλλαγές και θα ισχύει ο κανόνας από αρχές του 2018.

Η ρευστότητα αδιαμφισβήτητα αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την σταθερότητα ενός τραπεζικού ιδρύματος και η Βασιλεία III όρισε κανόνες ρευστότητας. Ο συντελεστής κάλυψης ρευστότητας (Liquidity-Coverage Ratio) καλύπτει τις άμεσες, έως και 30 ημέρες, ανάγκες ρευστότητας μίας τράπεζας. Ισούται με τα στοιχεία πολύ υψηλής ποιότητας (High Quality Liquidity Assets-HQLA) προς το

σύνολο των προγραμματισμένων καθαρών χρηματικών εκροών των επόμενων 30 ημερών και πρέπει να είναι μεγαλύτερος ή ίσος του 100%.

Ο συντελεστής καθαρής χρηματοδότησης (Net stable funding ratio- NSFR) καλύπτει τις μακροπρόθεσμες ανάγκες ρευστότητας που εν δυνάμει μπορεί να προκύψουν. Υπολογίζεται ως το διαθέσιμο κεφάλαιο σταθερής χρηματοδότησης προς το απαιτούμενο κεφάλαιο σταθερής χρηματοδότησης και πρέπει να είναι μεγαλύτερο ή ίσο του 100%.

$LCR = \frac{HQLA}{(\text{Σύνολο καθαρών χρηματικών εκροών των επόμενων 30 ημερών})} \geq 100\%$

$NSFR = \frac{(\text{Διαθέσιμο κεφάλαιο σταθερής χρηματοδότησης})}{(\text{Απαιτούμενο κεφάλαιο χρηματοδότησης})} \geq 100\%$

Επιπλέον, σύμφωνα με την Βασιλεία III σχηματίζεται Απόθεμα Συντήρησης Κεφαλαίου σε περιόδους οικονομικής ευημερίας προκειμένου να χρησιμοποιηθεί σε περίοδο ύφεσης. Ισούται με το 2,5% των σταθμισμένων κατά τον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού (RWA's). Επίσης, σχηματίζεται Αντικυκλικό Απόθεμα ίσο με 2,5% των RWA's σε περιόδους υπερβολικής πιστωτικής επέκτασης. Σχηματίζονται δυναμικές προβλέψεις βάσει των προσδοκώμενων ζημιών για την αντιμετώπιση ενδεχόμενων κινδύνων των τραπεζών.

Η κρίση του τραπεζικού τομέα δημιουργεί ερωτήματα για την αποτελεσματική εφαρμογή της Βασιλείας II. Οι εποπτικές αρχές κάνοντας ορθή έρευνα των στοιχείων των τραπεζών θα έπρεπε να εντοπίσουν ενδεχόμενη παραβίαση των κανόνων της Βασιλείας. Δημιουργείται λοιπόν το ερώτημα κατά πόσο οι επόπτες δρουν αμερόληπτα.

3.ΕΡΕΥΝΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Η συγκεκριμένη διατριβή στηρίχθηκε σε κάποια συγκεκριμένα άρθρα τα οποία στο παρελθόν έχοντας εξετάσει διάφορες μεταβλητές που σχετίζονται με την δραστηριοποίηση των τραπεζών στις δυο αυτές κατηγορίες οικονομιών, δηλαδή σε οικονομίες που στηρίζονται στις αγορές(*market-based economies*) και σε οικονομίες που στηρίζονται στις τράπεζες(*bank-based economies*), προσπαθούν να δώσουν μια απάντηση για το ποιο κλίμα ή σύστημα μπορεί να θεωρηθεί ως κατάλληλο για την ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας. *‘Bank-based versus market-based financial systems: a growth theoretic analysis’*, των Shankha Chakraborty και Tridip Ray, *‘Financial structure and growth’*, των L.Gambacorta, Jing Yang και K.Tsatsaroni, *‘Funding growth in bank-based and market-based financial systems: evidence from firm level data’*, των Asli Demirguc-Kunt και Vojislav Maksimovic και *‘Bank-based and market-based financial systems: cross country comparisons’* των Asli Demirguc-Kunt and Ross Levine, *‘Industry growth and capital allocation: does having a market or bank based system matter?’*, των Thorten Beck και Ross Levine, *‘Market-Bank based financial systems: Do rights and regulation really matter?’*, του O.Emre Ergungor, αποτελούν κάποια από τα βασικά άρθρα στα οποία στηρίζεται η ερευνά μας. Εξετάζοντας το καθένα, μπορούμε να διακρίνουμε σε ένα βαθμό τον τρόπο προσέγγισης τους όσον αφορά την σύγκριση και την καταλληλότητα των δυο συστημάτων οικονομίας.

Παρατηρώντας το κάθε άρθρο χωριστά, μπορούμε να διακρίνουμε την μέθοδο και τα αποτελέσματα της κάθε έρευνας. Συγκεκριμένα, το άρθρο "*Bank-based versus market-based financial systems: a growth theoretic analysis*", των Shankha Chakraborty και Tridip Ray εστιάζει στο να δώσει μια όσο το δυνατόν ξεκάθαρη απάντηση στην συνεχιζόμενη συζήτηση που αφορά τη σύγκριση μεταξύ των πλεονεκτημάτων των bank-based οικονομιών και των market-based οικονομιών καθώς και τον τρόπο που επηρεάζουν αυτά την οικονομική ανάπτυξη των εξεταζόμενων χωρών. Από αναπτυξιακής πλευράς, οι συγγραφείς δεν μπορούν να δώσουν ένα ξεκάθαρο συμπέρασμα για το εάν το ένα σύστημα είναι καλύτερο από το άλλο. Υποστηρίζουν, ότι είναι πολύ πιθανό και για τους δυο τύπους συστημάτων που εμφανίζονται σε δυο διαφορετικές χώρες μπορούν να παρατηρηθούν παρόμοια ποσοστά αύξησης του κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Επιπλέον, εξετάζοντας την ποιότητα των οικονομικών, των νομικών θεσμών και διαδικασιών των χωρών αποτελεί σημαντικό στοιχείο για να δειχθεί ότι και αυτοί οι παράγοντες παίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της οικονομίας αλλά και στην ευελιξία που έχει το κάθε ένα από τα δυο αυτά συστήματα. Μέσα από την έρευνα διακρίνονται κάποια πλεονεκτήματα των bank-based οικονομιών σε σχέση με τις market-based οικονομίες, όπως για παράδειγμα ότι τα επίπεδα των επενδύσεων και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ βρίσκονται σε υψηλότερα επίπεδα. Επιλύονται κάποια προβλήματα που αφορούν την διαδικασία δανεισμού των επιχειρήσεων δίνοντας τη δυνατότητα εξωτερικής χρηματοδότησης σε περισσότερες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε κλάδους ισχυρούς της οικονομίας, όπως είναι ο κατασκευαστικός τομέας. Το συμπέρασμα της συγκεκριμένης έρευνας αναφέρεται στο γεγονός ότι παρατηρείται στις χώρες που διακρίνονται ως bank-based οικονομίες μια καλύτερη κατανομή πλούτου σε σχέση με τις market-based.

Οι L.Gambacorta, Jing Yang και K.Tsatsaroni στο άρθρο τους “*Financial structure and growth*”, προσπαθούν να εξετάσουν κάποια στοιχεία της οικονομικής δομής μιας χώρας η οποία στηρίζεται σε ένα από αυτά τα δυο συστήματα και πώς αυτή η δομή μπορεί να επηρεάσει και να διαμορφώσει την οικονομική ανάπτυξη της εκάστοτε χώρας. Η έρευνα επικεντρώνεται σε τρία στοιχεία. Το πρώτο αφορά την σχέση μεταξύ των χαρακτηριστικών μιας χώρας και την οικονομικής δομής της. Το δεύτερο ο τρόπος συσχέτισης της οικονομικής δομής και της οικονομικής ανάπτυξης όπου παρατηρείται ότι παρόλο που οι αγορές και οι τράπεζες συμβάλλουν στη οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας λειτουργώντας αμφίδρομα και με συμπληρωματικό τρόπο, υπάρχει ένα σημείο όπου η επιπλέον τραπεζική διαμεσολάβηση και η τάση προς διόγκωση των αγορών μπορεί να οδηγήσουν μια οικονομία ταυτόχρονα σε χαμηλότερο ρυθμό ανάπτυξης δημιουργώντας αρνητικές αποδόσεις. Η τρίτη πτυχή επικεντρώνεται στο ρόλο που παίζουν οι τράπεζες και οι αγορές στο να περιοριστούν οι διακυμάνσεις του οικονομικού κύκλου. Το συγκεκριμένο άρθρο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τόσο οι τράπεζες όσο και οι αγορές είναι απαραίτητες για την ανάπτυξη μιας οικονομίας, με τις τράπεζες να παρέχουν υπηρεσίες που διαφέρουν με αυτές που παρέχονται σε μια οικονομία market-based και οι οποίες αποδεικνύονται καλύτερες για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Παρολαυτά, επισημαίνεται ότι μετά από ένα σημείο η επιπλέον τάση για ανάπτυξη του τραπεζικού κλάδου σε μια bank-based οικονομία μπορεί να οδηγήσει σε μια οικονομική κρίση καθιστώντας το συγκεκριμένο σύστημα των τραπεζών περισσότερο ευάλωτο σε σχέση με ένα market-based, με τις τράπεζες να αδυνατούν να αντλήσουν κεφάλαια και καταθέσεις, καθώς και να εισπράξουν τις απαιτήσεις τους.

Με τη σειρά, τους οι Asli Demirguc-Kunt and Ross Levine στο άρθρο τους *“Bank-based and market-based financial systems: cross country comparisons”* εξετάζουν ένα δείγμα 150 χωρών που περιέχει και τους δυο τύπους οικονομιών , bank-based και market-based, την οικονομική τους διάρθρωση και την οικονομική τους ανάπτυξη έτσι ώστε να ελέγξουν κατά πόσο τα δυο αυτά οικονομικά συστήματα διαφέρουν σε διάφορες χώρες με διαφορετικές οικονομίες ανά τον κόσμο. Εξετάζοντας αυτά τα χαρακτηριστικά υπάρχουν 3 στόχοι: α) η ανάλυση του μεγέθους, της δραστηριότητας και της αποδοτικότητας των οικονομικών συστημάτων – bank-based, market-based και άλλων μορφών- και κατά πόσο διαφέρουν σε χώρες που έχουν διαφορετικό κατά κεφαλήν εισόδημα, β) ο ορισμός διαφορετικών δεικτών χρηματοοικονομικής δομής με στόχο την αναζήτηση και εύρεση οικονομικών μοτίβων σε χώρες που παρουσιάζουν ανάπτυξη και γίνονται οικονομικά πλουσιότερες, γ) η έρευνα των νομικών, κανονιστικών και πολιτικών παραγόντων που διαμορφώνουν την οικονομική δομή μιας χώρας αφού ελεγχθεί το επίπεδο του κατά κεφαλήν ΑΕΠ για κάθε χώρα. Παρατηρώντας τα οικονομικά συστήματα που εφαρμόζονται στις διάφορες οικονομίες, οι οποίες κατανέμονται και σε διαφορετικές ομάδες ανάλογα με το επίπεδο εισοδήματος, διακρίνεται ότι οι τράπεζες, άλλοι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί και τα χρηματιστήρια(αγορές) γίνονται μεγαλύτερα , πιο ενεργά και πιο αποτελεσματικά καθώς οι χώρες αυτές γίνονται πλουσιότερες οικονομικά. Επομένως, η ανάπτυξη του χρηματοοικονομικού τομέα παρατηρείται ότι κινείται σε υψηλότερα επίπεδα σε χώρες όπου το εισοδηματικό τους επίπεδο είναι και αυτό υψηλό. Στη συνέχεια, αναλύονται οι διαφορές που παρατηρούνται στην οικονομική δομή μεταξύ χωρών με διαφορετικό εισοδηματικό επίπεδο διαπιστώνοντας ότι τα μέτρα μεγέθους της οικονομικής δομής δεν ακολουθούν ένα ξεκάθαρο μοτίβο, καθώς αναπτύσσονται οι χώρες κι αυτό γίνεται εξετάζοντας τα επίπεδα δραστηριότητας και

αποδοτικότητας με βάση τα οποία οι χώρες με υψηλό επίπεδο δείχνουν ότι υπάρχει πιο ενεργή και αποτελεσματικότερη δραστηριότητα των χρηματιστηρίων από τις τράπεζες πράγμα που δείχνει ότι τείνουν να διακριθούν σε market-based οικονομίες. Επίσης, για να αποφευχθεί η ταξινόμηση μιας χώρας σε bank-based και market-based έχοντας ανεπαρκώς ανεπτυγμένες τράπεζες και χρηματιστήρια με βάση τα διεθνή πρότυπα, τις ταξινομούμε σε χώρες με ανεπτυγμένες και μη οικονομικά συστήματα. Τέλος, γίνεται ανάλυση διάφορων νομικών, κανονιστικών, φορολογικών και μακροοικονομικών παραγόντων της οικονομικής διάρθρωσης μια χώρας και συγκεκριμένα χρησιμοποιώντας ως ένα από αυτά τα μέτρα το Κοινό Αστικό Δίκαιο που εφαρμόζεται σε κάποιες οικονομίες με αυστηρά μέτρα για την προστασία των μετόχων, με οργανωμένα λογιστικά πρότυπα και χαμηλά επίπεδα διαφθοράς αλλά και άλλες μορφές Δικαίου που με τη εφαρμογή τους παρατηρούνται εντελώς αντίθετα χαρακτηριστικά μπορούμε να διακρίνουμε τις οικονομίες σε bank-based και market-based.

Στην προσπάθεια τους να καταλήξουν στο εάν και κατά πόσο η διαφορά στην οργάνωση των οικονομικών συστημάτων των χωρών μπορεί να επηρεάσει την ικανότητα και την δυνατότητα των επιχειρήσεων, που δραστηριοποιούνται σε αυτές, να αποκτήσουν επιπλέον κεφάλαια με στόχο την ανάπτυξη, μέσω του άρθρου τους *“Funding growth in bank-based and market-based financial systems: evidence from firm level data”*, οι Asli Demirguc-Kunt και Vojislav Maksimovic κάνουν χρήση διάφορων οικονομιών ανά τον κόσμο επισημαίνοντας ότι η σχετική ανάπτυξη των τραπεζών έναντι των αγορών(χρηματαγορές) ποικίλουν από χώρα σε χώρα. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι οι επιπτώσεις της χρηματοοικονομικής αγοράς και του τραπεζικού συστήματος στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων είναι στενά συνδεδεμένη με το επίπεδο ανάπτυξης του οικονομικού περιβάλλοντος της

χώρας στη οποία δραστηριοποιούνται χωρίς αυτό να προδικάζει ότι η ανάπτυξη του εκάστοτε οικονομικού συστήματος πέρα από αυτό που μπορεί να προβλεφθεί από το ισχύον οικονομικό περιβάλλον της χώρας σχετίζεται άμεσα με την ικανότητα των επιχειρήσεων να ζητούν εξωτερική χρηματοδότηση. Χρησιμοποιώντας περισσότερα στοιχεία και δείκτες που δεν σχετίζονται μόνο με οικονομικά στοιχεία αλλά και με το περιβάλλον της χώρας στο οποίο διαμορφώνεται η οικονομία, διαπιστώνεται ότι δεν επηρεάζουν μόνο τα σχετικά επίπεδα ανάπτυξης των αγορών κινητών αξιών συγκριτικά με εκείνη του τραπεζικού τομέα επηρεάζει την πρόσβαση των επιχειρήσεων σε εξωτερική χρηματοδότηση, επομένως δεν μπορεί να θεωρηθεί απόλυτα παραδεκτό ότι η ανάπτυξη ενός market-based και ενός bank-based συστήματος αυτό καθαυτό επηρεάζει την άντληση εξωτερικών κεφαλαίων από τις επιχειρήσεις. Τέλος, επικρατεί η παραδοχή ότι η αγορά κινητών αξιών και του τραπεζικού κλάδου μπορεί να επηρεάσει την επιπλέον χρηματοδότηση των επιχειρήσεων με διάφορους τρόπους και ειδικά σε χώρες με χαμηλό επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης, όπου η ανάπτυξη και των δύο συστημάτων, εφόσον προβλέπεται από ισχύον καθεστώς της εκάστοτε χώρας, βελτιώνει την πρόσβαση σε επιπλέον χρηματοδότηση των επιχειρήσεων, με τις market-based οικονομίες να παρατηρείται πιο μακροχρόνια χρηματοδότηση ενώ στις bank-based μια πιο βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση. Επομένως, οι διαφορές μεταξύ των χαρακτηριστικών του εκάστοτε περιβάλλοντος μιας χώρας στην οποία αναπτύσσεται ένα οικονομικό σύστημα μπορεί να διαμορφώνουν ρόλο και για το ποιες επιχειρήσεις αλλά και ποια επιχειρηματικά προγράμματα μπορούν να υλοποιηθούν.

Υπάρχουν όμως και έρευνες, όπως το άρθρο "Industry growth and capital allocation: does having a market or bank based system matter?", των Thorten Beck και Ross Levine, το οποίο μέσα από την βιομηχανική δραστηριότητα μιας οικονομία

ς εξετάζει κατά πόσο το bank-based και το market-based σύστημα μιας οικονομίας μπορεί να παίξει ρόλο στην ενίσχυση της επέκτασης των βιομηχανιών μέσω επιπλέον χρηματοδότησης/δανεισμού, στη διευκόλυνση σχηματισμού και κατασκευής νέων εγκαταστάσεων και στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της τοποθέτησης κεφαλαίων για το σκοπό αυτό. Με τη χρήση ενός οικονομικού μοντέλου προσπαθεί να αξιολογήσει την συγκριτική ικανότητα των bank-based και market-based οικονομιών, της νομικής και οικονομικής δομής αυτών και των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών που προσφέρονται στις δυο περιπτώσεις και πως αυτά επηρεάζουν τις παραπάνω δραστηριότητες. Το αποτέλεσμα που προκύπτει είναι ότι το συνολικό επίπεδο της οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας και το νομικό της πλαίσιο βοηθούν αναλόγως τις βιομηχανίες στη γρήγορη ανάπτυξη. Η τοποθέτηση κεφαλαίων με αυτό τον σκοπό είναι πιο αποτελεσματική σε χώρες με καλά ανεπτυγμένο οικονομικό σύστημα και αποτελεσματικό νομικό πλαίσιο. Επομένως, δεν μπορεί να προσδιορισθεί απόλυτα εάν τελικά ένα bank-based ή market-based σύστημα παίζει σημαντικότερο ρόλο για την ανάπτυξη των παραπάνω δραστηριοτήτων σε μια οικονομία, από το νομικό της πλαίσιο και το επίπεδο την οικονομικής της ανάπτυξης.

Τέλος, ο O.Emre Ergungor μέσα από το άρθρο του “Do rights and regulation really matter?”, εξετάζει χώρες όπου το νομικό τους πλαίσιο στηρίζεται στο Κοινό Δίκαιο(Common Law) και γιατί αυτές προσανατολίζονται πιο πολύ στις χρηματαγορές(market-oriented) αλλά και χώρες όπου το νομικό τους πλαίσιο διέπτετε από κώδικες Αστικού Δικαίου(Civil-Law), ενώ για αυτές εξηγεί για ποιο λόγο προσανατολίζονται πιο πολύ στις τράπεζες(bank oriented). Αυτό αποτελεί και την πρώτη υπόθεση την οποία εξετάζει το άρθρο. Η δεύτερη υπόθεση αναφέρεται στο γεγονός εάν στις common-law χώρες στις οποίες επικρατεί πιο αποτελεσματική

εφαρμογή των νόμων και των κανονισμών, οι βελτιώσεις και τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν στα δικαιώματα των μετόχων και των πιστωτών ενισχύουν περισσότερο χρηματιστηριακή αγορά και την ανάπτυξη των τραπεζών σε σχέση με τις civil-law χώρες. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας και μετρά την εξέταση 28 civil-law και 18 common-law χωρών και οι δύο υποθέσεις επαληθεύονται .

4.ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΚΑΙ ΕΞΕΤΑΣΘΗΚΑΝ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

Για κάθε μία από τις τράπεζες που εξετάζουμε οι μεταβλητές που έχουν χρησιμοποιηθεί είναι οι παρακάτω:

α) το **σύνολο του ενεργητικού** της κάθε τράπεζας (Total Assets), το οποίο απεικονίζει το σύνολο των οικονομικών πόρων οι οποίοι ανήκουν σε μία τράπεζα και έχουν χρηματική αξία, ενώ αναμένεται να προσφέρει οικονομικά και άλλα οφέλη η εκμετάλλευσή τους. Οι τράπεζες χρησιμοποιούν τους πόρους με σκοπό τη διάθεση προϊόντων ή την παροχή υπηρεσιών. Το Ενεργητικό στον Ισολογισμό μιας τράπεζας και γενικότερα μιας εταιρίας καταγράφει το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων που κατέχει, συνήθως σε τιμές κόστους, καθώς και το σύνολο των Απαιτήσεων της έναντι τρίτων δανειστών. Για να είναι ένας οικονομικός πόρος στοιχείο του Ενεργητικού πρέπει:

-Να ανήκει στην κυριότητα της επιχείρησης ή η επιχείρηση να το ελέγχει σαν να ήταν δικό της

-Το κόστος ή η αξία του να υπόκειται σε αντικειμενική μέτρηση με βάση τη χρηματική μονάδα (ευρώ)

-Να προσδοκούνται μετρήσιμα οικονομικά οφέλη για την επιχείρηση από την χρησιμοποίηση ή την εκμετάλλευση του.

Παρατηρώντας τα δεδομένα των χωρών για κάθε χώρα και τις τράπεζες τις βλέπουμε ότι στις bank-based οικονομίες τα Total Assets των τραπεζών παρουσιάζουν αύξηση-είτε μεγάλη είτε μικρή- παίρνοντας ενδεικτικά τις τιμές του οικονομικού έτους 1995 και του 2015 και πιο συγκεκριμένα:

-Στη Γερμανία η DEUTSCHE BANK AG παρουσιάζει μια αύξηση από 366326828 ευρώ σε 1621368000 ευρώ και η COMMERZBANK από 203266133 ευρώ σε 529805000 ευρώ.

-Στην Αυστρία η ERSTE GROUP BANK AG από 19115904 ευρώ σε 199433001 ευρώ, η RAIFFEISEN BANK από 14345821 ευρώ σε 114163238 ευρώ, η OBERBANK AG από 5757589 ευρώ σε 18187365 ευρώ, η BKS BANK AG από 2339201 ευρώ σε 7037992 ευρώ και η BANK FUER TIROL UND από 3418219 ευρώ σε 9402372 ευρώ.

- Στην Ελβετία ενδεικτικά η UBS GROUP AG από 672899000 ευρώ σε 929984000 ευρώ, η CREDIT SUISSE GROUP από 412343000 ευρώ σε 814626000 ευρώ και η BANQUE CANT VAUDOISE από 31937472 ευρώ σε 43418000 ευρώ.

- Στην Ιταλία και εκεί ενδεικτικά η INTESA SANPAOLO SPA από 27917465 ευρώ σε 665101000 ευρώ, η UNICREDIT SPA από 84065052 ευρώ σε 846061963 ευρώ και η MEDIOBANCA SPA από 16270410 ευρώ σε 69752716 ευρώ.

- Στην Ισπανία η BANCO SANTANDER SA από 98607184 ευρώ σε 1318215000 ευρώ, η CAIXABANK από 39267949 ευρώ σε 334162265 ευρώ και η BANCO SABADELL από 13539366 ευρώ σε 202051259 ευρώ.

Όσον αφορά τις market-based οικονομίες και εκεί παρατηρείται το ίδιο φαινόμενο και πιο συγκεκριμένα:

-Στο Βέλγιο η KBC GROUP NV παρουσιάζει αύξηση από 76241106 ευρώ σε 250127000 ευρώ και η NATIONAL BANK OF BEL από 23210925 ευρώ σε 88966402 ευρώ.

-Στη Γαλλία η BNP PARIBAS SA από 242639380 ευρώ σε 1987815000 ευρώ και η CREDIT AGRICOLE SA από 288192519 ευρώ σε 1526745000 ευρώ.

-Στην Μεγάλη Βρετανία HSBC HOLDINGS PLC από 226746000 ευρώ σε 1629644190 ευρώ, η LLOYDS BANKING GROUP από 147996000 ευρώ σε 802678000 ευρώ και η BARCLAYS PLC από 168826000 ευρώ σε 1115102000 ευρώ.

-Στην Ολλανδία η ING GROEP N.V από 179816764 ευρώ σε 840955000 ευρώ ενώ η ABN AMRO GROUP από 392517000 ευρώ σε 390008000 ευρώ παρουσιάζει μια πτώση.

- Στην Σουηδία η NORDEA BANK από 339106000 ευρώ σε 5932867786 ευρώ, η SWEDBANK AB από 467354000 ευρώ σε 2148663000 ευρώ, η SV. HANDELSBANKEN AB από 476317000 ευρώ σε 2520644000 ευρώ και η SKANDINAVISKA ENSK από 438775000 ευρώ σε 2494448000 ευρώ.

Επειδή το μέγεθος των Total Assets εκφράζει το μέγεθος μιας τράπεζας παρατηρούμε ότι σε ανεπτυγμένες οικονομίες όπως είναι αυτές του δείγματός μας το

μέγεθος των τραπεζών τείνει να είναι μεγάλο όπως και η δραστηριότητα τους αλλά και η αποδοτικότητα τους όπως αναφέρεται και στο άρθρο των Demirguc και Levine, Bank-Based and Market-Based Financial Systems: Cross-Country Comparisons.

β) τα **καθαρά έσοδα**(net income) στην επιχείρηση , τα οποία αφορούν το καθαρό εισόδημα μιας οικονομικής οντότητας μείον το κόστος πωληθέντων αγαθών , εξόδων και φόρων για μια λογιστική περίοδο . Υπολογίζεται ως το υπόλοιπο όλων των εσόδων και κερδών επί όλων των εξόδων και ζημιών της περιόδου και έχει επίσης οριστεί ως η καθαρή αύξηση στα ίδια κεφάλαια που προκύπτει από τις δραστηριότητες μιας εταιρείας.

Το καθαρό εισόδημα είναι μια ξεχωριστή λογιστική έννοια από το κέρδος αλλά το ίδιο με το καθαρό κέρδος. Τα στοιχεία που αφαιρούνται συνήθως περιλαμβάνουν φόρο, έξοδα χρηματοδότησης (έξοδα από τόκους) και δικαιώματα μειοψηφίας. Ομοίως, τα προνομιούχα μερίσματα μετοχών θα αφαιρεθούν επίσης, αν και δεν αποτελούν δαπάνη. Για μια εταιρία εμπορευματοποίησης , το μειωμένο κόστος μπορεί να είναι το κόστος των πωληθέντων αγαθών , των εκπτώσεων από τις πωλήσεις και των επιστροφών πωλήσεων και των επιδομάτων. Για ένα προϊόν, συμπεριλαμβάνεται η διαφήμιση , η κατασκευή και το κόστος σχεδιασμού και ανάπτυξης.

Ο υπολογισμός του προκύπτει μαθηματικά και από τις παρακάτω πράξεις:

Καθαρές Πωλήσεις

-Κόστος Πωληθέντων Προϊόντων

=Ακαθάριστο Κέρδος

-Έξοδα Πώλησης, Γενικά και Διοικητικά

-Έξοδα Έρευνας και Ανάπτυξης

=Κέρδη προ τόκων, φόρων και αποσβέσεων

-Αποσβέσεις

=Κέρδη προ Τόκων και Φόρων

-Έξοδα Τόκων

=Κέρδη προ Φόρων

-Φόροι

=Καθαρό Εισόδημα

β) τα έσοδα μη προερχόμενα από τόκους (Non interest income).

Τα έσοδα από τόκους είναι εισόδημα τραπεζών και πιστωτών που προέρχονται κυρίως από αμοιβές συμπεριλαμβανομένων των τελών κατάθεσης και συναλλαγής, αμοιβές ανεπαρκών κεφαλαίων (NSF), ετήσιες αμοιβές, μηνιαίες χρεώσεις υπηρεσιών λογαριασμού, αμοιβές αδράνειας, τέλη επιταγών και κατάθεσης κ.λπ. Τα ιδρύματα χρεώνουν τέλη που παρέχουν μη έσοδα από τόκους ως τρόπο δημιουργίας εσόδων και εξασφάλισης ρευστότητας σε περίπτωση αυξημένων ποσοστών αθέτησης. Οι εκδότες πιστωτικών καρτών χρεώνουν επίσης ποινικά τέλη, συμπεριλαμβανομένων των καθυστερημένων τελών και των τελών πέραν των ορίων.

Τόκοι είναι το κόστος δανεισμού χρημάτων και θεωρείται μια μορφή εισοδήματος. Για ορισμένες εταιρείες, οι τόκοι αντιπροσωπεύουν έσοδα

εκμετάλλευσης, τα οποία προέρχονται από συνήθεις επιχειρηματικές δραστηριότητες. Ο βασικός σκοπός του επιχειρηματικού μοντέλου αυτής της επιχείρησης είναι να πουλήσει χρήματα, έτσι ώστε η κύρια πηγή εσόδων της να είναι τόκος και το κύριο ενεργητικό της να είναι μετρητά. Οι επιχειρήσεις αυτές αναφέρονται ως χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ή τράπεζες. Οι τράπεζες βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στα έσοδα που δεν προέρχονται από τόκους, όταν τα επιτόκια είναι χαμηλά και τείνουν να τα χρησιμοποιούν ως εργαλείο μάρκετινγκ όταν τα ποσοστά είναι υψηλά.

Η μέση επιχείρηση στηρίζεται αποκλειστικά στα έσοδα από μη τόκους. Αυτός είναι ο κύριος τρόπος με τον οποίο η εταιρεία παράγει πωλήσεις. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οι τράπεζες, από την άλλη πλευρά, κερδίζουν χρήματα από την πώληση χρημάτων. Οι εταιρείες αυτές θεωρούν τα έσοδα από τόκους ως στρατηγικό κονδύλιο στην κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα όταν τα επιτόκια είναι χαμηλά, δεδομένου ότι οι τράπεζες επωφελούνται από τη διαφορά μεταξύ του κόστους των κεφαλαίων και του μέσου επιτοκίου δανεισμού. Τα χαμηλά επιτόκια δυσκολεύουν τις τράπεζες να αποκομίσουν κέρδος, οπότε πρέπει να βασίζονται σε μη έσοδα από τόκους για να κερδίσουν κέρδη.

Τα μη έσοδα από τόκους μπορεί να είναι οτιδήποτε από πωλήσεις περιουσιακών στοιχείων σε τέλη για ποινές που σχετίζονται με υπεραναλήψεις ή αποσύρσεις. Ορισμένες τράπεζες βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στις αμοιβές των αυτόματων ταμειολογιστικών μηχανών, ενώ άλλες τράπεζες βασίζονται σε γενικές χρεώσεις συναλλαγών. Τα εκτός τόκων εισοδήματα είναι ιδιαίτερα σημαντικά στις επιχειρηματικές τραπεζικές σχέσεις. Οι τράπεζες γενικά χρεώνουν τις επιχειρήσεις περισσότερο για συναλλαγές που δεν αφορούν τόκους.

γ) το **καθαρό περιθώριο επιτοκίου** (Net interest margin).

Το καθαρό περιθώριο επιτοκίου είναι μια μέτρηση επιδόσεων που εξετάζει πόσο επιτυχημένες είναι οι επενδυτικές αποφάσεις μιας επιχείρησης σε σχέση με τις καταστάσεις του χρέους της. Μια αρνητική τιμή υποδηλώνει ότι η επιχείρηση δεν έλαβε μια βέλτιστη απόφαση, επειδή τα έξοδα τόκων ήταν μεγαλύτερα από το ποσό των αποδόσεων που δημιουργούν οι επενδύσεις.

Υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Net Interest Margin} = \frac{(\text{Investment Returns} - \text{Interest Expenses})}{\text{Average Earning Assets}}$$

(απόδοση τόκου - έξοδα τόκων / Μέσες αποδοχές).

Δηλαδή, το καθαρό περιθώριο επιτοκίου είναι ένας δείκτης που μετρά πόσο επιτυχής είναι μια επιχείρηση στην επένδυση των κεφαλαίων της σε σύγκριση με τα έξοδα για τις ίδιες επενδύσεις. Συνήθως αναφέρεται σε μια τράπεζα ή μια επιχείρηση επενδύσεων που θα επενδύσει χρήματα των καταθετών, επιτρέποντας ένα περιθώριο επιτοκίου μεταξύ του τι πληρώνεται στον πελάτη της τράπεζας και του τι γίνεται από τον οφειλέτη των κεφαλαίων. Η πιο εύκολη εξήγηση για αυτή τη μέτρηση είναι η αποσαφήνιση του τρόπου με τον οποίο μια τράπεζα λιανικής καταβάλλει τόκους από τις καταθέσεις του πελάτη. Οι περισσότερες τράπεζες προσφέρουν τόκους για καταθέσεις από πελάτες, γενικά με ετήσιο επιτόκιο 1%. Η λιανική τράπεζα σε αυτό το σημείο, γυρίζει και δανείζει ένα σύνολο καταθέσεων πολλαπλών πελατών ως δάνειο σε μικρούς επιχειρηματίες με ετήσιο επιτόκιο 5%. Το περιθώριο μεταξύ αυτών των δύο ποσών θεωρείται το καθαρό περιθώριο επιτοκίου. Σε αυτή την περίπτωση, εξελίσσεται σε μια ακόμη διαφορά 4% μεταξύ του κόστους δανεισμού

των κεφαλαίων από τους πελάτες της τράπεζας και της αξίας των τόκων που αποκτώνται με το δανεισμό τους σε άλλους πελάτες.

Το καθαρό περιθώριο επιτοκίου προσθέτει μια άλλη διάσταση στο καθαρό περιθώριο επιτοκίων, βασίζοντας την αναλογία σε ολόκληρη τη βάση περιουσιακών στοιχείων. Για παράδειγμα, εάν η τράπεζα διαθέτει καταθέσεις με ετήσιο επιτόκιο 1% στους κατόχους καταθέσεων και δανείζει 900.000 δολάρια με επιτόκιο 5% με περιουσιακά στοιχεία 1,2 εκατομμυρίων δολαρίων, το καθαρό επιτοκιακό περιθώριο είναι 2,92%.

Ωστόσο, εάν αυτή η αναλογία παρουσιάζει αρνητική απόδοση, η τράπεζα ή η επιχείρηση επενδύσεων δεν έχει επενδύσει αποτελεσματικά τα κεφάλαιά τους. Σε αρνητικό σενάριο καθαρού περιθωρίου επιτοκίου, η εταιρεία θα είχε εξυπηρετηθεί καλύτερα εφαρμόζοντας τις αποδόσεις των τόκων έναντι του ανεξόφλητου χρέους ή θα χρηματοδοτούσε πιο επικερδείς ροές εσόδων.

δ) τα **μη εξυπηρετούμενα δάνεια** (NPLs).

Ένα μη εξυπηρετούμενο δάνειο, ή NPL(Non Performing Loan) είναι ένα δάνειο που βρίσκεται σε αδυναμία πληρωμής ή κοντά σε αθέτηση. Πολλά δάνεια καθίστανται ανεπαρκή μετά την αδυναμία πληρωμής για 90 ημέρες, αλλά αυτό μπορεί να εξαρτηθεί από τους όρους της σύμβασης. Σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, "Ένα δάνειο δεν λειτουργεί όταν οι πληρωμές τόκων και κεφαλαίου είναι καθυστερημένες κατά 90 ημέρες ή περισσότερο ή τουλάχιστον 90 ημέρες πληρωμών τόκων έχουν κεφαλαιοποιηθεί, αναχρηματοδοτηθεί ή καθυστερήσει με συμφωνία ή οι πληρωμές είναι μικρότερες από 90, αλλά υπάρχουν και άλλοι βάσιμοι λόγοι αμφιβολίας ότι οι πληρωμές θα πραγματοποιηθούν στο

ακέραιο ». Με τραπεζικό ρυθμιστικό ορισμό, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αποτελούνται από:

-Δάνεια τα οποία είναι 90 ή περισσότερες ημέρες καθυστερημένα και εξακολουθούν να συγκεντρώνουν τόκους, και

-Τα δάνεια που έχουν τοποθετηθεί σε μη αξιόπιστα (δηλ. Δάνεια για τα οποία οι τόκοι δεν είναι πλέον δεδουλευμένοι και καταχωρούνται στην κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων).

ε) το **μετοχικό κεφάλαιο** (Equity).

Στη λογιστική, τα **ίδια κεφάλαια** (ή **τα ίδια κεφάλαια**) είναι η διαφορά μεταξύ της αξίας των περιουσιακών στοιχείων και της αξίας των υποχρεώσεων που οφείλονται. Εφαρμόζεται από την ακόλουθη εξίσωση:

Equity= Total Assets – Liabilities.

Τα ίδια κεφάλαια (ή ίδια κεφάλαια, κεφάλαια μετόχων, κεφάλαια μετόχων ή παρόμοιους όρους) αντιπροσωπεύουν τα ίδια κεφάλαια μιας εταιρίας όπως κατανέμονται μεταξύ των μετόχων κοινού ή προνομιούχου μετοχικού κεφαλαίου . Το αρνητικό μετοχικό κεφάλαιο αναφέρεται συχνά ως έλλειμμα των μετόχων.

Εναλλακτικά, η ισότητα μπορεί επίσης να αναφέρεται στο μετοχικό κεφάλαιο μιας εταιρίας. Η αξία του αποθέματος εξαρτάται από τις μελλοντικές οικονομικές προοπτικές της εταιρείας. Για μια εταιρεία που βρίσκεται σε διαδικασία εκκαθάρισης, τα ίδια κεφάλαια είναι αυτά που παραμένουν μετά την καταβολή όλων των υποχρεώσεων.

ζ) την **απόδοση των περιουσιακών στοιχείων-κεφαλαίων** (Return of assets).

Ο λόγος αυτός υποδεικνύει πόσο κερδοφόρα είναι μια εταιρεία σε σχέση με το συνολικό ενεργητικό της. Ο δείκτης απόδοσης περιουσιακών στοιχείων (ROA) δείχνει πόσο καλά η διοίκηση απασχολεί το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας για να πραγματοποιήσει κέρδος. Όσο υψηλότερη είναι η απόδοση, τόσο αποτελεσματικότερη είναι η διαχείριση της περιουσίας της. Ο δείκτης ROA υπολογίζεται με τη σύγκριση του καθαρού εισοδήματος με το μέσο συνολικό ενεργητικό και εκφράζεται ως ποσοστό. Ο τύπος που δηλώνει τον δείκτη αυτό δίδεται από την παρακάτω εξίσωση:

$$\text{Return on Assets} = \frac{\text{Net Income}}{\text{Average Total Assets}}$$

και τέλος,

ε) τον **δείκτη μετοχικού κεφαλαίου/περιουσιακά στοιχεία (Equity/Total assets)**.

Ο δείκτης μετοχών / περιουσιακών στοιχείων είναι η αξία των μετοχών της εταιρείας/τράπεζας διαιρούμενο με την αξία των στοιχείων του ενεργητικού της. Ένας υψηλός λόγος σημαίνει ότι η εταιρεία/τράπεζα ανήκει κατά κύριο λόγο στους μετόχους της, ενώ ένας χαμηλός λόγος σημαίνει ότι η εταιρεία/τράπεζα είναι πιθανό να επιβαρυνθεί με υψηλά χρέη. Ο δείκτης μετοχικού κεφαλαίου κάτω από 0,70 καθιστά γενικά δύσκολο για μια εταιρεία να δανειστεί χρήματα, λόγω ανησυχιών σχετικά με τη φερεγγυότητά της.

Η φερεγγυότητα είναι ένας όρος που αναφέρεται γενικά στην ικανότητα μιας εταιρείας/τράπεζας να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της, αν μετατρέψει όλα τα περιουσιακά της στοιχεία σε μετρητά για να πληρώσει τους πιστωτές. Ο λόγος μετοχών προς περιουσιακά στοιχεία είναι ένα ακριβές μέτρο φερεγγυότητας. Αν μια

εταιρεία/τράπεζα πλησιάσει την αφερεγγυότητα, οι πιστωτές της ενδέχεται να υποβάλουν αίτηση σε δικαστήριο για ακούσια πτώχευση για να εξασφαλίσει την αποπληρωμή. Εάν το δικαστήριο δεχθεί την αίτηση, τα περιουσιακά στοιχεία της εταιρείας/τράπεζας θα πωληθούν για να ικανοποιήσουν τα χρέη της και η αξία των μετοχών της θα μειωθεί στο μηδέν.

Όσον αφορά τους επενδυτές, ο δείκτης μετοχών / περιουσιακών στοιχείων μπορεί να παραπλανήσει έναν υποψήφιο επενδυτή υπό ορισμένες συνθήκες. Μια εταιρεία μπορεί να αναλάβει υψηλά επίπεδα χρέους για να επωφεληθεί από τις αναδυόμενες επιχειρηματικές ευκαιρίες ή μπορεί να επανεπενδύσει τα έσοδα δανείων σε μια επένδυση με υψηλότερη απόδοση από τους τόκους που πληρώνει για το χρέος. Ομοίως, ένας υψηλός δείκτης μετοχών / περιουσιακών στοιχείων δεν σημαίνει απαραίτητα ότι η εταιρεία απολαμβάνει καλή χρηματοοικονομική “υγεία” - ίσως να πέφτει πίσω από τον ανταγωνισμό της σε μια βιομηχανία που απαιτεί υψηλά επίπεδα επενδύσεων που δεν μπορούν να χρηματοδοτηθούν χρησιμοποιώντας μόνο το μετοχικό της κεφάλαιο.

Εκτός όμως από τις μεταβλητές που χρειαζόμαστε για την παρακολούθηση της δραστηριότητας των τραπεζών, χρησιμοποιούνται και κάποιες μεταβλητές οι οποίες απεικονίζουν το επίπεδο και την κατάσταση του οικονομικού κλίματος στην οποία βρίσκεται η κάθε χώρα και στην οποία δραστηριοποιούνται οι συγκεκριμένες τράπεζες. Οι μεταβλητές αυτές είναι :

α) Το **ακαθάριστο εγχώριο προϊόν** (Growth domestic product-GDP), είναι το σύνολο όλων των προϊόντων και αγαθών που παράγει μια οικονομία σε διάστημα ενός έτους, εκφρασμένο σε χρηματικές μονάδες. Με άλλα λόγια είναι η συνολική αξία όλων των τελικών αγαθών (υλικών και άυλων) που παρήχθησαν εντός μιας χώρας

σε διάστημα ενός έτους, ακόμα και αν μέρος αυτού παρήχθη από παραγωγικές μονάδες που ανήκουν σε κατοίκους του εξωτερικού. Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν εκφράζεται μαθηματικά ως εξής:

$$\mathbf{GDP = C + I + G + NX}$$

όπου: (C) κατανάλωση, (I) επένδυση, (G) δημόσιες δαπάνες για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών και (NX) καθαρές εξαγωγές, δηλαδή εξαγωγές μείον τις εισαγωγές. Οι καθαρές εξαγωγές (NX) ονομάζονται και εμπορικό ισοζύγιο. Γενικά, το Α.Ε.Π. είναι ένα μέγεθος που μας πληροφορεί για την οικονομική ευημερία μιας χώρας. Το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. μετρά το βιοτικό επίπεδο μιας χώρας.

β) ο **δείκτης πληθωρισμού** (Inflation rate),ο οποίος αποτελεί ένα φαινόμενο που διαταράσσει την ομαλή λειτουργία του οικονομικού συστήματος και ασκεί σημαντικές επιδράσεις σε όλους τους τομείς της οικονομίας . Ως πληθωρισμός ορίζεται η τάση για συνεχή άνοδο του γενικού επιπέδου των τιμών. Συνεπώς , πληθωρισμός δε σημαίνει ένα υψηλό επίπεδο τιμών , αλλά ένα συνεχώς ανερχόμενο επίπεδο τιμών. Η ποσοστιαία μεταβολή του επιπέδου των τιμών (ή του δείκτη τιμών) μέσα σε μια ορισμένη χρονική περίοδο ονομάζεται ρυθμός πληθωρισμού. Έτσι, όταν λέμε ότι ο ρυθμός πληθωρισμού είναι 5%, εννοούμε ότι το επίπεδο των τιμών του τρέχοντος έτους είναι 5% υψηλότερο από αυτό του προηγούμενου έτους.

Ο πληθωρισμός είναι ένα φαινόμενο που διαταράσσει την ομαλή λειτουργία του οικονομικού συστήματος και ασκεί σημαντικές επιδράσεις σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Ο πληθωρισμός πλήττει και ευνοεί:

α) Σταθερά χρηματικά εισοδήματα.

Είναι φανερό ότι ο πληθωρισμός πλήττει όλα τα άτομα που το χρηματικό τους εισόδημα είναι σταθερό ή αυξάνεται με ρυθμό μικρότερο από το ρυθμό του πληθωρισμού, γιατί σε αυτήν την περίπτωση μειώνεται το πραγματικό τους εισόδημα και, κατά συνέπεια, το βιοτικό τους επίπεδο. Τα άτομα αυτά είναι οι συνταξιούχοι, οι μισθωτοί και γενικά οι υπάλληλοι, που ο μισθός τους δεν αναπροσαρμόζεται συχνά.

Αντίθετα, ο πληθωρισμός ευνοεί, ή τουλάχιστον δεν πλήττει, τα άτομα που το εισόδημά τους προέρχεται από κέρδη, γιατί τα κέρδη συνήθως αυξάνονται μαζί με τον πληθωρισμό.

β) Αποταμιευτές

Ο πληθωρισμός μειώνει την αξία των αποταμιεύσεων. Τα άτομα που πλήττονται περισσότερο είναι οι μικροί αποταμιευτές που δεν έχουν τη δυνατότητα έγκαιρης και ασφαλούς επένδυσης των χρημάτων τους. Είναι φανερό ότι ο πληθωρισμός αποτελεί αντικίνητρο για αποταμίευση. Έτσι, σε περιόδους έντονου πληθωρισμού αυξάνεται η κατανάλωση και μειώνεται η αποταμίευση. Δανειστές και χρεώστες Ο πληθωρισμός τείνει να ευνοεί αυτούς που δανείζονται και να ζημιώνει αυτούς που δανείζουν.

γ) ο **δείκτης ανεργίας** (Unemployment rate) , ο οποίος δηλώνει το ποσοστό του εργατικού δυναμικού μιας οικονομίας που επιθυμεί να εργαστεί και δεν μπορεί. Το ποσοστό της ανεργίας μπορεί να διαφέρει από περίοδο σε περίοδο, καθώς μεταβάλλεται το απόλυτο μέγεθος της ανεργίας ή του εργατικού δυναμικού ή και των δύο (αλλά με διαφορετικό ρυθμό).

Το ποσοστό της ανεργίας μιας χώρας αποτελεί βασικό προσδιοριστικό παράγοντα της οικονομικής της κατάστασης. Σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης

παρατηρούνται χαμηλά ποσοστά ανεργίας ενώ οικονομικής ευημερίας το αντίθετο. Το ποσοστό της ανεργίας χρησιμοποιείται για να εξηγήσει τον τραπεζικό κίνδυνο. Όσο αυξάνεται η ανεργία, μειώνεται το εισόδημα των ατόμων με αποτέλεσμα να αυξάνεται η πιθανότητα να μην μπορούν να ανταπεξέλθουν στις δανειακές υποχρεώσεις τους. Έχει άμεση επίδραση στις τράπεζες, αυξάνονται τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (NPL), με μεγαλύτερη επίδραση να εμφανίζεται στα επιχειρηματικά και καταναλωτικά δάνεια και μικρότερη στα στεγαστικά. Έτσι, συνδέεται θετικά το ποσοστό ανεργίας και του τραπεζικού κινδύνου.

δ) το **εμπορικό ισοζύγιο** (Trade balance), όπου είναι ένας ειδικός λογαριασμός στον οποίο αποτυπώνεται η διαφορά μεταξύ των εξαγωγών εμπορευμάτων μιας χώρας και των αντίστοιχων εισαγωγών της. Αν και το εμπορικό ισοζύγιο θεωρείται πολύ σημαντικό στοιχείο για μία χώρα, εντούτοις δεν είναι και το μοναδικό καθώς το εμπόριο αποτελεί μία μόνον από τις συνιστώσες του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Εμπορικό ισοζύγιο ονομάζονται αλλιώς οι καθαρές εξαγωγές. Τέλος,

ε) ο **λόγος του χρέους κάθε κράτους** (Nationa debt) **προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν** (GDP),ο οποίος με τη σειρά του αποτελεί ένα σημαντικό δείκτη της οικονομικής και χρηματοοικονομικής βιωσιμότητας του κράτους (όπως προβλέπεται και από το επικαιροποιημένο κείμενο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση).

Λαμβάνοντας υπόψη όλες αυτές τις μεταβλητές προχωρήσαμε στον σχηματισμό ενός μοντέλου που εξετάζει την συμπεριφορά μιας εξαρτημένης μεταβλητής z κατά την διάρκεια των ετών 1995 έως και 2015, τα αποτελέσματα της οποίας εξαρτώνται από αυτά τις ανεξάρτητες μεταβλητές του Return on Assets(απόδοση περιουσιακών

στοιχείων-κεφαλαίων της εκάστοτε τράπεζας) του δείκτη Equity/Total Assets(μετοχικό κεφάλαιο/περιουσιακά στοιχεία) και του κινδύνου που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες, ο οποίος απεικονίζεται από την τυπική απόκλιση της απόδοσης των περιουσιακών στοιχείων-κεφαλαίων(σ(ROA)). Μέσα από την συμπεριφορά των τριών αυτών ανεξάρτητων σε συνδυασμό με την συμπεριφορά και την επίδραση των άλλων ανεξάρτητων μεταβλητών(ΑΕΠ, Πληθωρισμός, Ανεργία, Εμπορικό ισοζύγιο, Κρατικό χρέος προς ΑΕΠ) που παρουσιάζουν την συμπεριφορά και την εξέλιξη της οικονομίας κάθε χώρας στην οποία δραστηριοποιείται η κάθε τράπεζα αλλά και αυτές που εξετάζουν την συμπεριφορά και την εξέλιξη κάθε τράπεζας (σύνολο του ενεργητικού-total assets, έσοδα μη προερχόμενα από τόκους-Non interest income, καθαρό περιθώριο επιτοκίου-Net interest margin, μη εξυπηρετούμενα δάνεια-NPLs, λόγο των μη εξυπηρετούμενων δανείων προς το σύνολο του ενεργητικού-NPLs/Total Assets, μετοχικό κεφάλαιο-Equity) και να αποφανθούμε στο κατά πόσο η κεφαλαιοποίηση και η απόδοση των τράπεζων είναι ικανοποιητικές ή όχι, σε μια προσπάθεια πάντα να παρατηρήσουμε εάν υπάρχουν διαφορές μεταξύ Bank-based οικονομιών και Market-based οικονομιών.

5.ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ-ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

α) Συλλογή δεδομένων

Όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή επικρατεί ένας συνεχής διάλογος στον οικονομικό κλάδο για το εάν σε μια χώρα, το οικονομικό σύστημα της οποίας στηρίζεται στον τραπεζικό κλάδο(bank-based economy), υπάρχουν περισσότερα πλεονεκτήματα για την οικονομική της ανάπτυξη από μια χώρα όπου το οικονομικό

της σύστημα στηρίζεται στη χρηματιστηριακή αγορά (market-based economy). Η συγκεκριμένη εργασία προσπαθεί να εντοπίσει εάν υπάρχει κάποια διαφορά που να υποδεικνύει την καταλληλότητα ενός εκ των δυο συστημάτων, bank-based και market-based οικονομίας παρατηρώντας την συμπεριφορά των τραπεζών που δραστηριοποιούνται σε αυτές μέσω της κεφαλαιοποίησης τους και της απόδοσης τους.

Σκοπός μας στο κεφάλαιο αυτό είναι να εξετάσουμε και να προχωρήσουμε στην εμπειρική ανάλυση των δεδομένων. Θα περιγράψουμε τον τρόπο συλλογής των δεδομένων, θα ορίσουμε τις μεταβλητές που επιλέξαμε οι οποίες διακρίνονται σε εξαρτημένες και ανεξάρτητες καθώς και το μοντέλο που χρησιμοποιήσαμε για την ανάλυση μας. Τέλος, θα προχωρήσουμε σε επεξήγηση εμπειρικών αποτελεσμάτων. Συγκεκριμένα, οι χώρες που εξετάζονται είναι συνολικά 10, είναι ευρωπαϊκές και χωρίζονται με βάση το γεγονός εάν οι οικονομία τους στηρίζεται στον τραπεζικό κλάδο ή στην χρηματιστηριακή αγορά. Όλες αποτελούν κατά την συγκεκριμένη περίοδο μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εκτός από την Αγγλία, την Σουηδία και την Ελβετία οι υπόλοιπες έχουν ως επίσημο νόμισμα το ευρώ και εφαρμόζουν τη νομισματική πολιτική η οποία ορίζεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Αγγλία, Ολλανδία, Βέλγιο, Γαλλία και Σουηδία είναι οι πέντε που αποτελούν την πρώτη κατηγορία χωρών που το οικονομικό τους σύστημα βασίζεται στη χρηματιστηριακή αγορά, ενώ στην άλλη κατηγορία που αποτελείται από χώρες όπου το οικονομικό τους σύστημα βασίζεται στη δραστηριότητα των τραπεζών βρίσκονται η Γερμανία, η Αυστρία, η Ελβετία, η Ιταλία και η Ισπανία.

Τα δεδομένα που έχουν χρησιμοποιηθεί για κάθε χώρα προέρχονται χρονικά κατά την εικοσαετή περίοδο 1995-2015 σε ετήσια αναφορά και απεικονίζουν την συμπεριφορά των μεταβλητών που έχουν χρησιμοποιηθεί σε κρατικό και σε

τραπεζικό επίπεδο. Για κάθε χώρα από τις παραπάνω έχουν επιλεγεί οι μεγαλύτερες τράπεζες σύμφωνα με τη βάση δεδομένων της Datastream για την περίοδο 1995-2015. Αναλυτικά οι τράπεζες που εξετάζονται για κάθε χώρα, όπως παρουσιάζονται στην βάση δεδομένων τη Datastream, είναι οι εξής για τις bank-based οικονομίες :

-ΓΕΡΜΑΝΙΑ

1. DEUTSCHE BANK AG

2. COMMERZBANK

3. UMWELTBANK

-ΑΥΣΤΡΙΑ

1. ERSTE GROUP BANK AG

2. RAIFFEISEN BANK

3. OBERBANK AG

4. BKS BANK AG

5. BANK FUER TIROL UND

-ΕΛΒΕΤΙΑ

1. UBS GROUP AG

2. CREDIT SUISSE GROUP

3. JULIUS BAER

4. BANQUE CANT VAUDOISE

5. VONTOBEL HOLDING AG

6. CEMBRA MONEY BANK AG
 7. EFG INTERNATIONAL
 8. LUZERNER KANTONAL
 9. ST GALLER KANT
 10. BANK COOP
 11. BANQUE CANTON GENEVE
 12. BERNER KANTO
 13. GRAUBUENDNER KBK
 14. LIECHTENSTEIN LANDBK
 15. VALIANT HOLDING
 16. VP BANK AG
- ITALIA
1. INTESA SANPAOLO SPA
 2. UNICREDIT SPA
 3. MEDIOBANCA SPA
 4. BANCO BPM SPA
 5. UNIONE DI BAN
 6. UNIONE DI BAN
 7. BPER BANCA SPA
 8. CREDITO EMILIANO SPA

-ΙΣΠΑΝΙΑ

1. BANCO SANTANDER SA
2. BANCO BILBAO VIZCAYA
3. CAIXABANK
4. BANKIA SAU
5. BANCO SABADELL
6. BANKINTER S.A.
7. BANCO POPULAR ESP.
8. LIBERBANK SA

Αντίστοιχα, οι τράπεζες που εξετάζονται για κάθε χώρα, όπως παρουσιάζονται στην βάση δεδομένων τη Datastream, είναι οι εξής για τις market-based οικονομίες :

-ΒΕΛΓΙΟ

1. KBC GROUP NV
2. KBC ANCORA
3. NATIONAL BANK OF BEL

-ΓΑΛΛΙΑ

1. BNP PARIBAS SA
2. STE. GENL. DE FRANCE
3. CREDIT AGRICOLE SA
4. NATIXIS

5. CREDIT INDUSTRIEL

6. CAISSE REGIONALE

7. CFM INDOSUEZ WE

8. CRCAM NORD DE

9. CAISSE REG DE CREDIT

-ΑΓΓΛΙΑ

1. HSBC HOLDINGS PLC

2. LLOYDS BANKING GROUP

3. BARCLAYS PLC

4. ROYAL BANK

5. STANDARD CHARTERED

6. METRO BANK PLC

7. CYBG PLC

8. VIRGIN MONEY

9. ALDERMORE

10. BGEO GROUP PLC

11. SHAWBROOK GROUP PLC

12. TBC BANK GROUP PLC

-ΟΛΛΑΝΔΙΑ

1. ING GROEP N.V

2. ABN AMRO GROUP

3. VAN LANSCHOT NV

-ΣΟΥΗΔΙΑ

1. NORDEA BANK

2. SWEDBANK AB

3. SV. HANDELSBANKEN AB

4. SKANDINAVISKA ENSK

β) Μεταβλητές

1β) Ανεξάρτητες Μεταβλητές

Οι ανεξάρτητες μεταβλητές αποτελούνται από δύο κατηγορίες μεταβλητών. Μεταβλητές σχετικές με το τραπεζικό σύστημα μιας οικονομίας και μεταβλητές που σχετίζονται και επηρεάζουν την οικονομία μιας χώρας. Αυτές όπως παρατέθηκαν και παραπάνω είναι:

- Μεταβλητές που εξετάζουν την συμπεριφορά των τραπεζών:
 - το σύνολο του ενεργητικού της κάθε τράπεζας (Total Assets)
 - το μετοχικό κεφάλαιο (Equity)
 - τα έσοδα μη προερχόμενα από τόκους (Non interest income).
 - τα καθαρά έσοδα(Net income) στην επιχείρηση
 - τον λόγο μη εξυπηρετούμενων δανείων(Non performing loans) προς το σύνολο του ενεργητικού της τράπεζας (Total Assets)
 - το καθαρό περιθώριο επιτοκίου (Net interest margin)

- Μεταβλητές που εξετάζουν την συμπεριφορά της οικονομίας μιας χώρας:
 - το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (Growth domestic product-GDP)
 - ο δείκτης πληθωρισμού (Inflation rate)
 - ο δείκτης ανεργίας (Unemployment rate)
 - το εμπορικό ισοζύγιο (Trade balance)
 - ο λόγος του χρέους κάθε κράτους (Nationa debt) προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (GDP).

2β) Εξαρτημένη μεταβλητή

Ως εξαρτημένη μεταβλητή είναι ο Φυσικός λογάριθμος του z-score. Το z score είναι ένα μέτρο της απόστασης του τραπεζικού συστήματος από την χρεοκοπία. Το z score συγκρίνει τις ασφαλιστικές δικλείδες (buffers) μίας τράπεζας, την κεφαλαιοποίηση και τις αποδόσεις με την μεταβλητότητα των αποδόσεων. Μία αύξηση του δείκτη αποτελεί θετικό οίωνό, μειώνει την πιθανότητα εμφάνισης προβλημάτων στην λειτουργία των τραπεζών ενώ η μείωση έχει το αντίθετο αποτέλεσμα, αυξάνει την πιθανότητα δυσλειτουργίας των τραπεζών. Ο δείκτης υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Z-score} = \frac{\text{ROA} + \text{EQUITY}}{\text{TOTAL ASSETS}}$$

Standard deviation of ROA

Το ROA (return on assets) όπως έχει προαναφερθεί είναι η απόδοση των περιουσιακών στοιχείων, αποτελεί ενδεικτικό δείκτη της κερδοφορίας μίας τράπεζας και πόσο αποτελεσματικά η διοίκηση της τράπεζας χρησιμοποιεί τα περιουσιακά στοιχεία για να αποκομίσει κέρδη. Το ROA υπολογίζεται από τον τύπο:

$$ROA = (\text{Καθαρά Κέρδη}) / (\text{Σύνολο Ενεργητικού}).$$

γ) Αποτελέσματα ανάλυσης

Χρησιμοποιήσαμε ανάλυση δεδομένων Panel με μέθοδο εκτίμησης Fixed Effects OLS. Η ανάλυση δεδομένων με Panel συνδυάζει την χρονική και την διαστρωματική διάσταση (time and cross sectional). Το οικονομετρικό μοντέλο έχει την παρακάτω μορφή:

$$Y_{it} = \beta_1 X_{1it} + \beta_2 X_{2it} + \dots + \beta_k X_{kit} + U_{it}$$

Το Y_{it} είναι η εξαρτημένη μεταβλητή και τα X_{kit} είναι οι ανεξάρτητες μεταβλητές οι οποίες έχουν δείκτη i και t .

Τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης παρατίθενται στον παρακάτω πίνακα:

(1)

VARIABLES LABELS	Baseline model
debt_gdp	-9.94e-05*** (2.11e-05)
inflation_rate	0.468*** (0.103)
unemployment_rate	-0.0343*** (0.0126)
trade_balance	-1.81e-10***

	(0)
npls_t_a	-0.0400*** (0.0142)
log_total_assets	-0.00315** (0.00141)
log_common_equity	0.000531 (0.00135)
log_non_interest_income	0.00152** (0.000736)
bb_vs_mb	-0.00395*** (0.00120)

Observations 487

R-squared 0.346

xi:no constant term

Standard errors in parentheses

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Βάση των αποτελεσμάτων των παλινδρομήσεων εξάγουμε τα παρακάτω συμπεράσματα μας για την επιρροή των ανεξάρτητων μεταβλητών στην εξαρτημένη:

- **Λόγος του χρέους κάθε κράτους (Nationa debt) προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (GDP).**

Ο λόγος χρέους του κράτους προς το εγχώριο ακαθάριστο προϊόν αποτελεί ένα σημαντικό δείκτη της οικονομικής και χρηματοοικονομικής βιωσιμότητας του κράτους. Το γεγονός αυτό εξηγεί ότι στην περίπτωση όπου έχουμε μια αύξηση του δείκτη αυτού, δηλαδή αύξηση του χρέους ενός κράτους σε σχέση με τον ΑΕΠ αυτό σημαίνει αυτόματα ότι η συγκεκριμένη χώρα δανείζεται περισσότερο πράγμα που υποδηλώνει βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα την μείωση την οικονομικής της ανάπτυξης αλλά και της οικονομικής και χρηματοοικονομικής της βιωσιμότητας. Στην

αντίθετη περίπτωση, η μείωση του δείκτη θα σημαίνει ότι το κράτος μειώνει το χρέος του προς τους δανειστές του και επομένως ενισχύεται βραχυχρόνια ή μακροχρόνια η οικονομική ανάπτυξη του αλλά και η οικονομική και χρηματοοικονομική βιωσιμότητά του περνά σε ποιο υψηλά επίπεδα. Με την ανάλυση των δεδομένων μας καταλήξαμε στο γεγονός ότι μία αύξηση του συγκεκριμένου δείκτη είναι στατιστικά σημαντικό και δείχνει ότι αυξάνει την πιθανότητα δυσλειτουργίας των τραπεζών και μείωσης της απόδοσής τους παρουσιάζοντας αρνητική σχέση με την εξαρτημένη μεταβλητή, ενώ σε περίπτωση μείωσης του δείκτη τα αποτελέσματα που αφορούν τον τραπεζικό τομέα είναι αντίθετα.

- **Δείκτης πληθωρισμού (Inflation rate)**

Ο πληθωρισμός αποτελεί την τάση για συνεχή άνοδο του γενικού επιπέδου των τιμών. Συνεπώς, πληθωρισμός δε σημαίνει ένα υψηλό επίπεδο τιμών, αλλά ένα συνεχώς ανερχόμενο επίπεδο τιμών. Η ποσοστιαία μεταβολή του επιπέδου των τιμών (ή του δείκτη τιμών) μέσα σε μια ορισμένη χρονική περίοδο ονομάζεται ρυθμός πληθωρισμού. Με την ανάλυση των δεδομένων μας καταλήξαμε στο γεγονός ότι μία αύξηση του συγκεκριμένου δείκτη είναι στατιστικά σημαντικό και δείχνει ότι υπάρχει θετική σχέση με την εξαρτημένη μας μεταβλητή και το γεγονός πιθανής αύξησης του δείκτη πληθωρισμού θα οδηγήσει σε αύξηση της αποδοτικότητας των τραπεζών μειώνοντας την πιθανότητα εμφάνισης προβλημάτων στη λειτουργία των τραπεζών. Όλα αυτά μέχρι το επίπεδο εκείνο του πληθωρισμού όπου δεν διαταράσσεται η ομαλή λειτουργία του οικονομικού συστήματος ασκώντας σημαντικές επιδράσεις σε όλους τους τομείς της οικονομίας όπως αναφέρεται και στην παραπάνω ανάλυση των μεταβλητών.

- **Δείκτης ανεργίας (Unemployment rate)**

Η ανεργία αποτελεί βασική μακροοικονομική μεταβλητή, καθοριστικό παράγοντα για την πορεία της οικονομίας μίας χώρας. Η αύξηση της ανεργίας οδηγεί σε αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, μειώνει τις αποδόσεις και τα κέρδη των τραπεζών. Αποτελεί κακό οϊωνό για την σταθερότητα των τραπεζών και την οικονομία συνολικά. Με την ανάλυση των δεδομένων μας καταλήξαμε στο γεγονός ότι μία αύξηση του συγκεκριμένου δείκτη είναι στατιστικά σημαντικό και δείχνει ότι υπάρχει αρνητική σχέση με την εξαρτημένη μεταβλητή z-score γεγονός που δηλώνει ότι μειώνεται η απόδοση και η σταθερότητα των τραπεζών.

- **Εμπορικό ισοζύγιο (Trade balance)**

Το εμπορικό ισοζύγιο αποτελεί έναν ειδικό λογαριασμό στον οποίο αποτυπώνεται η διαφορά μεταξύ των εξαγωγών εμπορευμάτων μιας χώρας και των αντίστοιχων εισαγωγών της. Εμπορικό ισοζύγιο ονομάζονται αλλιώς και οι καθαρές εξαγωγές. Με την ανάλυση των δεδομένων μας καταλήξαμε στο γεγονός ότι μία αύξηση του συγκεκριμένου δείκτη είναι στατιστικά σημαντικό και δείχνει ότι υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ του εμπορικού ισοζυγίου και της εξαρτημένης μεταβλητής z-score. Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών αναμένεται να επηρεάζονται θετικά από τα εισοδήματα των ξένων αλλά και από την ανταγωνιστικότητα των εγχώριων αγαθών, όπως αυτή εκφράζεται από την πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία. Το ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών, δηλαδή το άθροισμα του εμπορικού ισοζυγίου και του ισοζυγίου υπηρεσιών, είναι συνάρτηση του ξένου εισοδήματος, του εγχώριου εισοδήματος και της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας. Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών αναμένεται να επηρεάζονται θετικά από τα εισοδήματα των ξένων αλλά και από την ανταγωνιστικότητα των εγχώριων αγαθών, όπως αυτή εκφράζεται

από την πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία. Αντίστοιχα, οι εισαγωγές αγαθών θα επηρεάζονται θετικά από το εγχώριο εισόδημα και αρνητικά από την πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία. Επομένως, αυτή η αρνητική σχέση εγχώριου εισοδήματος και εξαγωγών είναι που υποδηλώνεται στο παραπάνω αποτέλεσμα.

- **Ο λόγος μη εξυπηρετούμενων δανείων(Non performing loans) προς το σύνολο του ενεργητικού της τράπεζας (Total Assets).**

Η αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων προκαλεί μείωση των κερδών και των αποδόσεων για τις τράπεζες. Η αύξηση των δανείων ανάλογα με την επικινδυνότητα έχει τις αντίστοιχες επιπτώσεις στις τράπεζες. Μία αύξηση των δανείων με αντίστοιχη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων αυξάνει τον λόγο μη εξυπηρετούμενα δάνεια προς σύνολο ενεργητικού. Με την ανάλυση των δεδομένων μας καταλήξαμε στο γεγονός ότι μία αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων είναι στατιστικά σημαντικό και αυξάνει τον κίνδυνο σταθερότητας των τραπεζών προκαλώντας μείωση στην απόδοσή τους κάτι που υποδηλώνεται και με την αρνητική σχέση του με την εξαρτημένη μεταβλητή z-score. Πιο συγκεκριμένα στις bank-based οικονομίες όπου το τραπεζικό σύστημα αποτελεί τον βασικό πυλώνα της οικονομίας το ξέσπασμα μιας οικονομικής κρίσης φαντάζει πιο κοντά στην περίπτωση όπου οι ισολογισμοί των τραπεζών είναι υπερφορτωμένοι με μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

- **Σύνολο του ενεργητικού της κάθε τράπεζας (Total Assets)**

Το σύνολο του ενεργητικού της κάθε τράπεζας (Total Assets), το οποίο απεικονίζει το σύνολο των οικονομικών πόρων οι οποίοι ανήκουν σε μία τράπεζα και έχουν χρηματική αξία, ενώ αναμένεται να προσφέρει οικονομικά και άλλα οφέλη η

εκμετάλλευση τους. Οι τράπεζες χρησιμοποιούν τους πόρους με σκοπό τη διάθεση προϊόντων ή την παροχή υπηρεσιών. Το Ενεργητικό στον Ισολογισμό μιας τράπεζας και γενικότερα μιας εταιρίας καταγράφει το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων που κατέχει, συνήθως σε τιμές κόστους, καθώς και το σύνολο των Απαιτήσεων της έναντι τρίτων δανειστών. Με την ανάλυση των δεδομένων μας καταλήξαμε στο γεγονός ότι μία αύξηση των total assets είναι στατιστικά σημαντικό και έχει αρνητική επιρροή στην εξαρτημένη μεταβλητή z-score καθώς με την αύξηση τους έχουμε μια μείωση του δείκτη ROA (Καθαρά κέρδη/Σύνολο ενεργητικού) ο οποίος όπως έχει προαναφερθεί παραπάνω αποτελεί δείκτη κερδοφορίας μιας τράπεζας πράγμα που σημαίνει μείωση. Επιπλέον, υπάρχει και ο δείκτης μετοχών / περιουσιακών στοιχείων (Equity/Total assets) είναι η αξία των μετοχών της εταιρείας/τράπεζας διαιρούμενο με την αξία των στοιχείων του ενεργητικού της. Ένας υψηλός λόγος σημαίνει ότι η εταιρεία/τράπεζα ανήκει κατά κύριο λόγο στους μετόχους της, ενώ ένας χαμηλός λόγος σημαίνει ότι η εταιρεία/τράπεζα είναι πιθανό να επιβαρυνθεί με υψηλά χρέη. Επομένως, μια μείωση του δείκτη αυτού δημιουργεί σοβαρές πιθανότητες να μειωθεί η σταθερότητα και η απόδοση των τραπεζών ειδικότερα στις bank-based οικονομίες.

- **Τα έσοδα μη προερχόμενα από τόκους (Non interest income).**

Τα έσοδα από τόκους είναι εισόδημα τραπεζών και πιστωτών που προέρχονται κυρίως από αμοιβές συμπεριλαμβανομένων των τελών κατάθεσης και συναλλαγής, αμοιβές ανεπαρκών κεφαλαίων (NSF), ετήσιες αμοιβές, μηνιαίες χρεώσεις υπηρεσιών λογαριασμού, αμοιβές αδράνειας, τέλη επιταγών και κατάθεσης κ.λπ. Τα ιδρύματα χρεώνουν τέλη που παρέχουν μη έσοδα από τόκους ως τρόπο δημιουργίας εσόδων και εξασφάλισης ρευστότητας σε περίπτωση αυξημένων ποσοστών αθέτησης .

Ο βασικός σκοπός του επιχειρηματικού μοντέλου αυτής της επιχείρησης είναι να πουλήσει χρήματα, έτσι ώστε η κύρια πηγή εσόδων της να είναι τόκος και το κύριο ενεργητικό της να είναι μετρητά. Οι τράπεζες βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στα έσοδα που δεν προέρχονται από τόκους, όταν τα επιτόκια είναι χαμηλά και τείνουν να τα χρησιμοποιούν ως εργαλείο μάρκετινγκ όταν τα ποσοστά είναι υψηλά. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οι τράπεζες ουσιαστικά κερδίζουν χρήματα από την πώληση χρημάτων. Με την ανάλυση των δεδομένων μας καταλήξαμε στο γεγονός ότι μία αύξηση των εσόδων από μη-τόκους (Non income interest) είναι στατιστικά σημαντικό και έχει θετική σχέση με την εξαρτημένη μεταβλητή z-score καθώς η αύξηση των μετρητών σε μια τράπεζα δημιουργεί με τη σειρά του ένα καλό κλίμα σταθερής απόδοσης των τραπεζών και των οικονομιών που έχουν το τραπεζικό σύστημα ως κύριο πυλώνα τους.

6.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

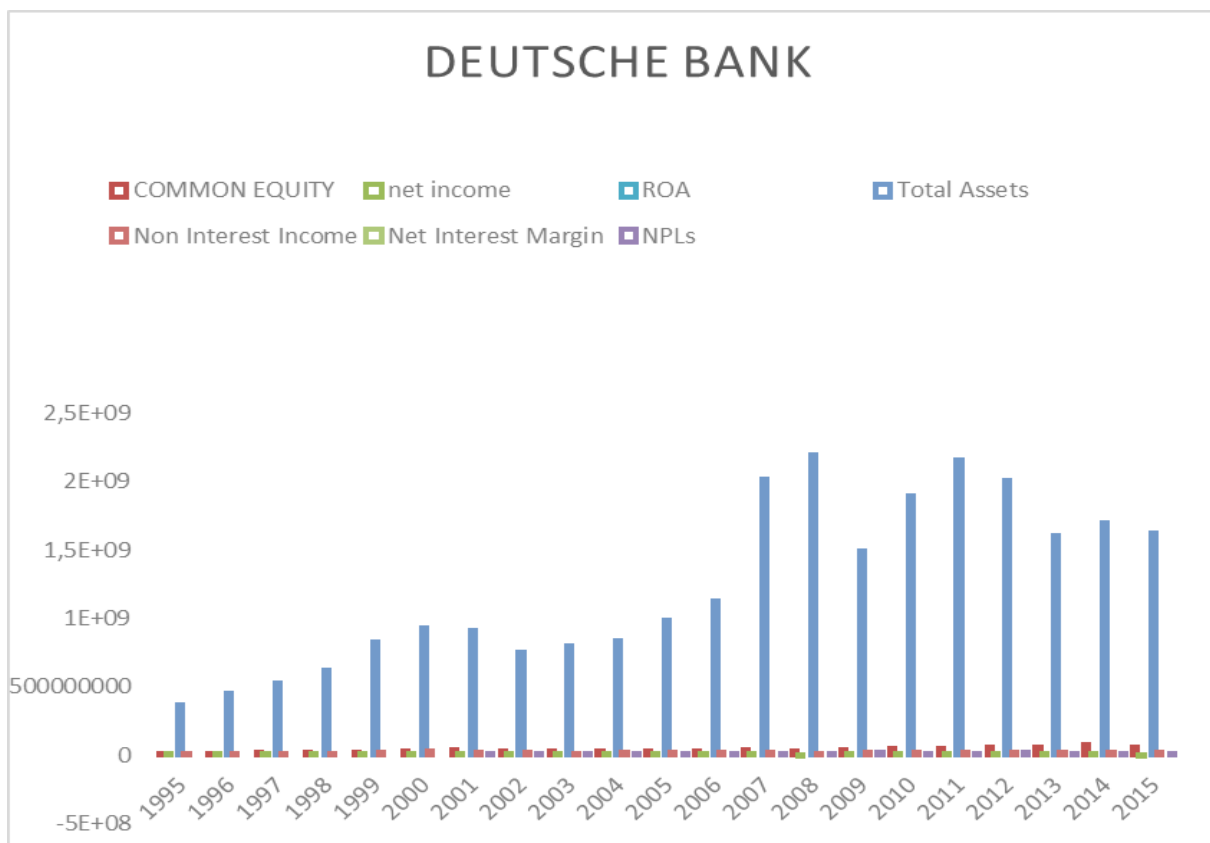
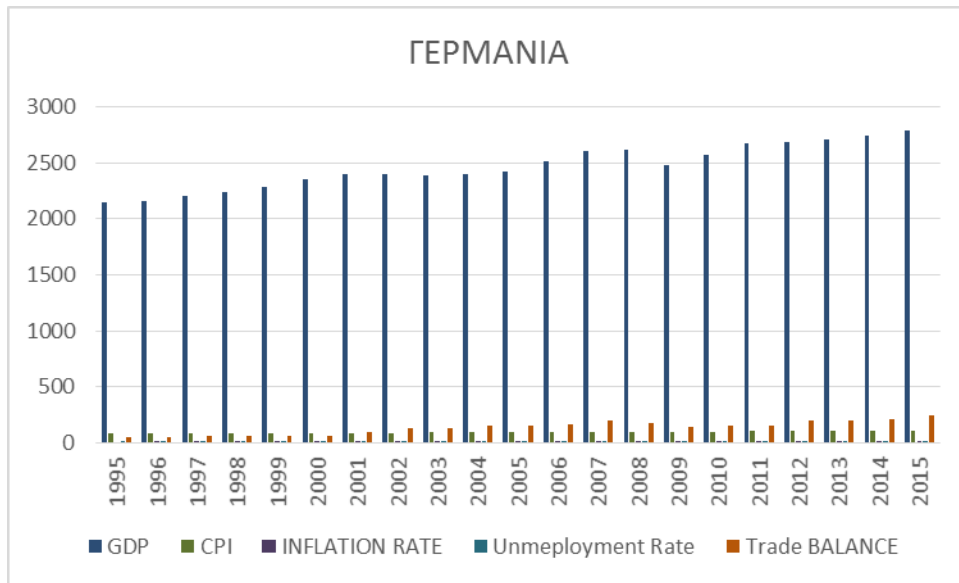
Ο κλάδος των τραπεζών είναι εξαιρετικά σημαντικός στην ευημερία και την ανάπτυξη του οικονομικού συστήματος όλων των χωρών, ανεξαρτήτως εάν η οικονομία τους έχει ως βασικό πυλώνα της τις τράπεζες (bank-based economies) ή στηρίζεται στις χρηματαγορές (market-based economies), καθώς ένα υγιές τραπεζικό σύστημα μπορεί να δημιουργήσει ισχυρές βάσεις για την επίτευξη τους. Η λειτουργία των τραπεζών αντιμετωπίζει πολλούς κινδύνους το οποίο απορρέει από την φύση των εργασιών που αναλαμβάνουν οι τράπεζες αλλά και από εξωγενείς κινδύνους που αφορούν τη χώρα που λειτουργούν και το οικονομικό κλίμα που επικρατεί.

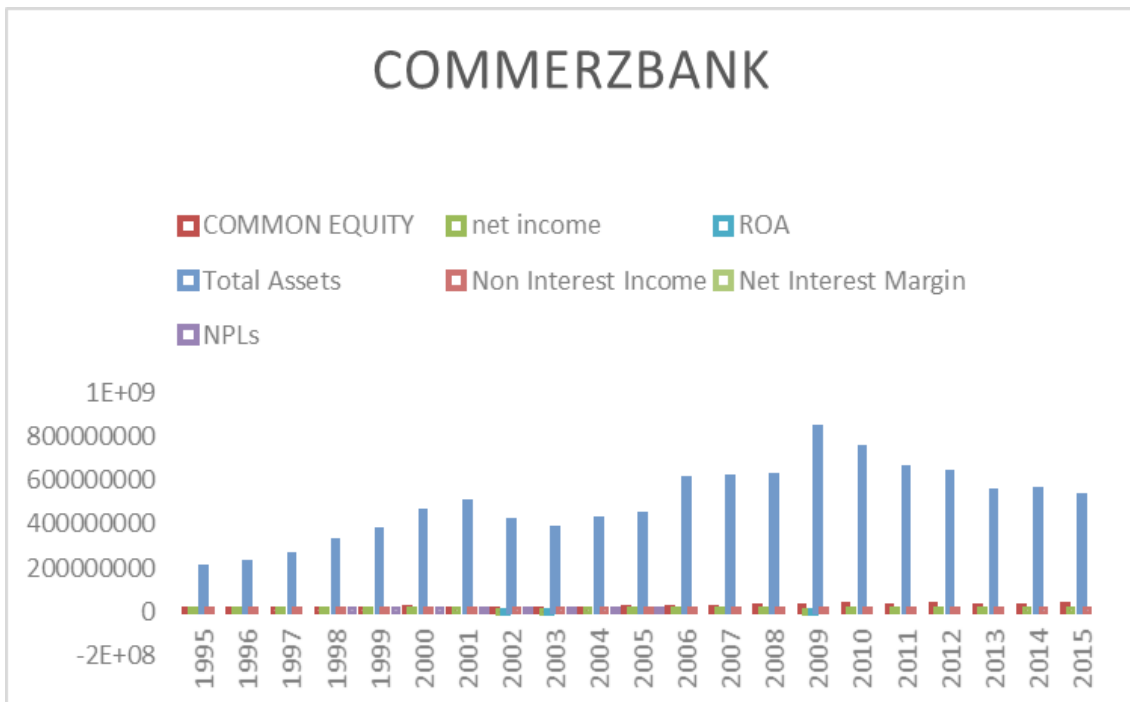
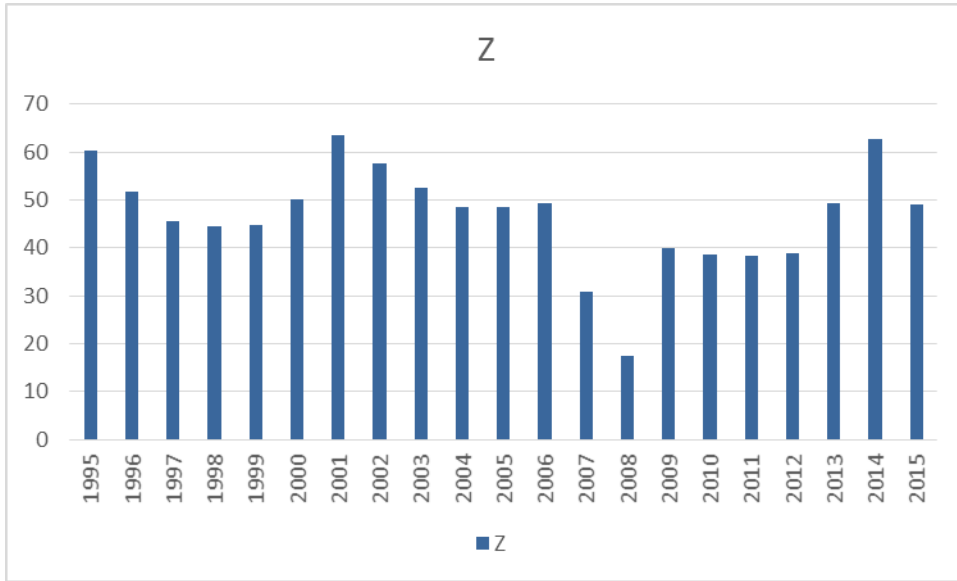
Σε αυτήν την εργασία προσπαθήσαμε μέσα από την συλλογή και την εξέταση δεδομένων μεταβλητών, για μια εικοσαετή χρονική περίοδο και για 10 χώρες που

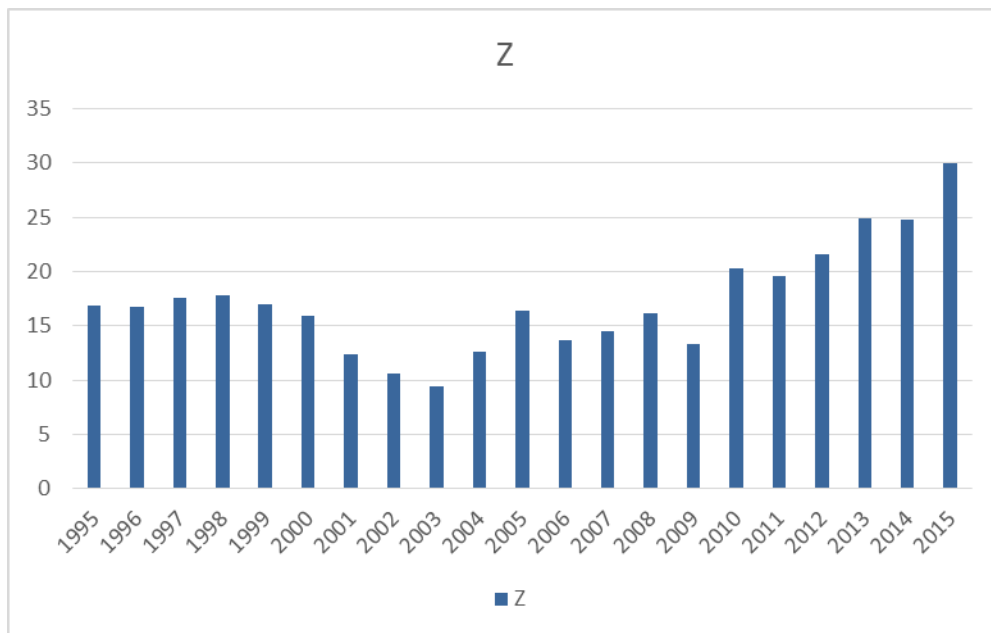
στηρίζονται οι οικονομίες τους και στην μια αλλά και στην άλλη μορφή οικονομικού συστήματος, να δώσουμε μια εικόνα όσον αφορά για το πώς οι μεταβλητές αυτές μπορούν να επηρεάσουν τη λειτουργία των τραπεζών. Αυτό που διαπιστώνουμε έως ένα βαθμό είναι ότι οι τράπεζες μπορούν να είναι αποδοτικές και σε μια bank-based οικονομία αλλά και σε μία market-based οικονομία, αυτό όμως που δημιουργεί προβληματισμούς είναι ότι ειδικότερα για τις bank-based οικονομίες παρόλο που η χορήγηση δανείων από τις τράπεζες αυξάνει την ρευστότητα στην οικονομία αλλά και τις θετικές προσδοκίες των επενδυτών που μπορούν να αντλήσουν ρευστότητα για την πραγματοποίηση επενδυτικών σχεδίων τους, πρέπει να ληφθεί υπόψη και η επικινδυνότητα των δανείων που χορηγεί. Αν οι τράπεζες αποφασίσουν να χορηγήσουν δάνεια υψηλού κινδύνου, απολαμβάνουν μεν υψηλότερη απόδοση, αλλά η πιθανότητα να μην λάβουν τα χρήματα τους πίσω αυξάνεται. Έτσι, αυξάνονται τα ποσοστά για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια που μπορούν να προκαλέσουν προβλήματα ρευστότητας για τις τράπεζες μέσω της μείωσης των κεφαλαίων κάτι που θα έχει άμεσο αντίκτυπο και στην υπόλοιπη οικονομία της χώρας. Επομένως, λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα των ανεξάρτητων μεταβλητών καταλήγουμε στο γενικό συμπέρασμα ότι η απόδοση των τραπεζών σε bank-based οικονομίες είναι μικρότερη από αυτή στις market-based οικονομίες, δηλαδή $ZBB < ZMB$, και αυτό συμβαίνει διότι ο κίνδυνος στις market-based οικονομίες επιμερίζεται μεταξύ των τραπεζών και των χρηματαγορών, ενώ στις bank-based ο κίνδυνος επιβαρύνει κατά κύριο λόγο τις τράπεζες.

7.ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ – ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

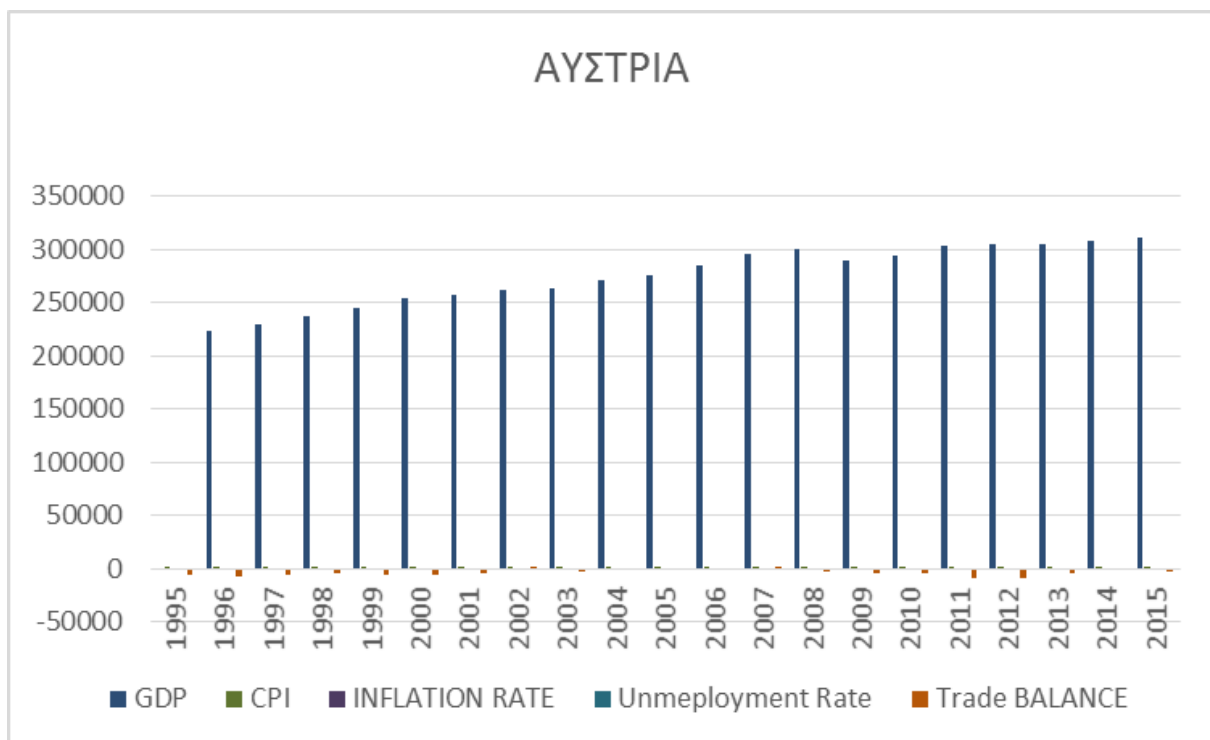
1. ΓΕΡΜΑΝΙΑ

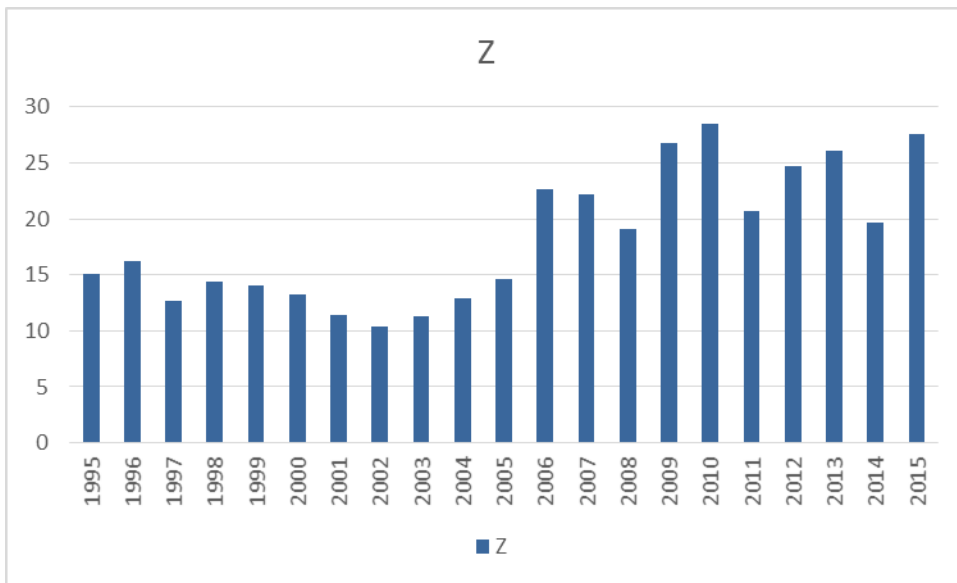
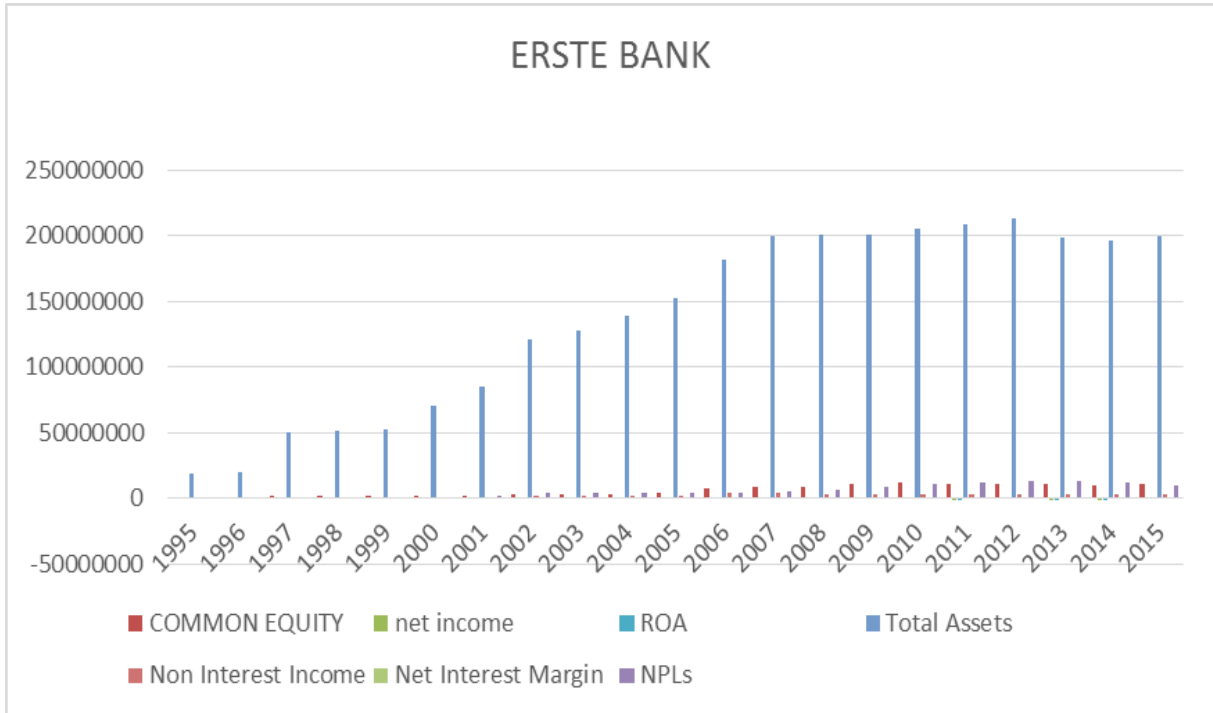

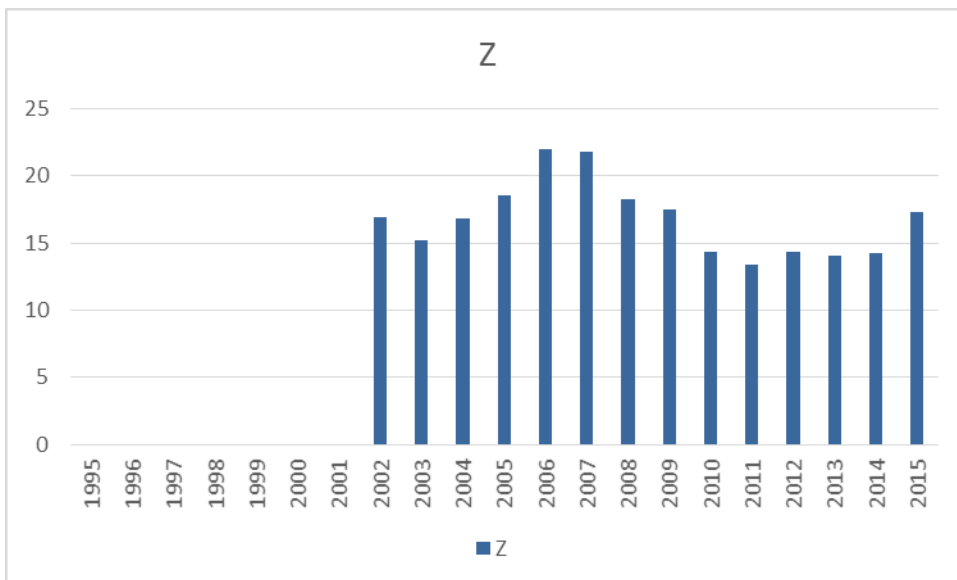
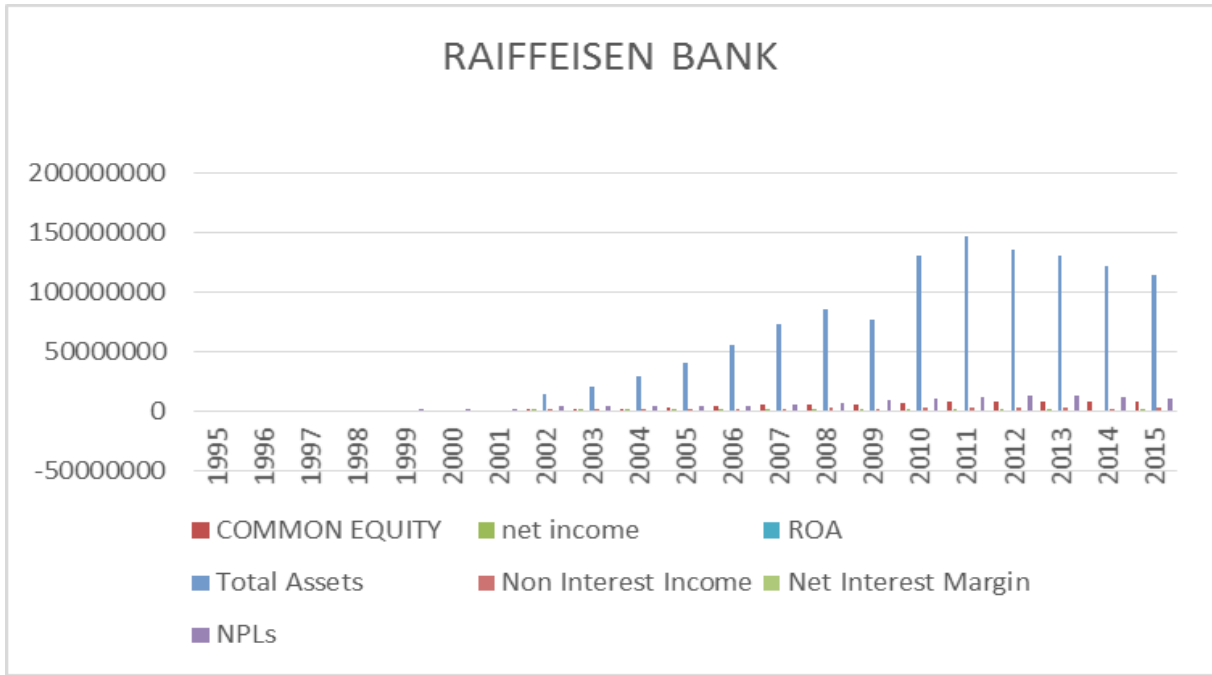

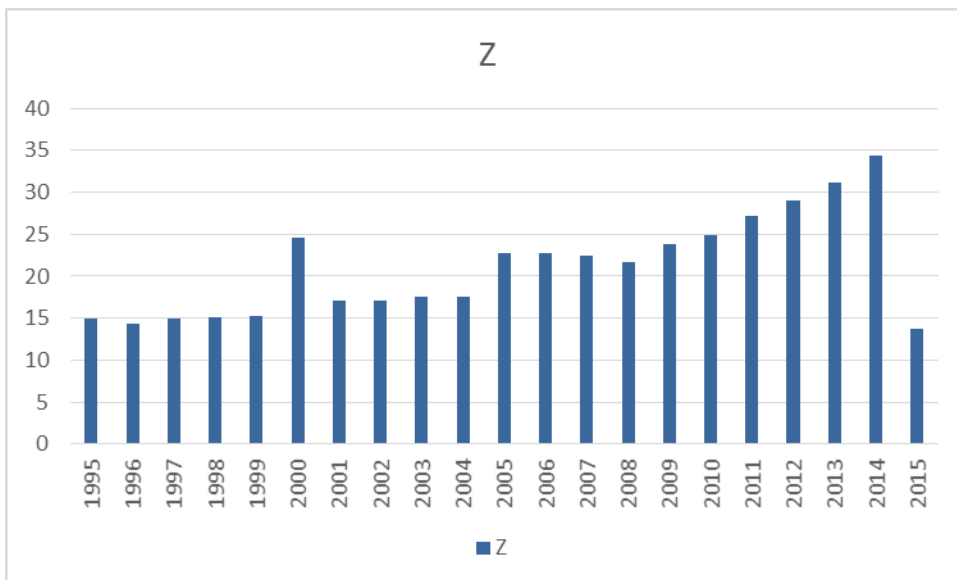
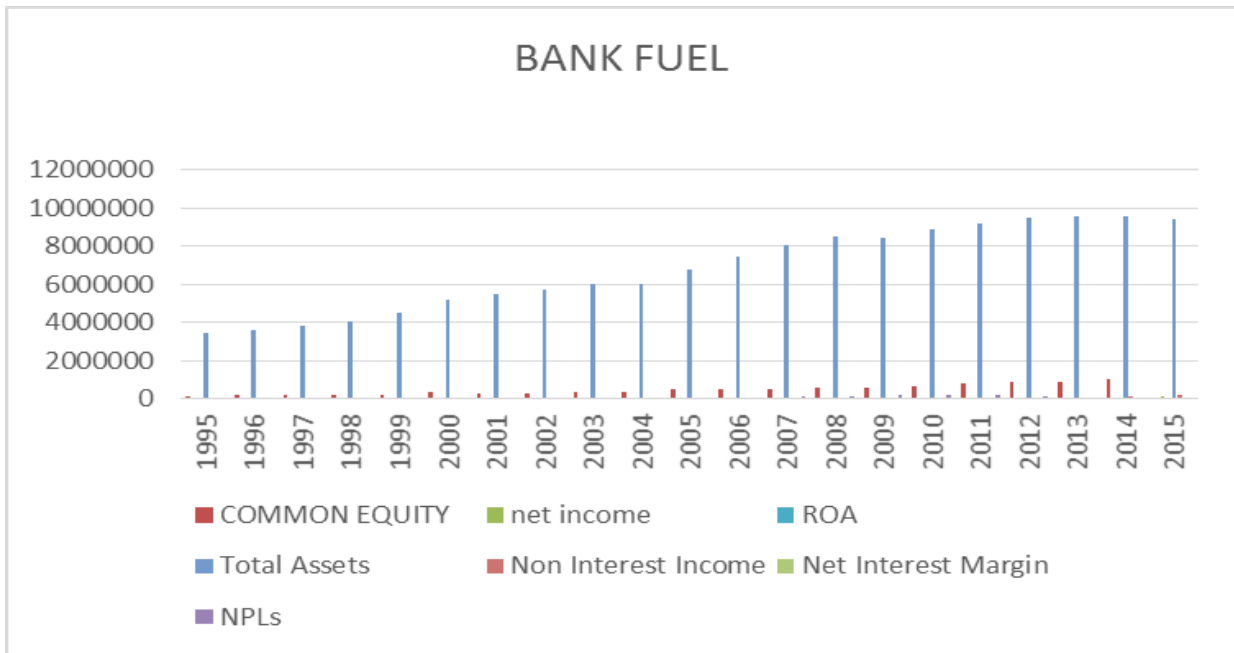

2. ΑΥΣΤΡΙΑ

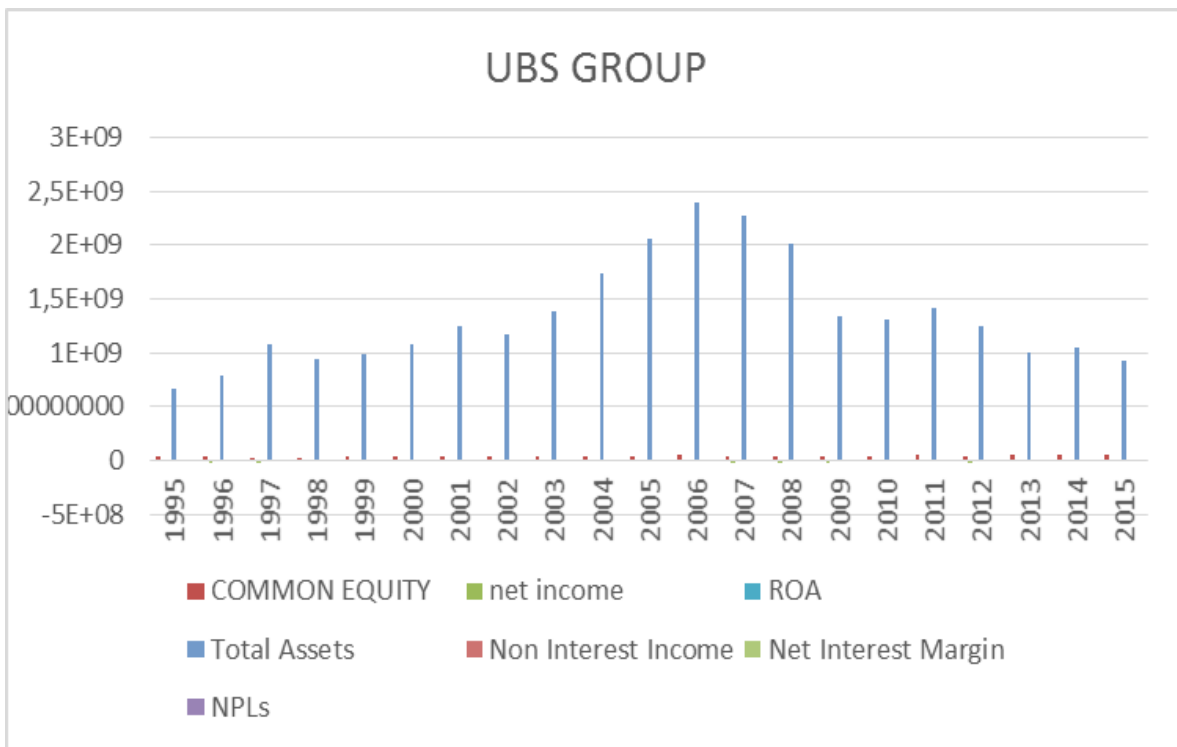
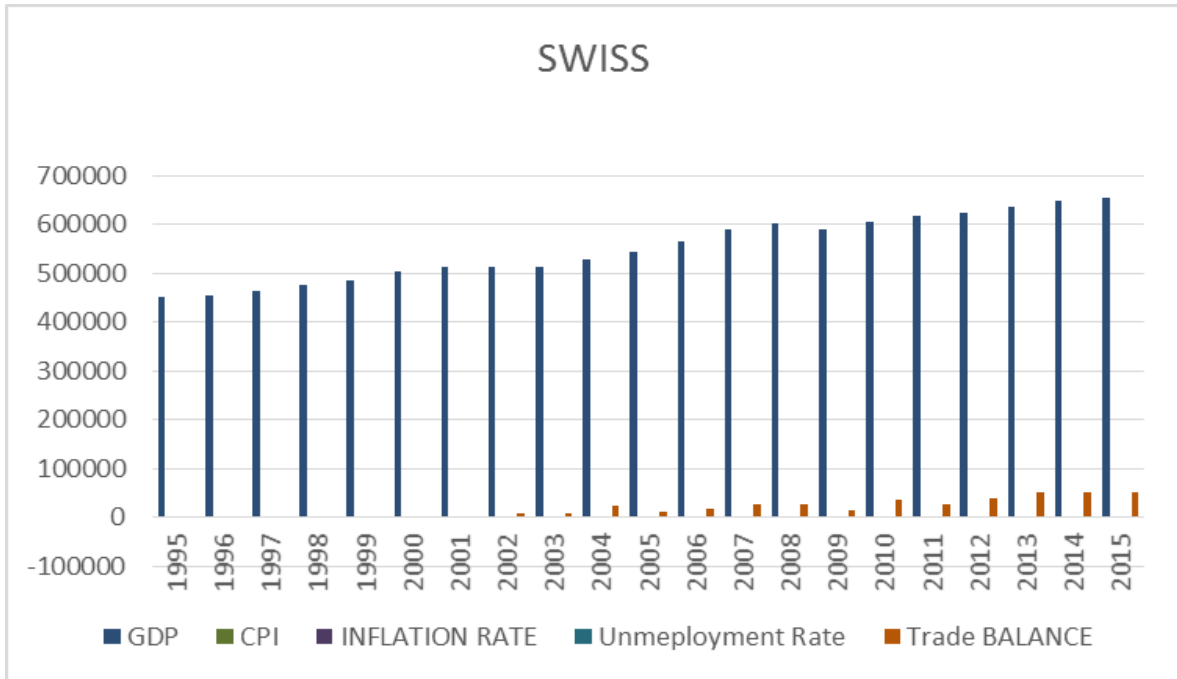

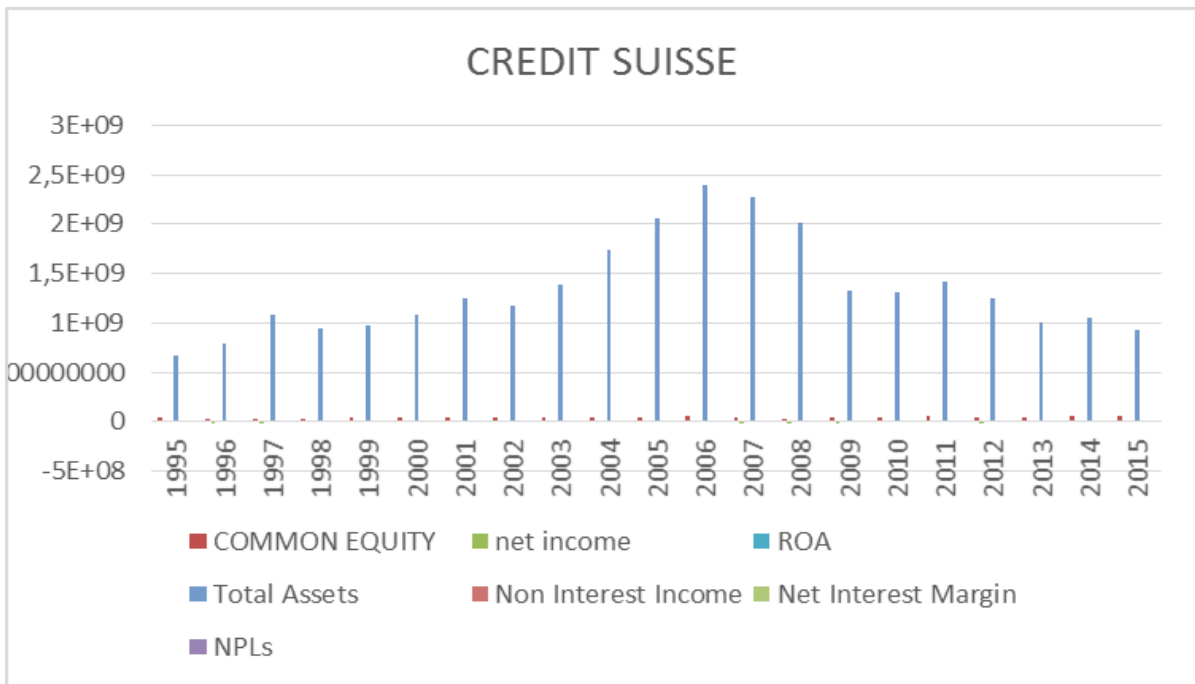
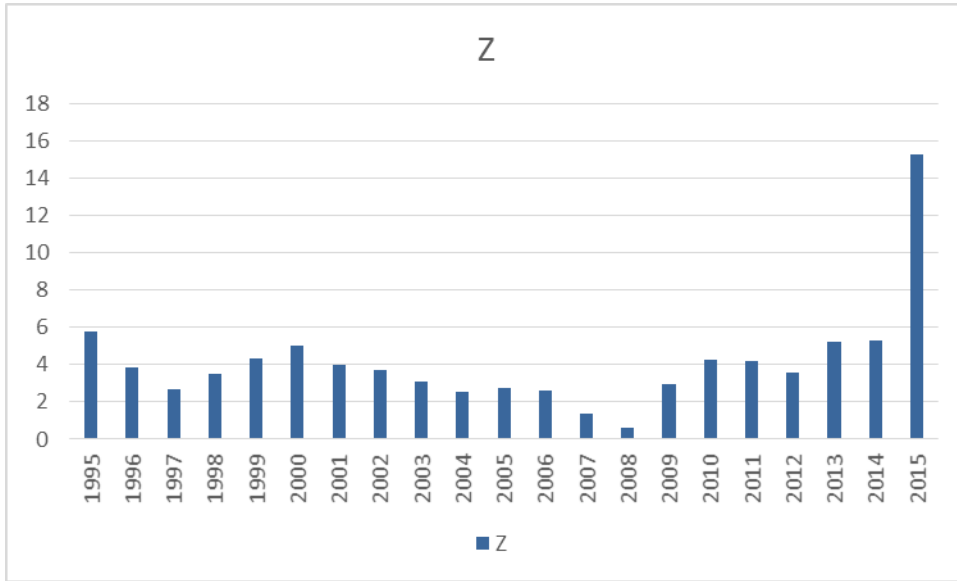

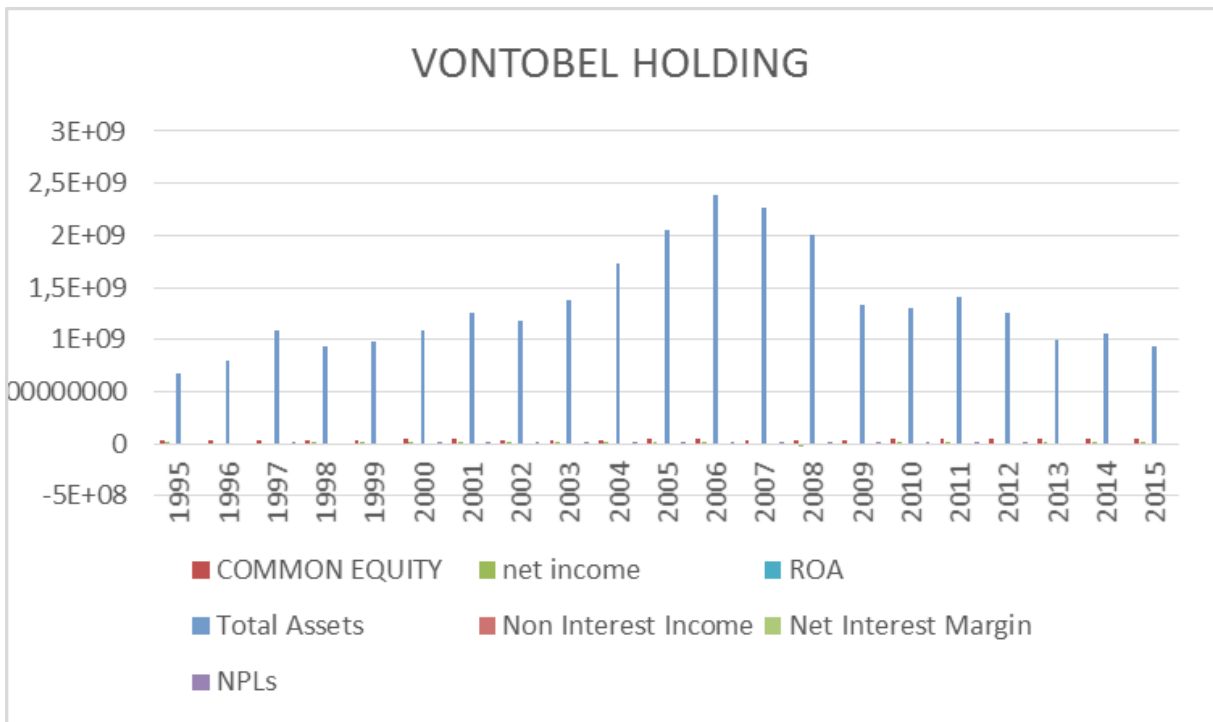
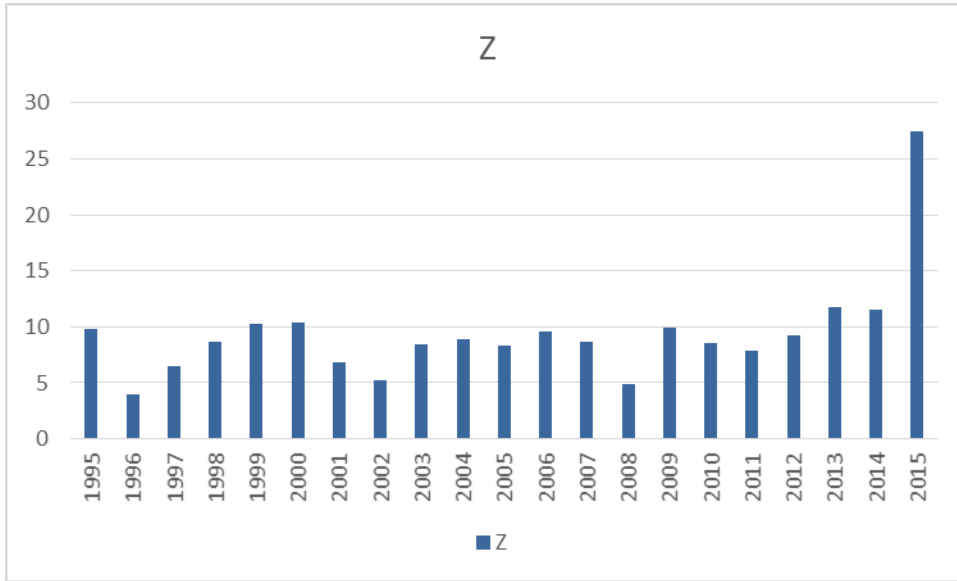

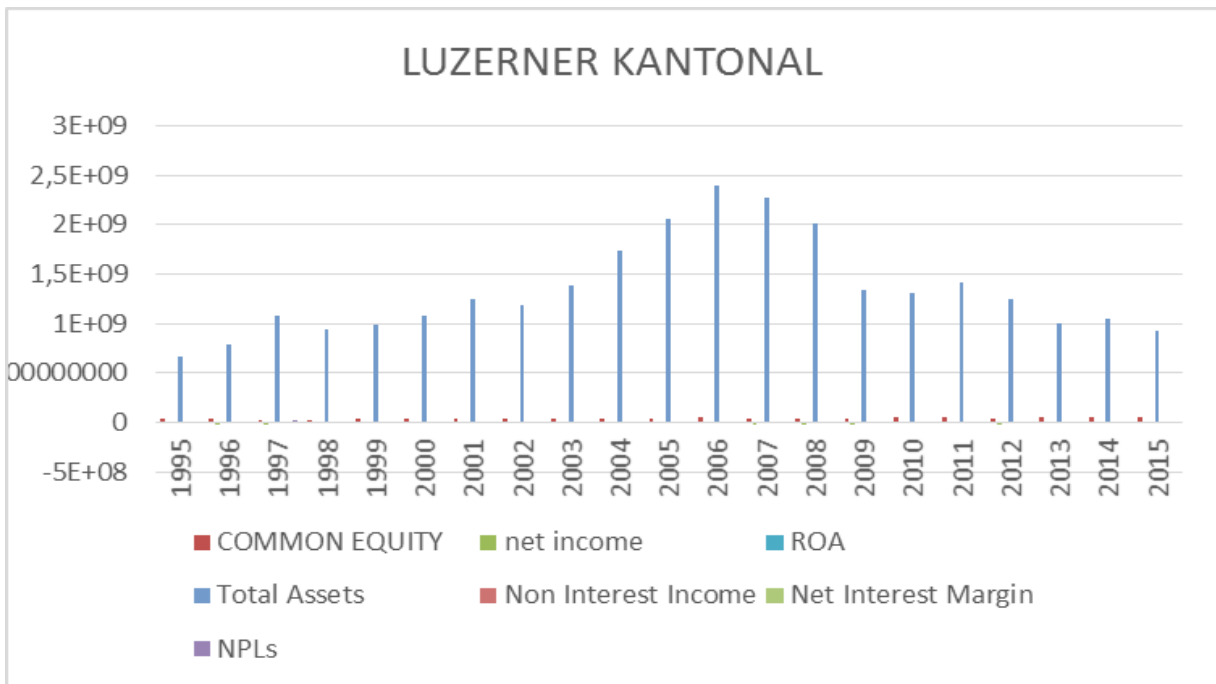
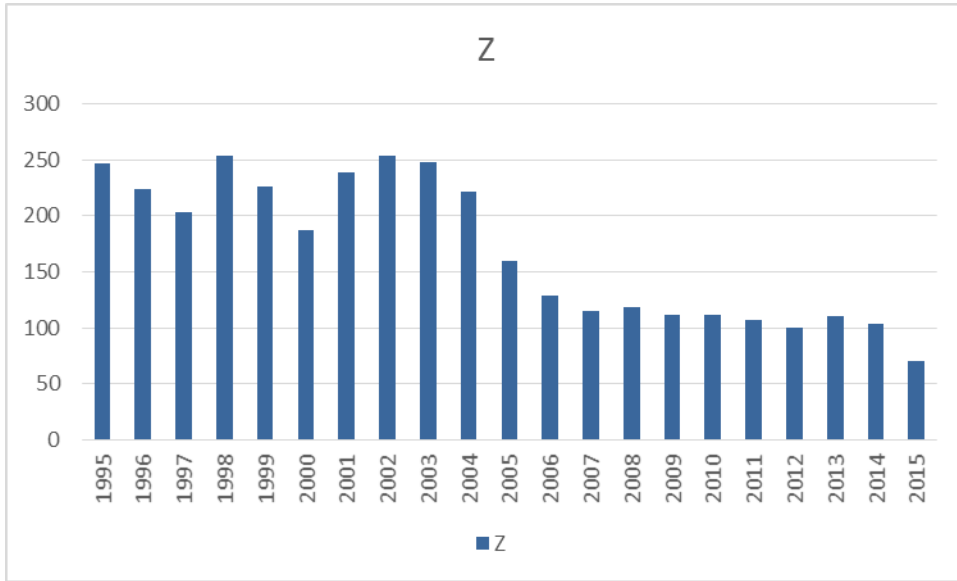

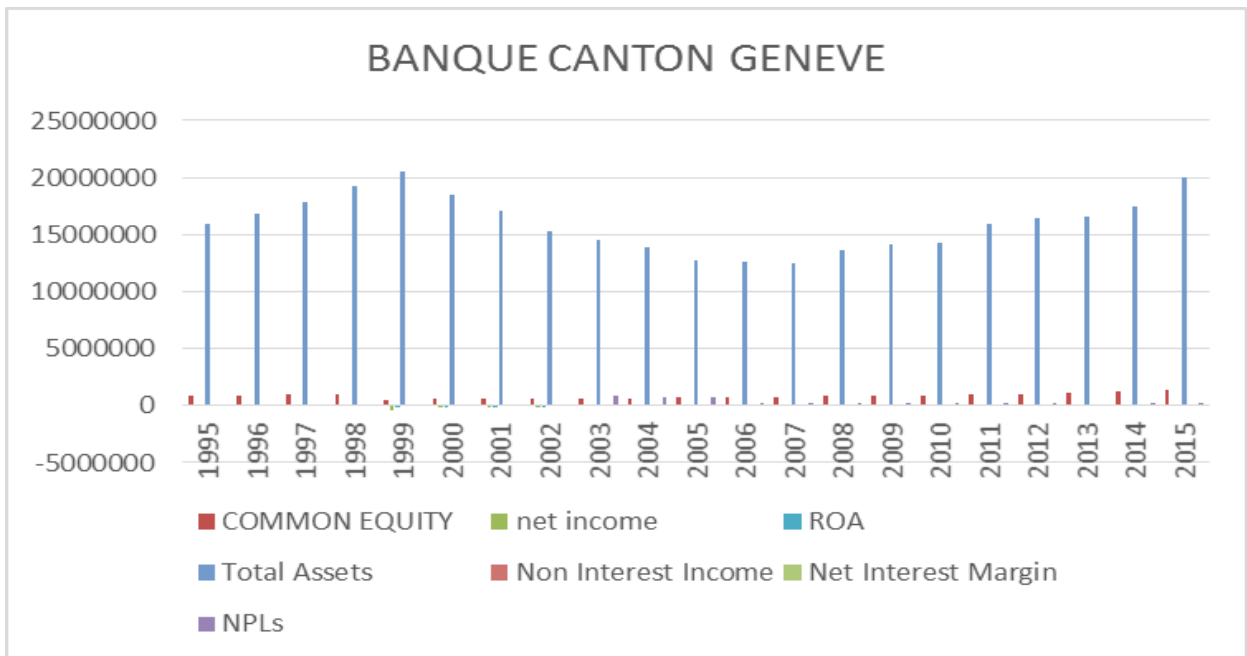
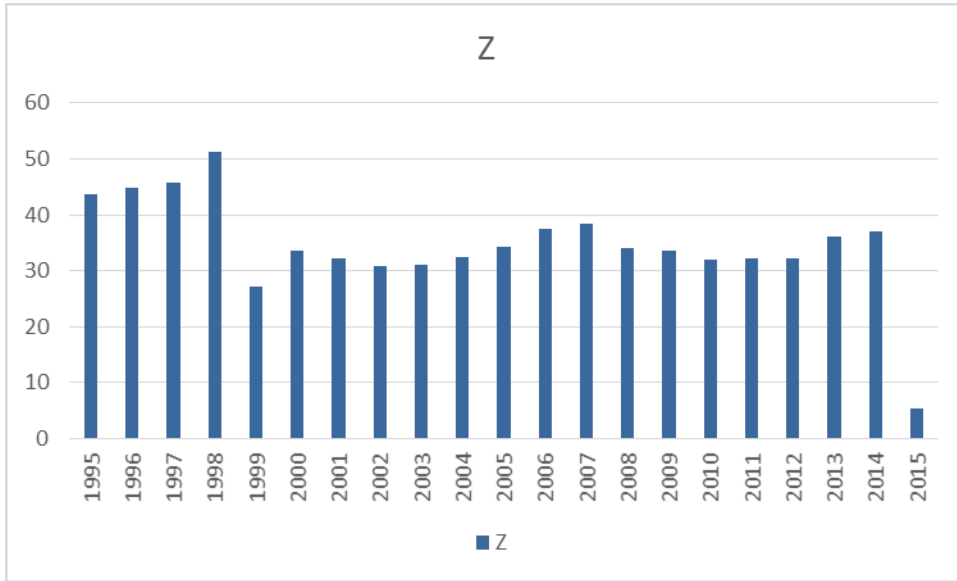
4.EΛBETIA

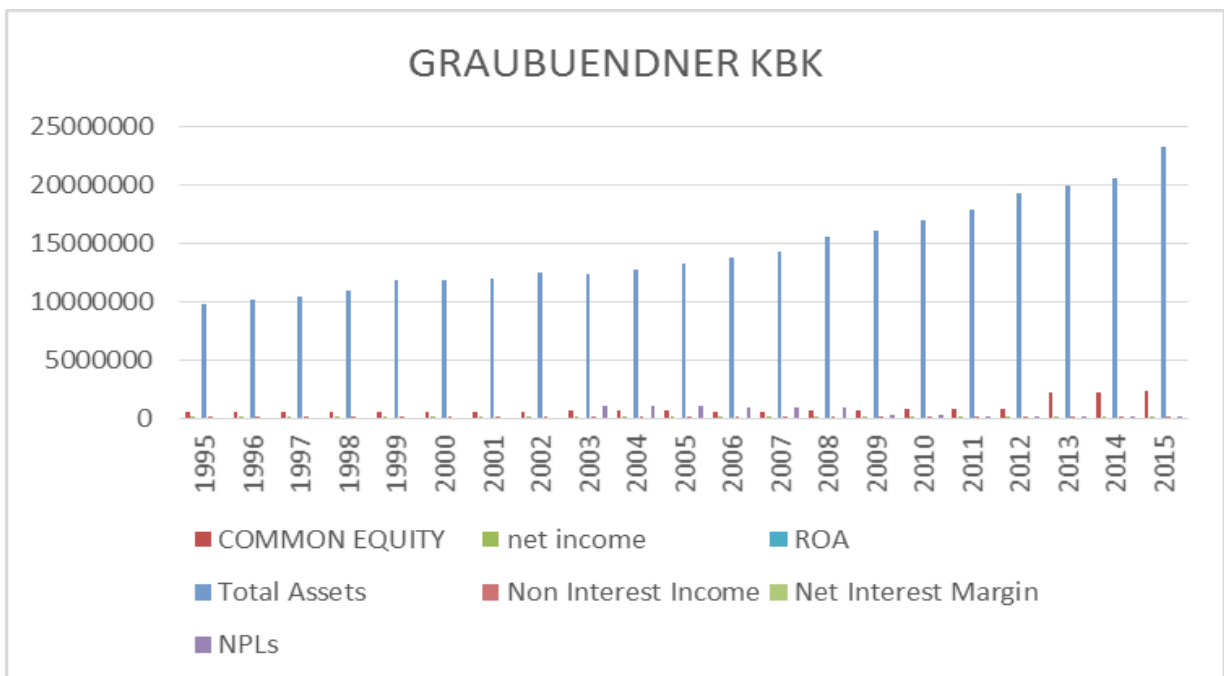
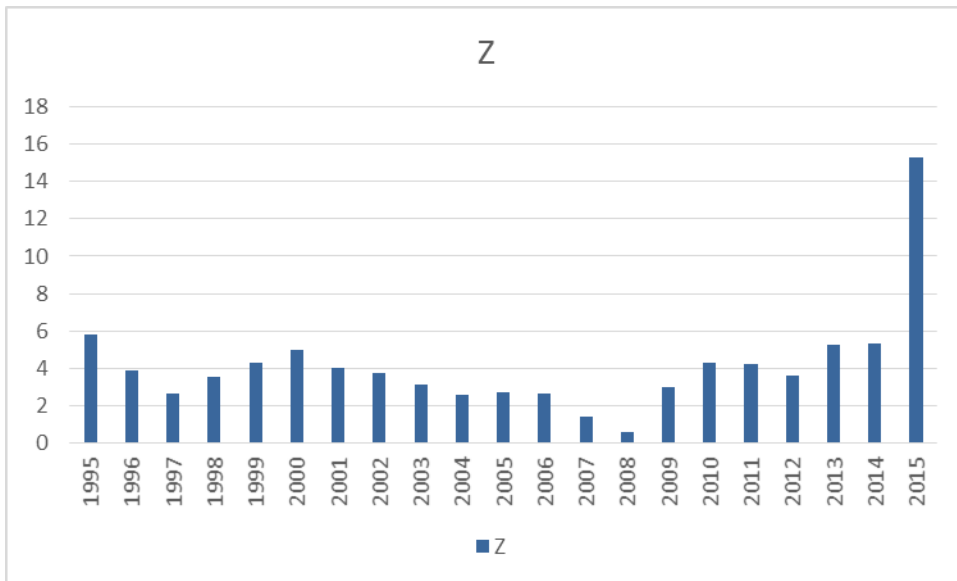

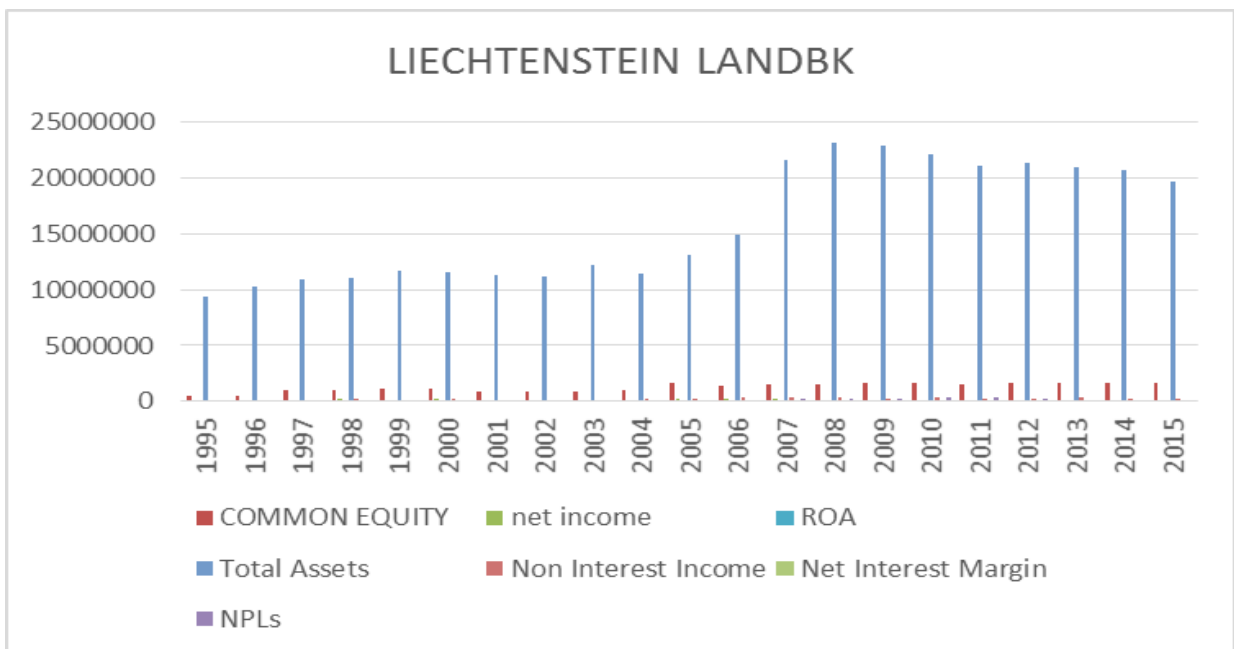
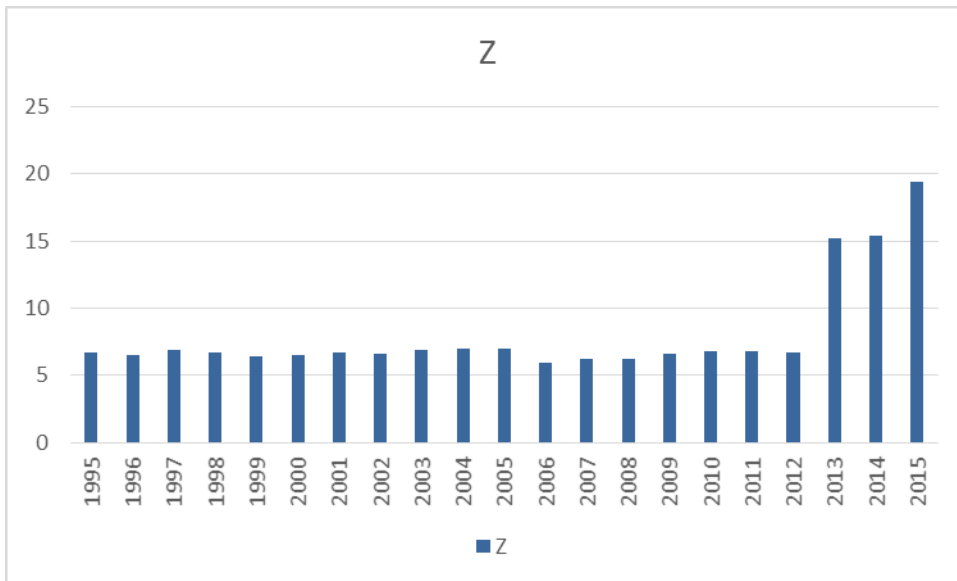

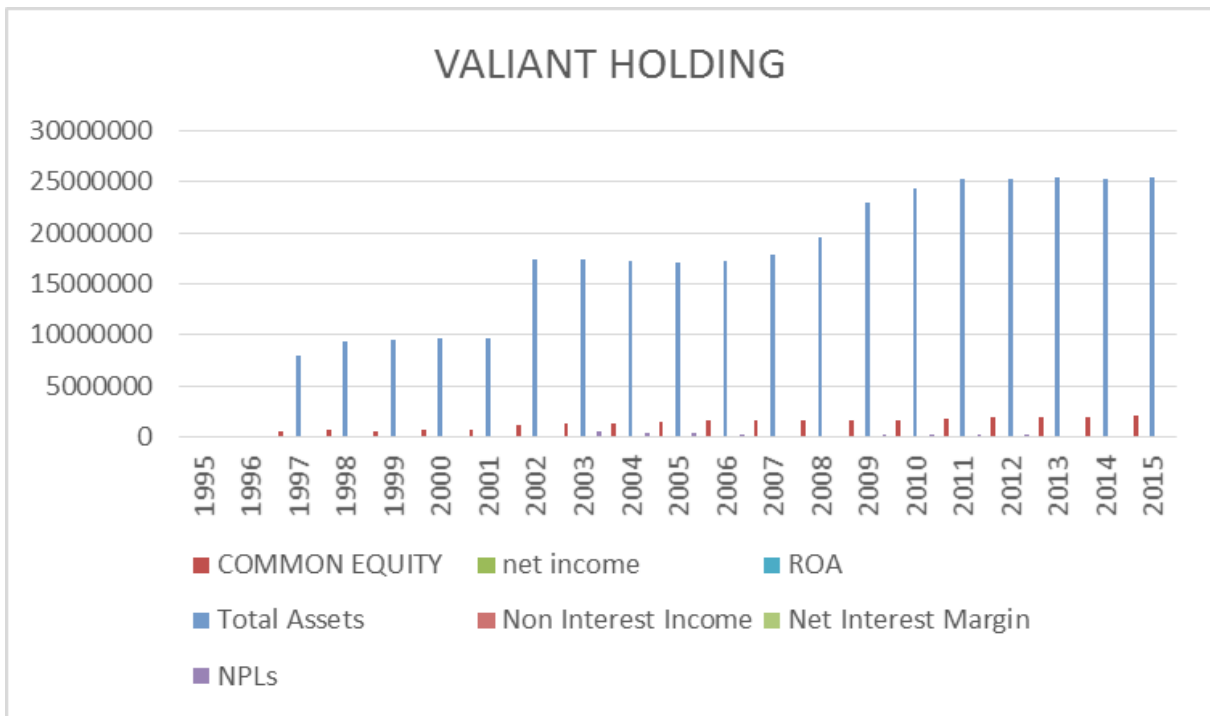
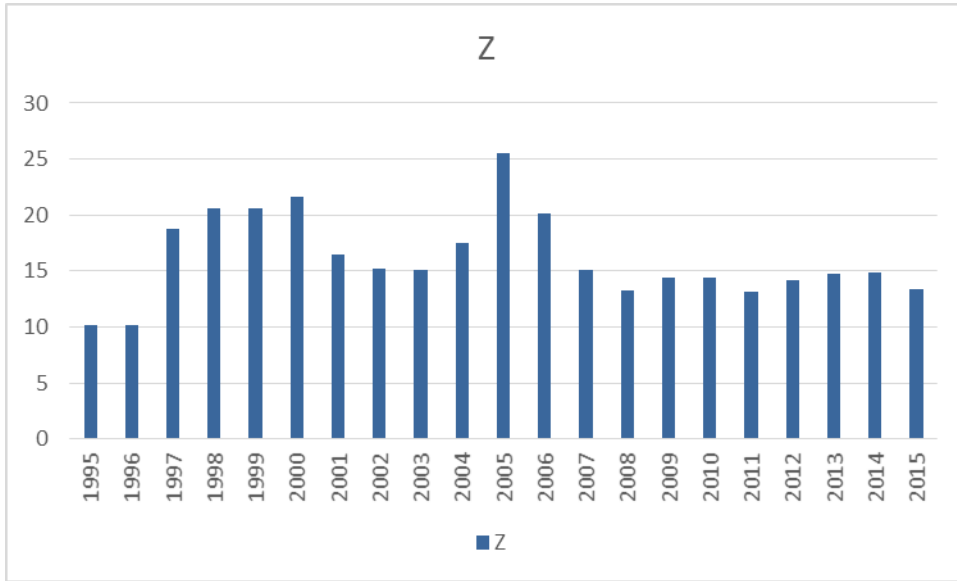

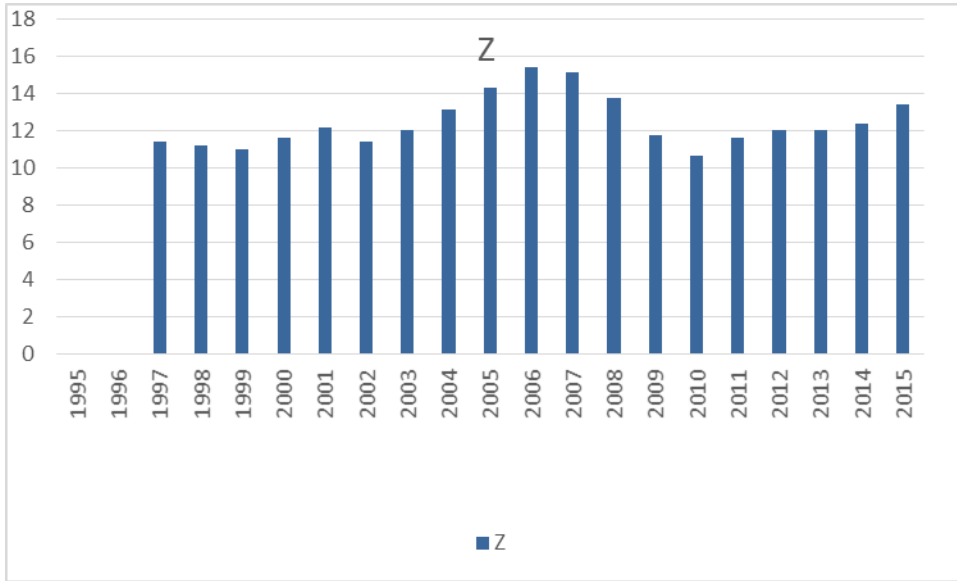

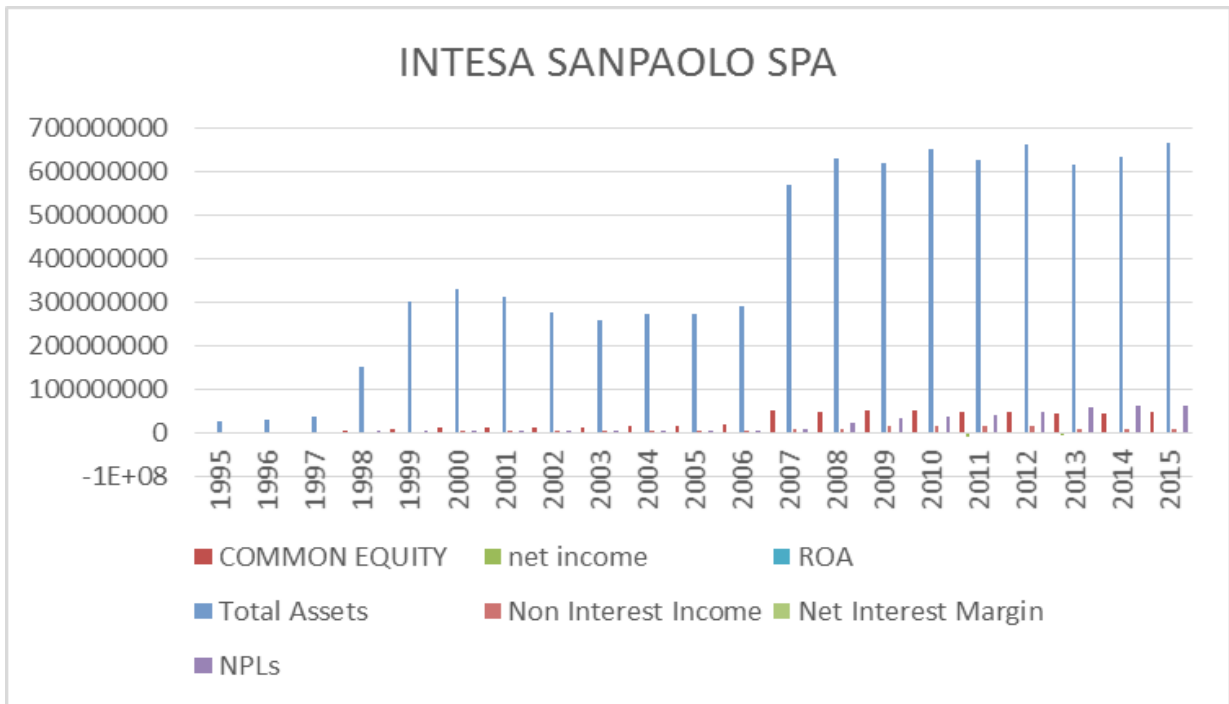

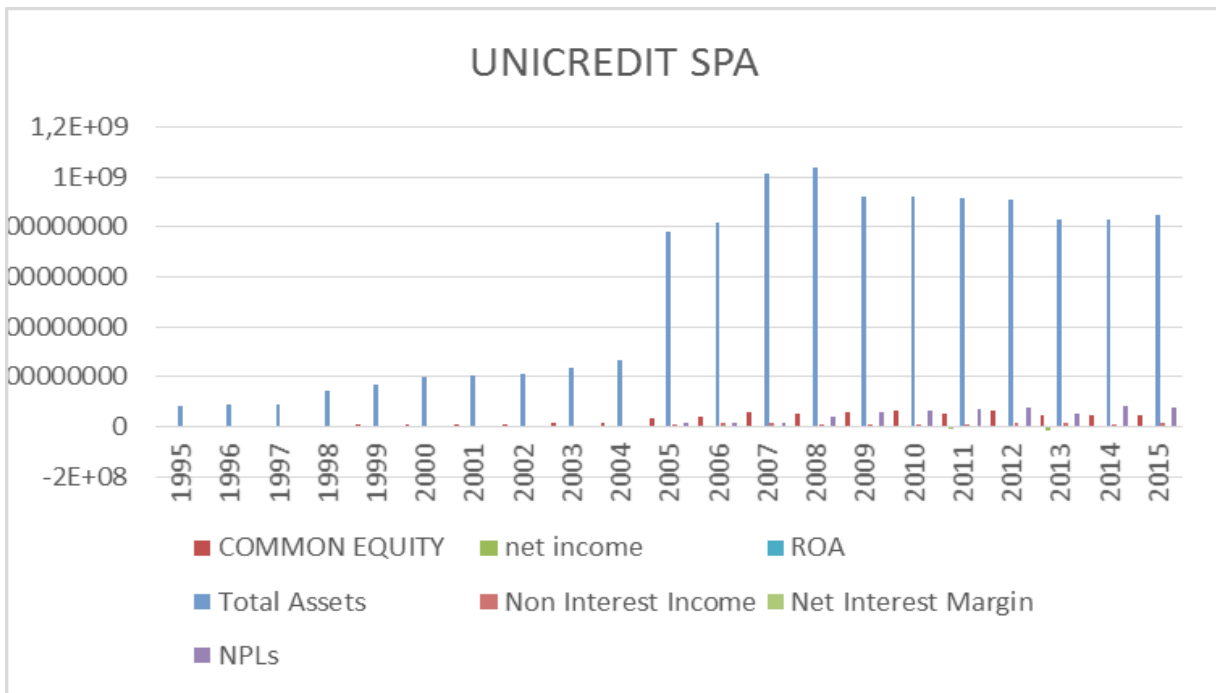
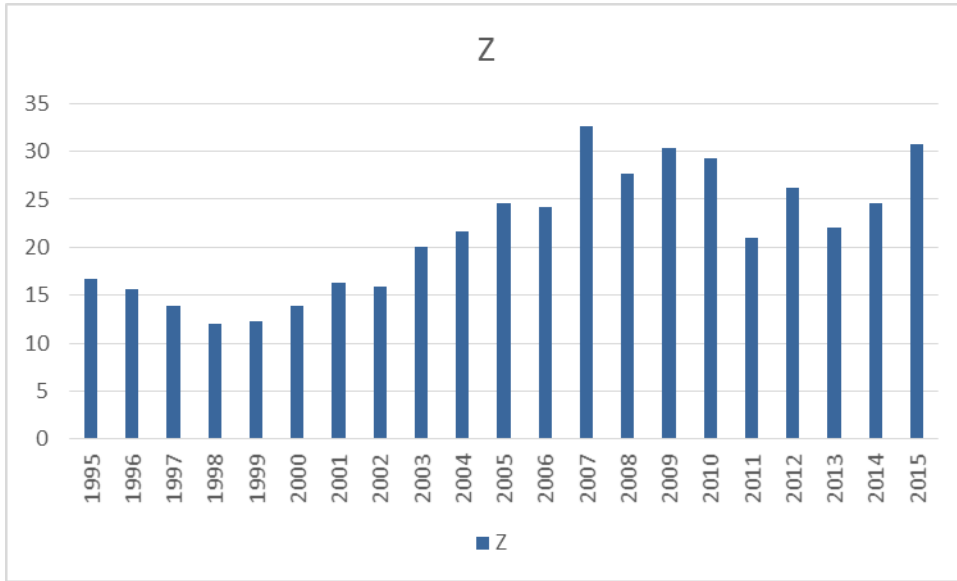

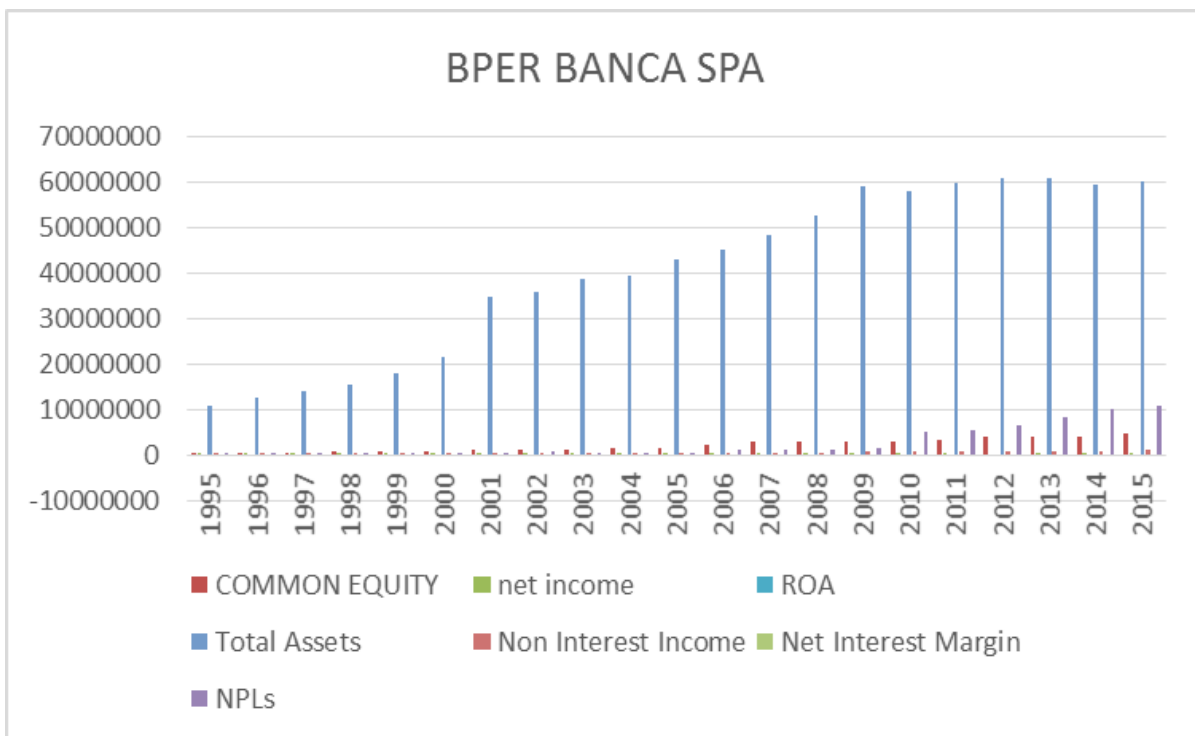
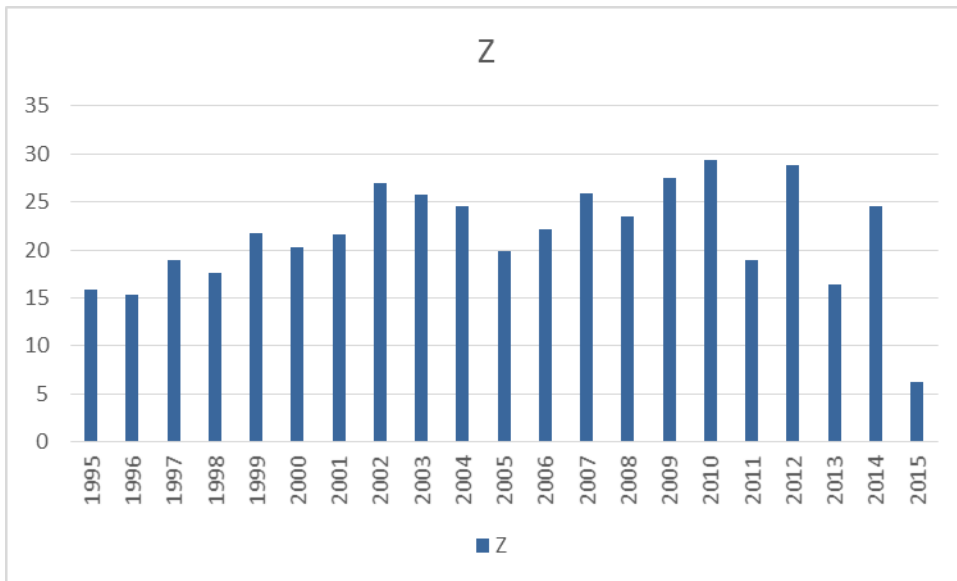

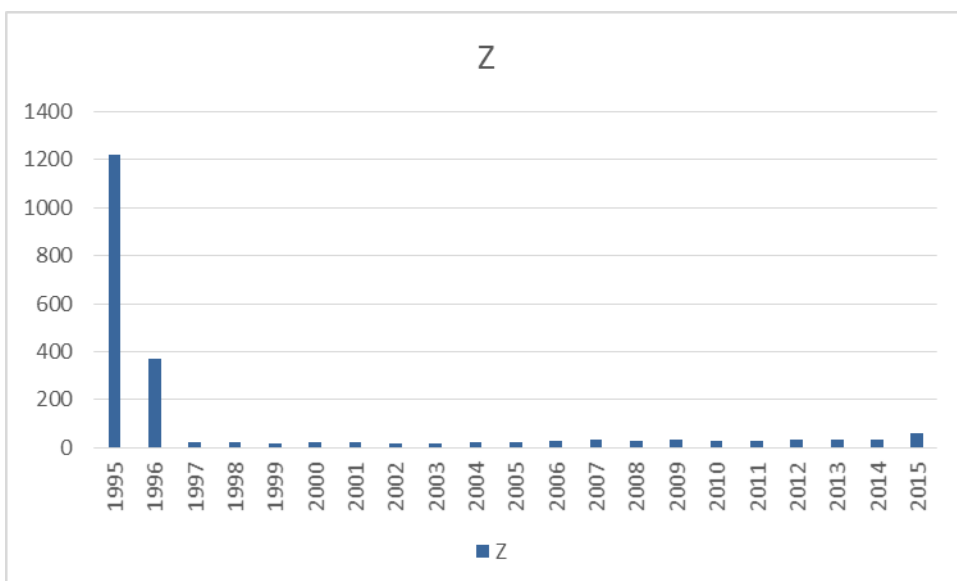
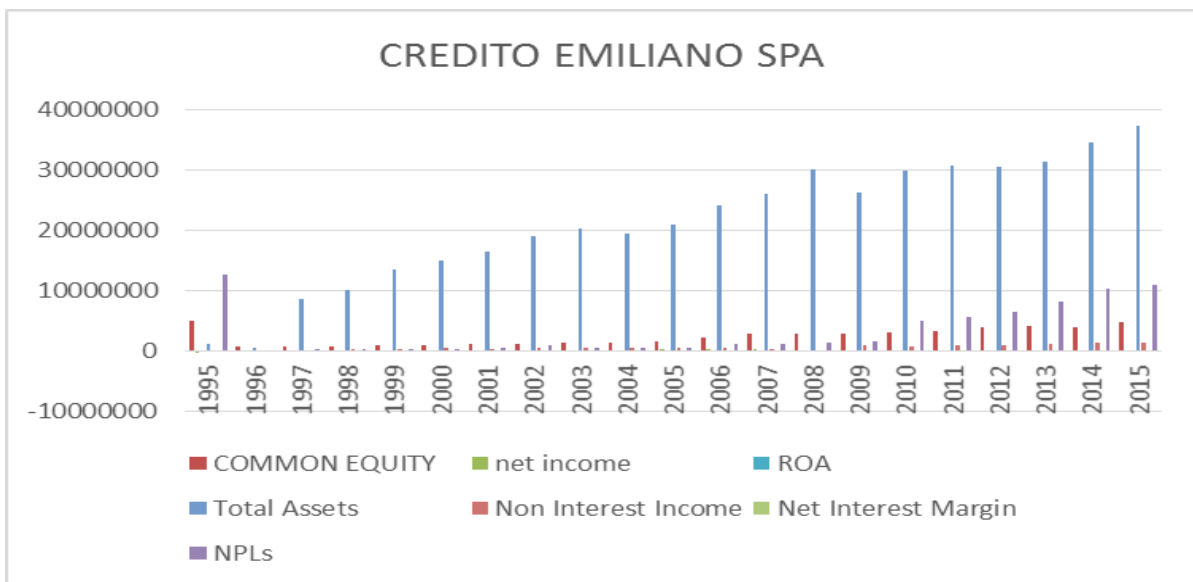
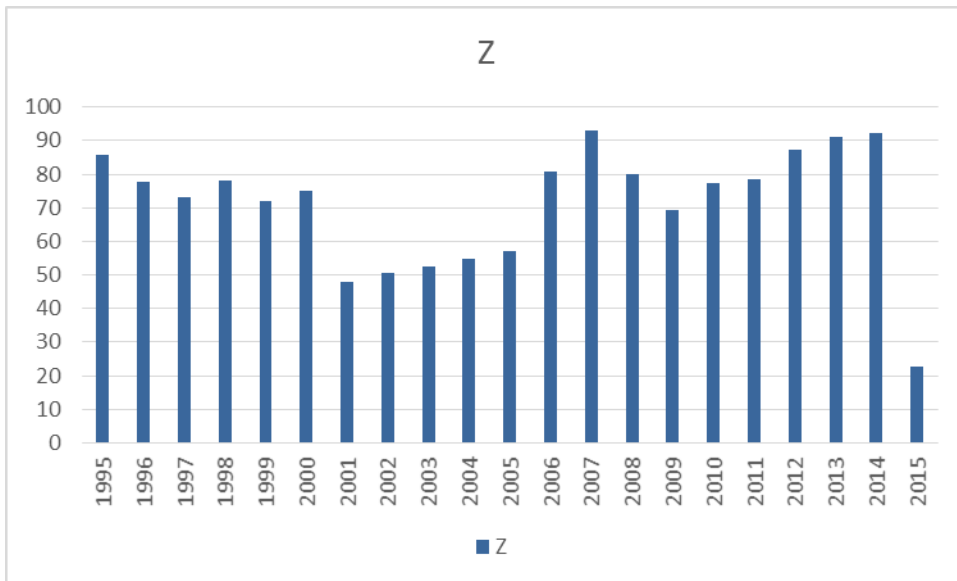

4.ITALIA

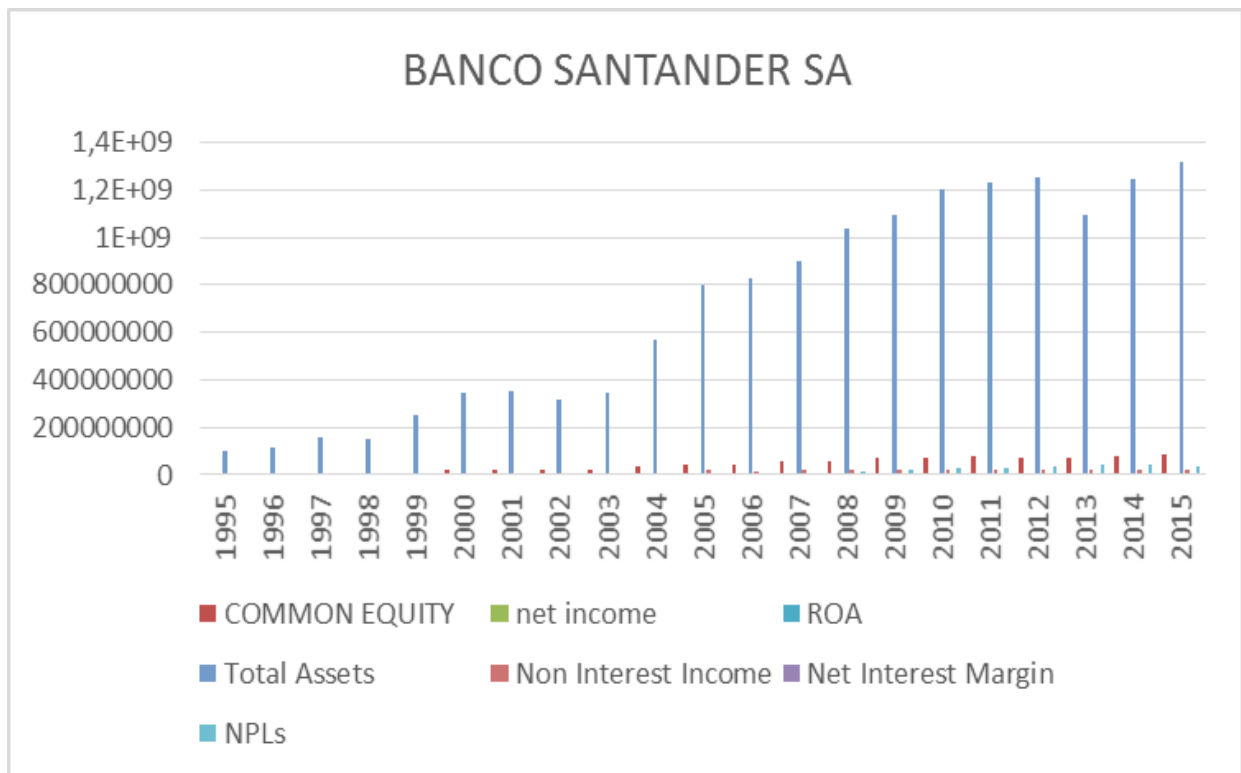
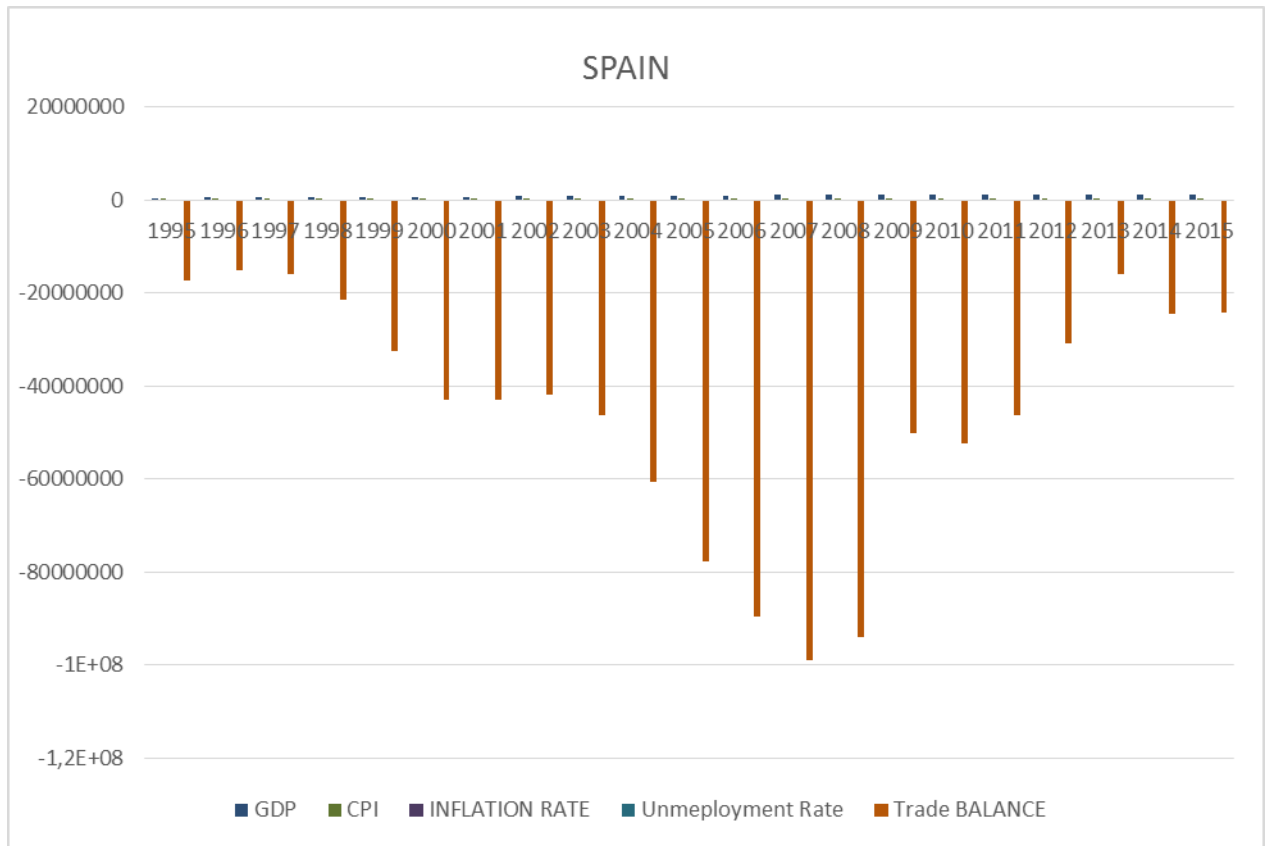

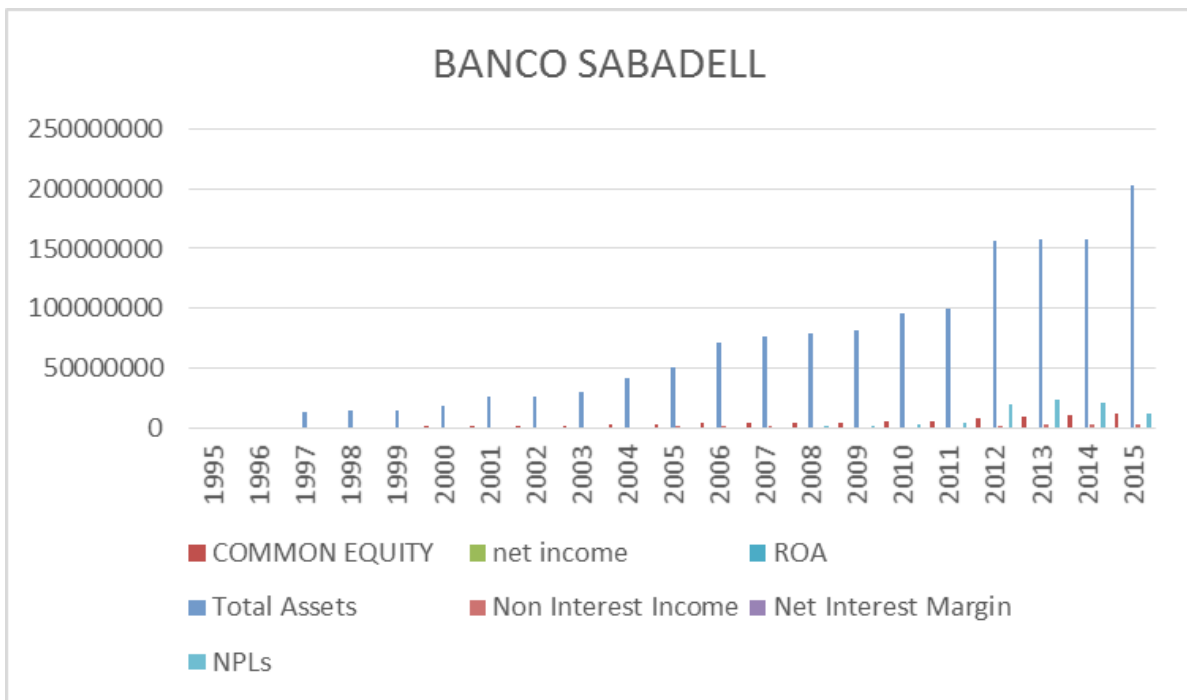
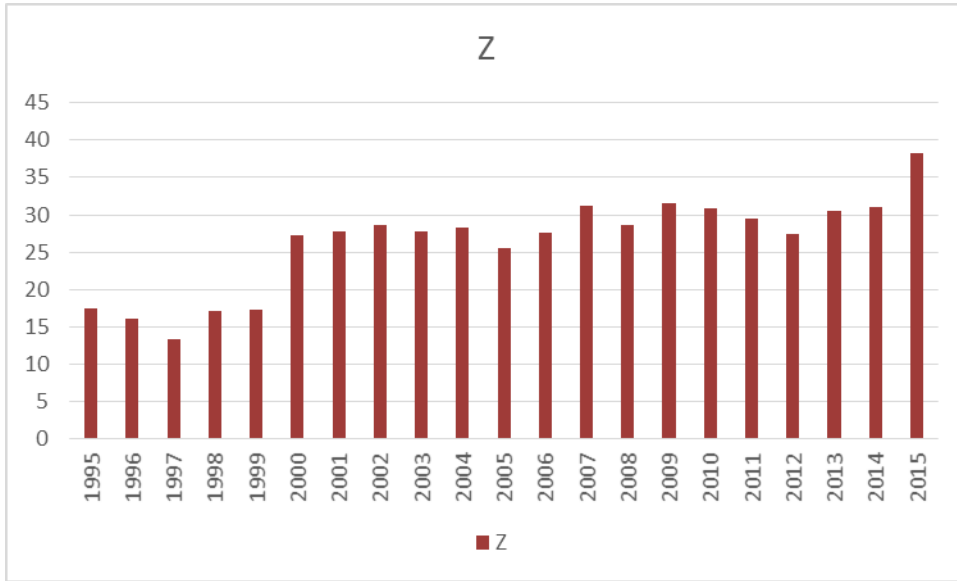

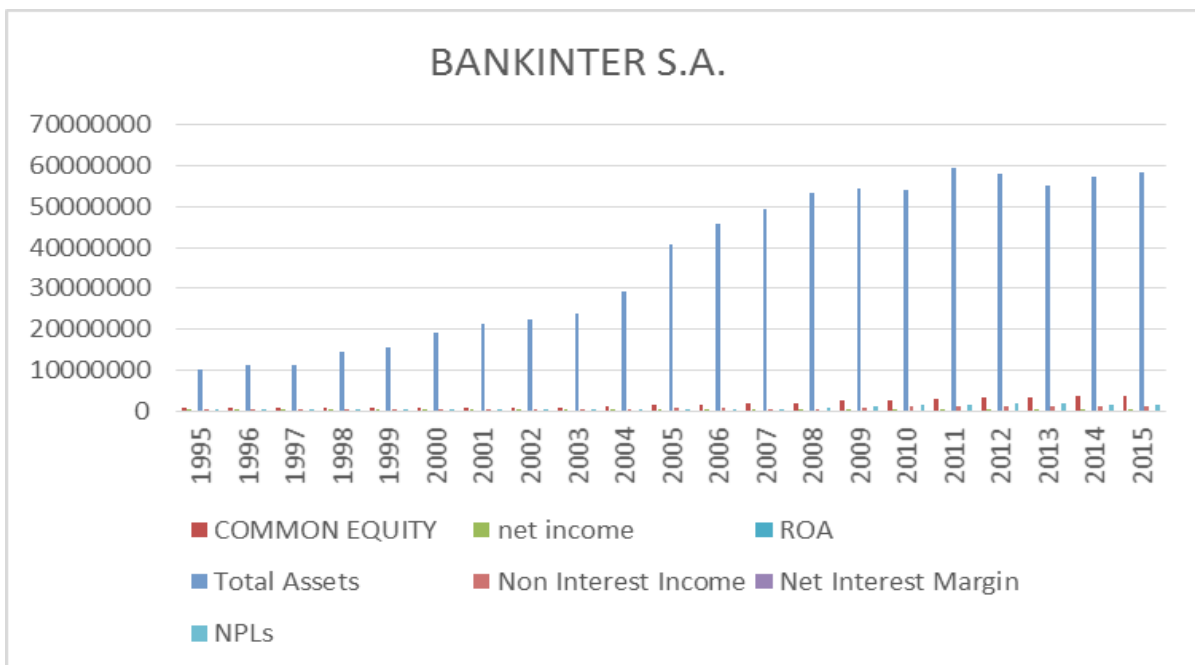
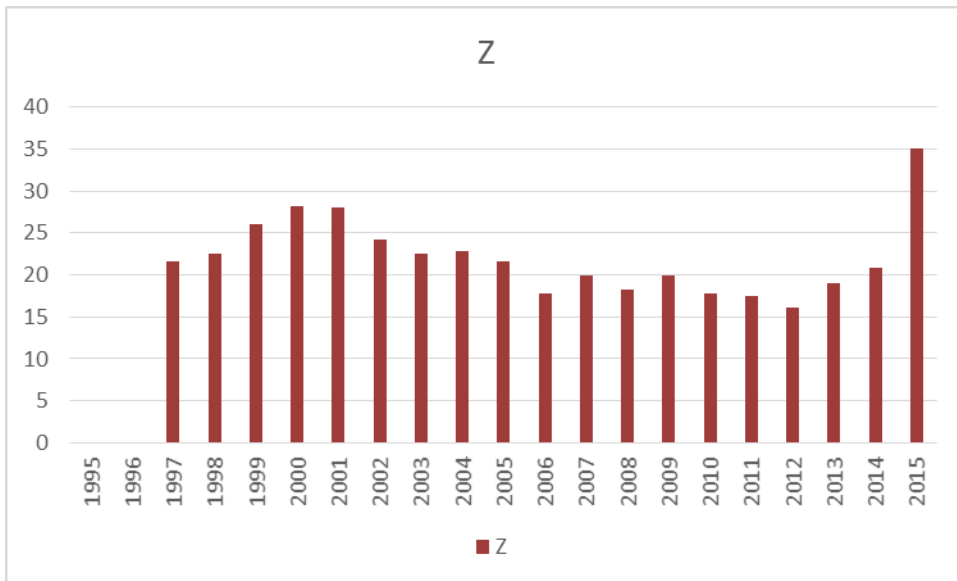

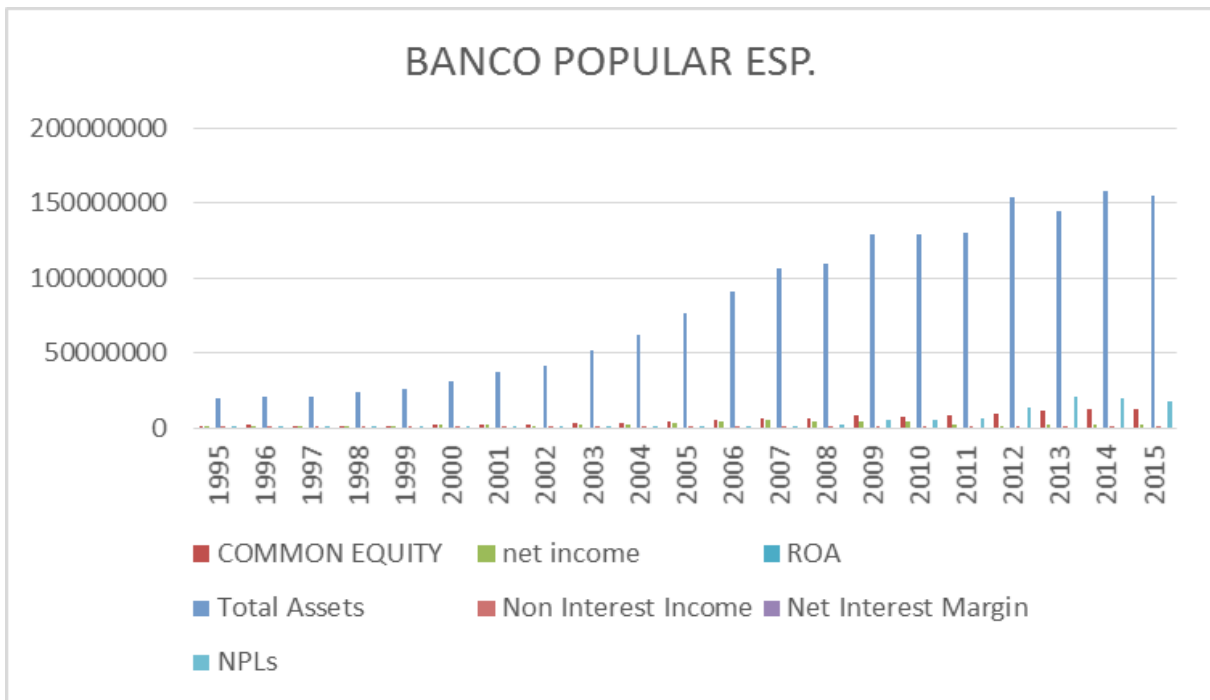
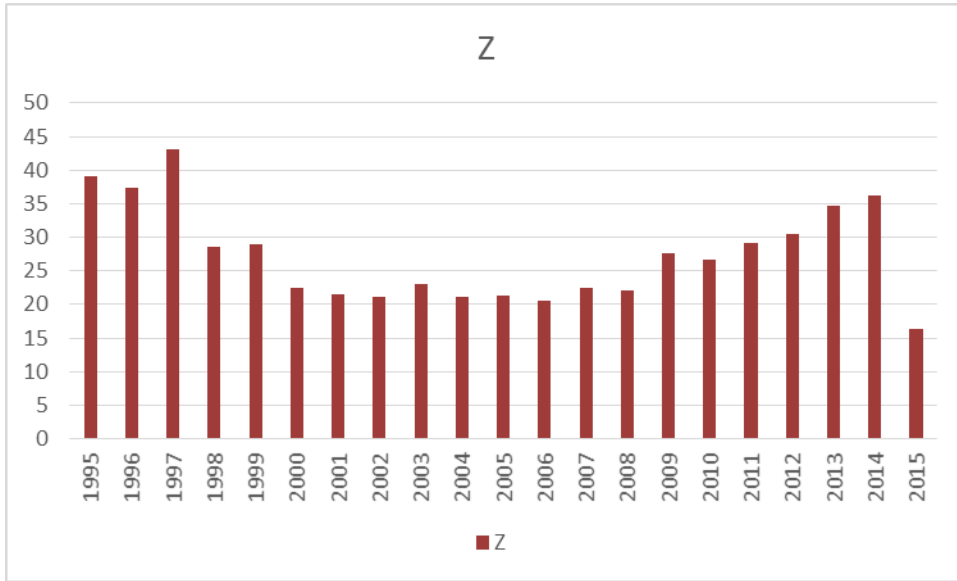

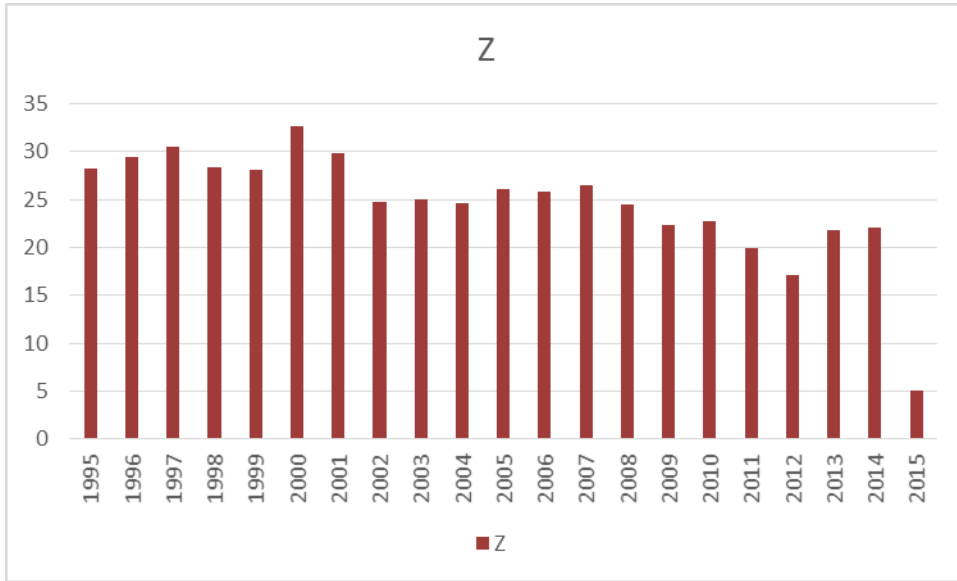
5.ΙΣΠΑΝΙΑ

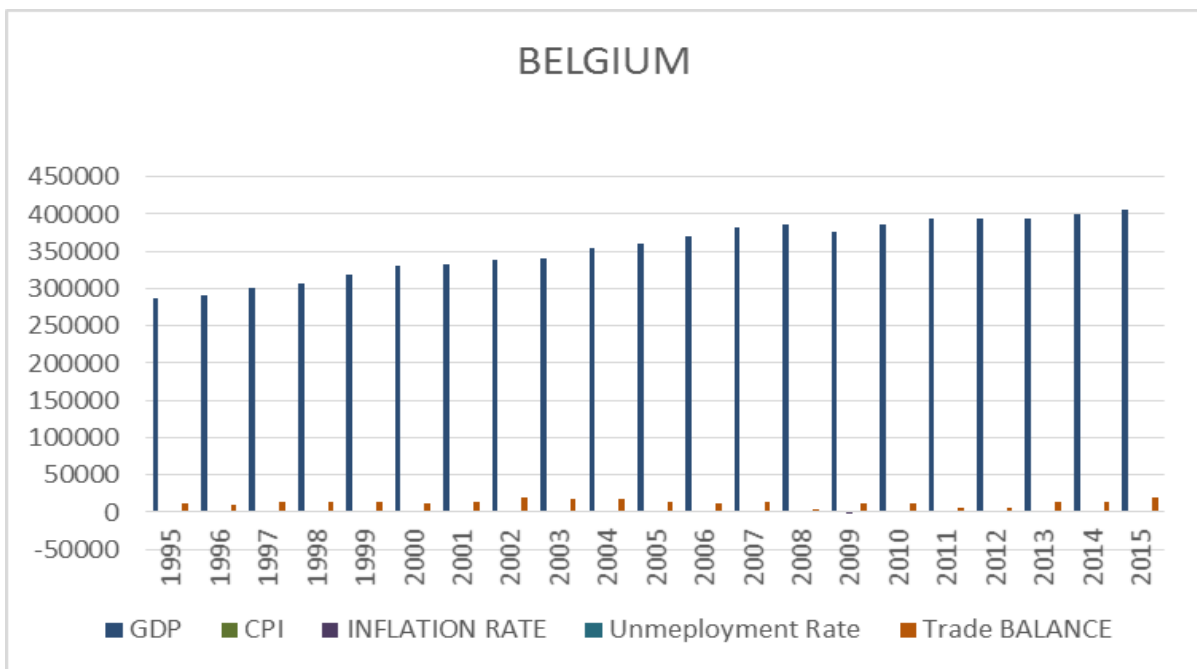

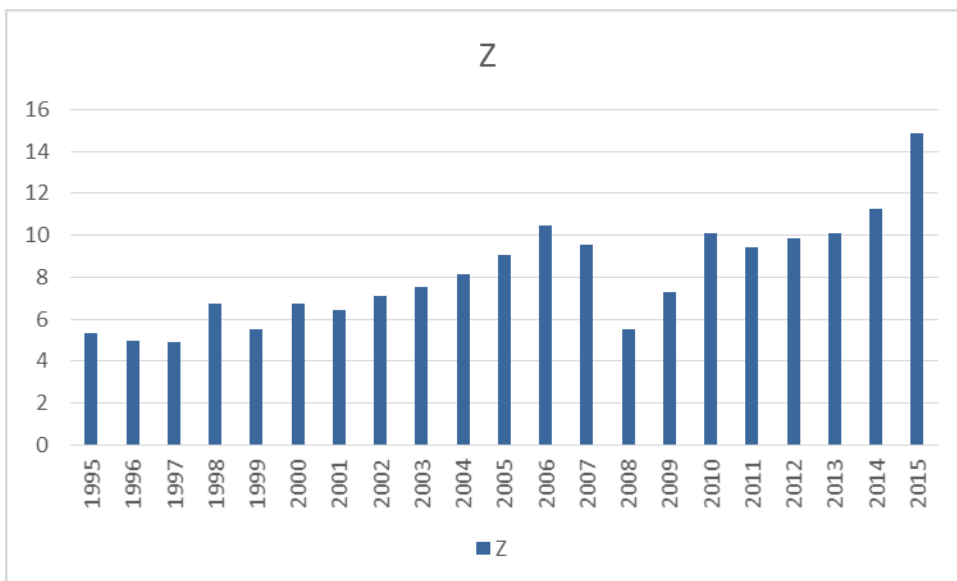
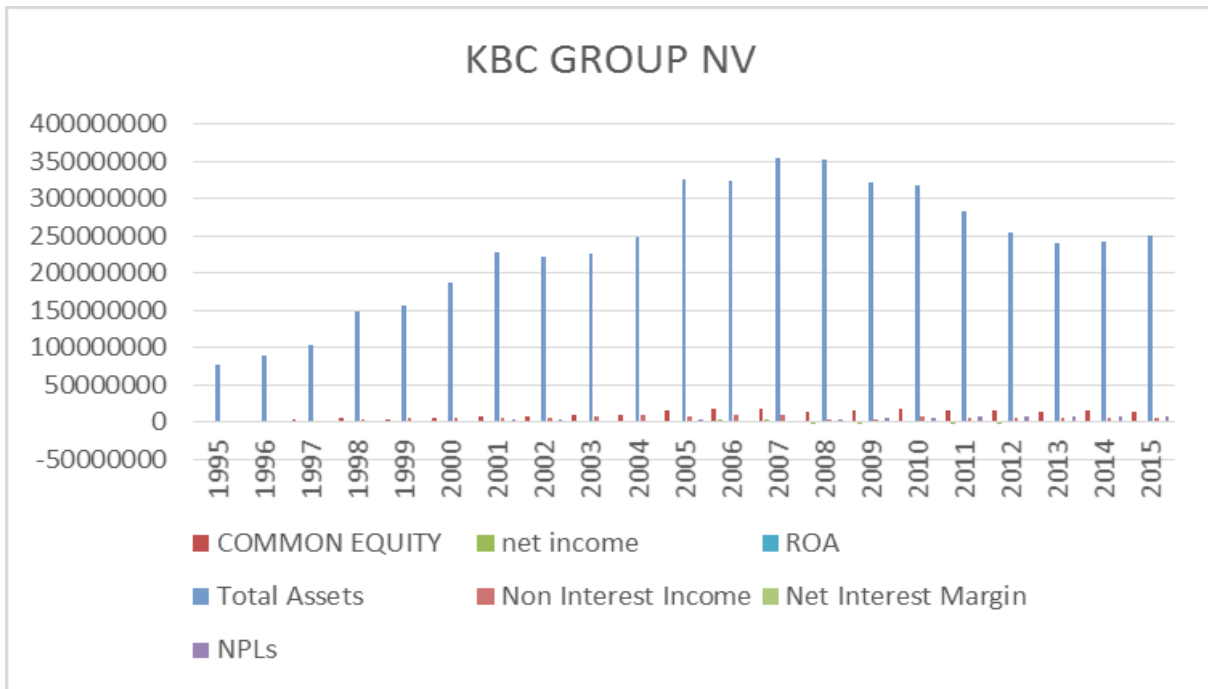

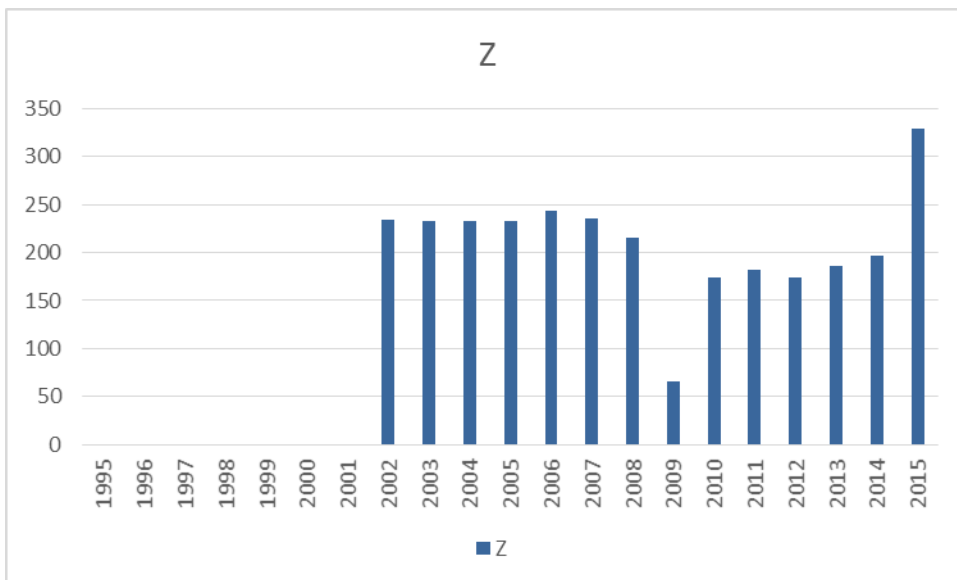
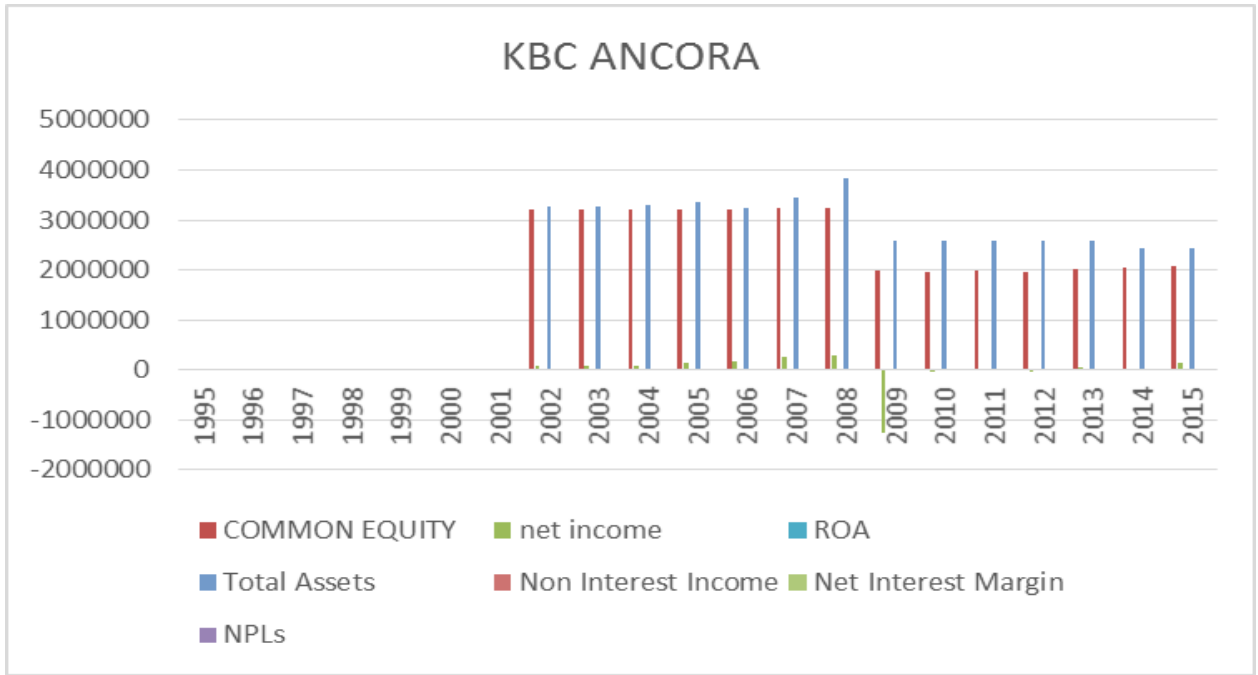

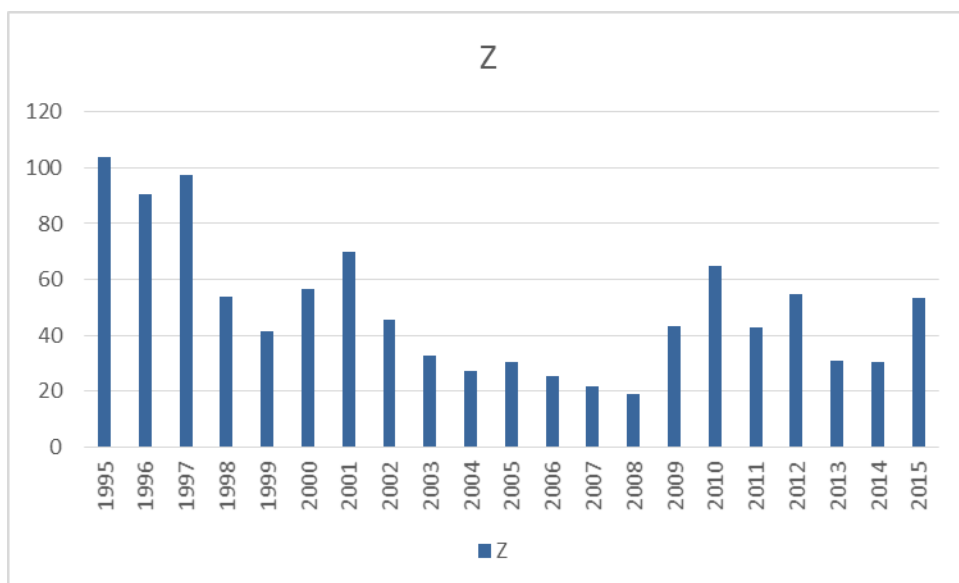
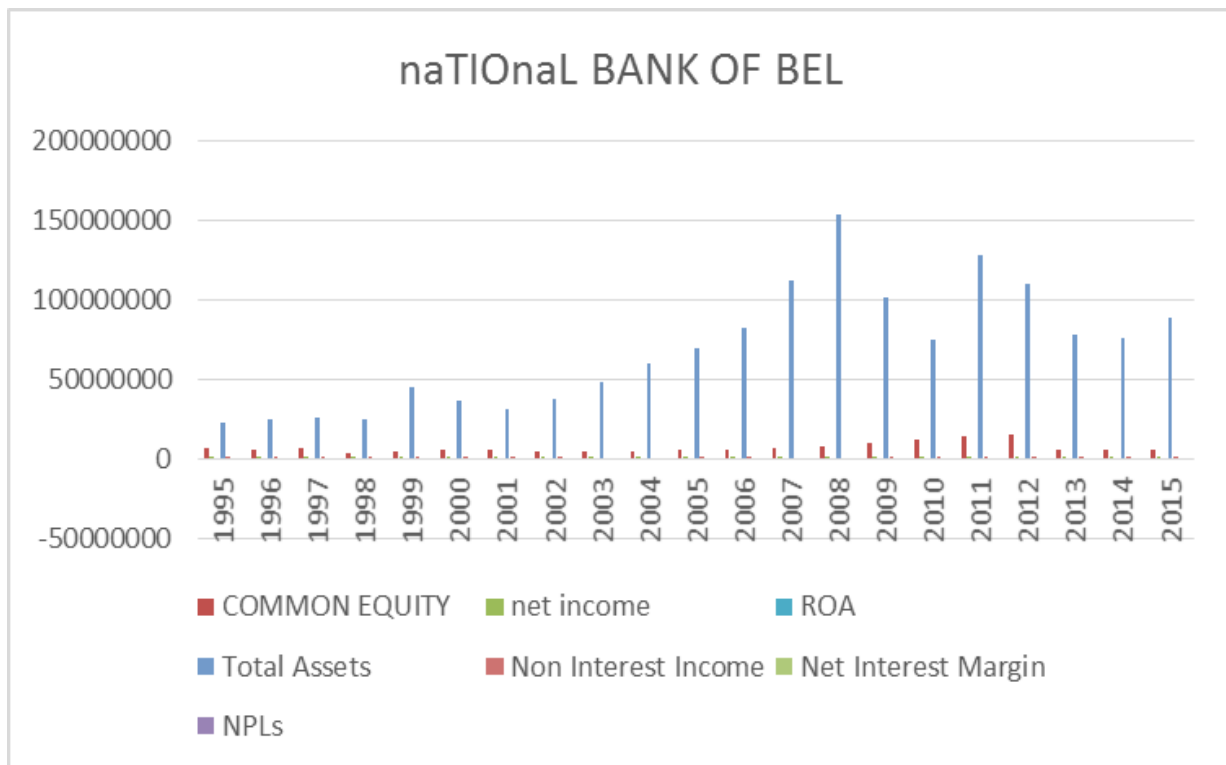

6.ΒΕΛΓΙΟ

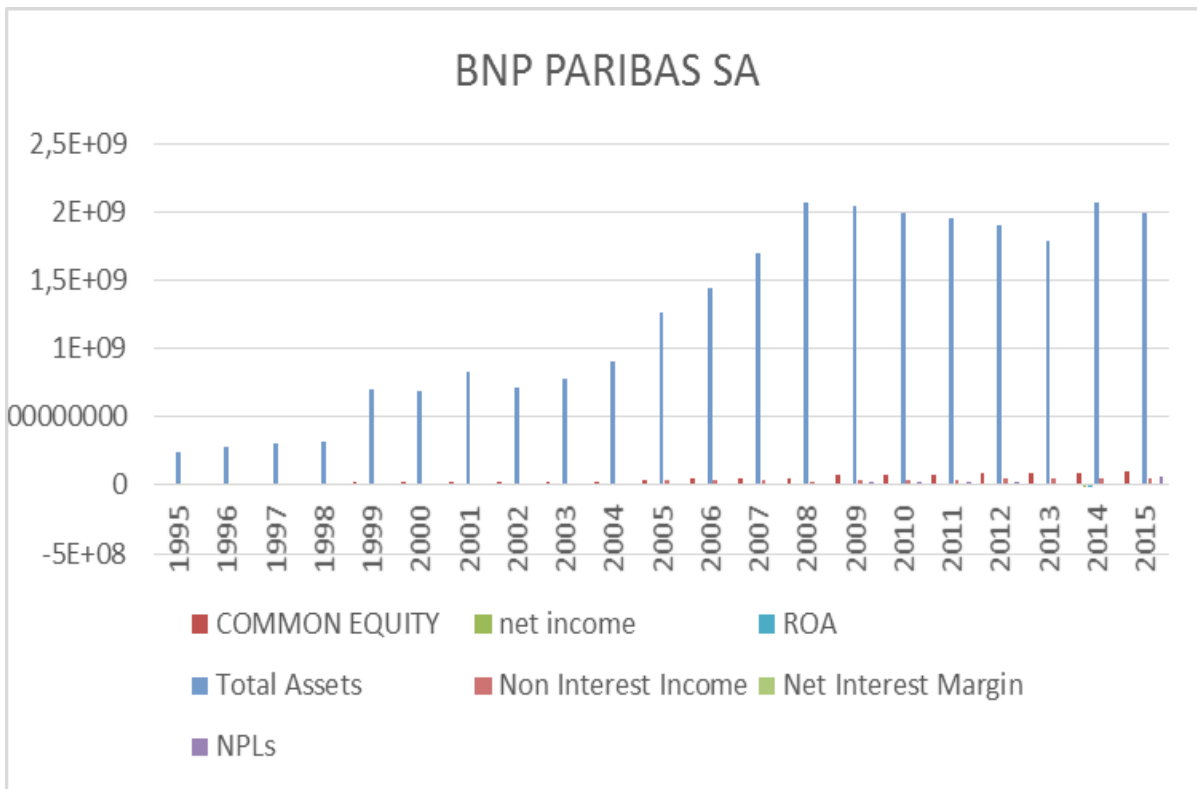
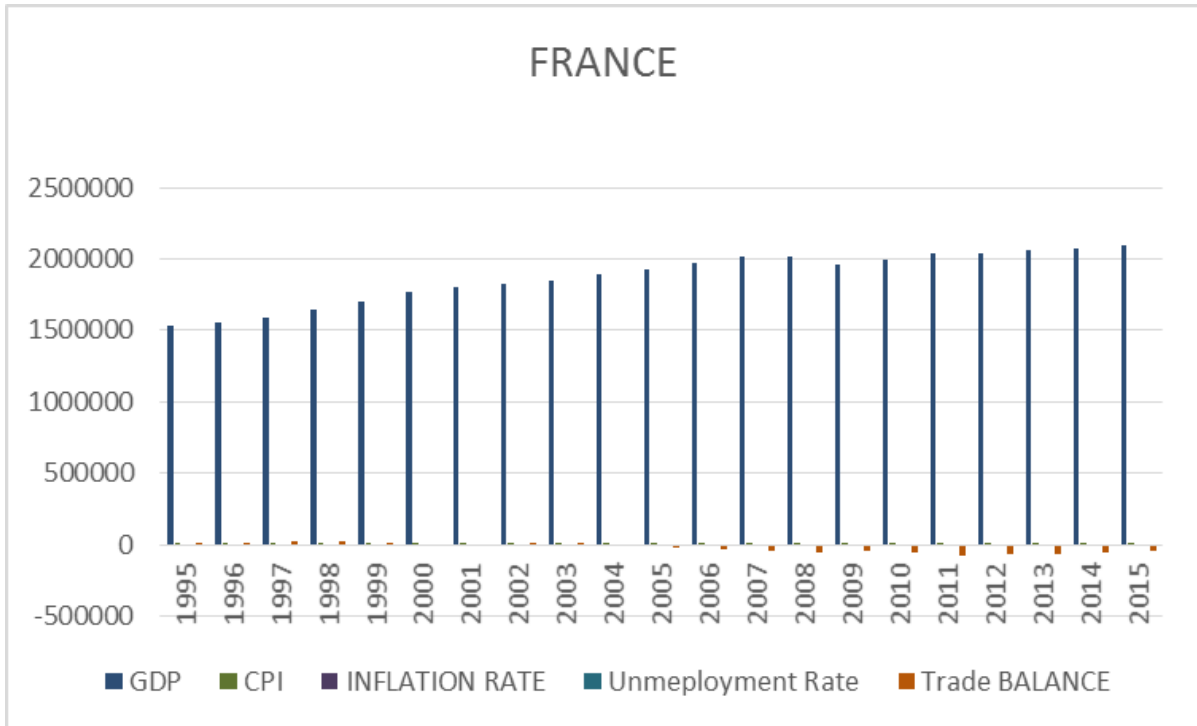

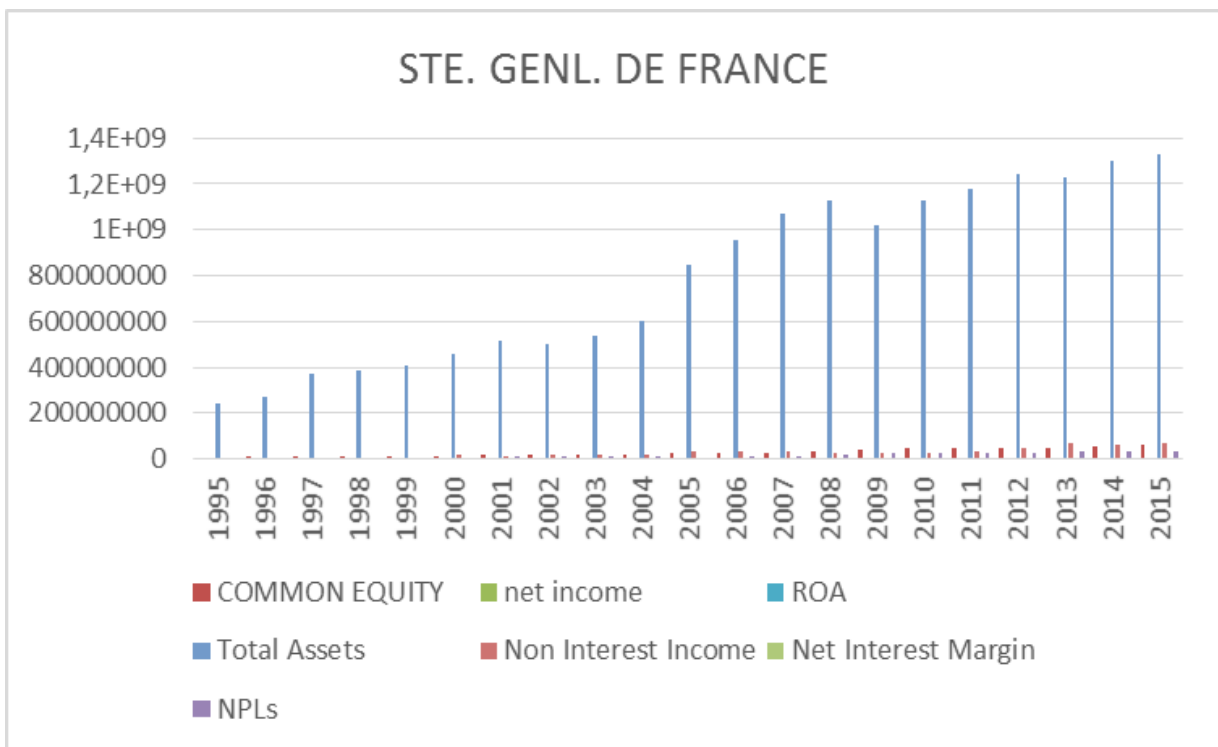
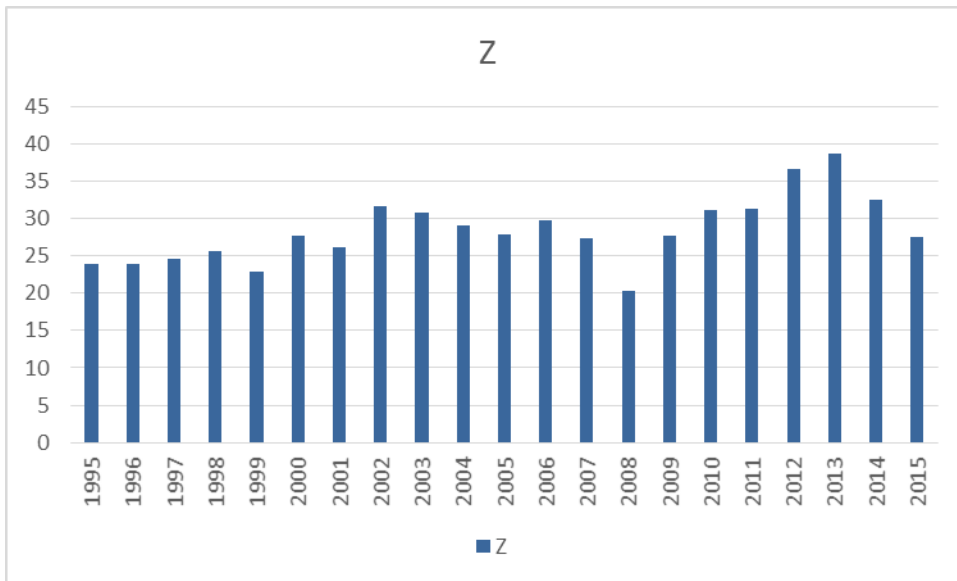

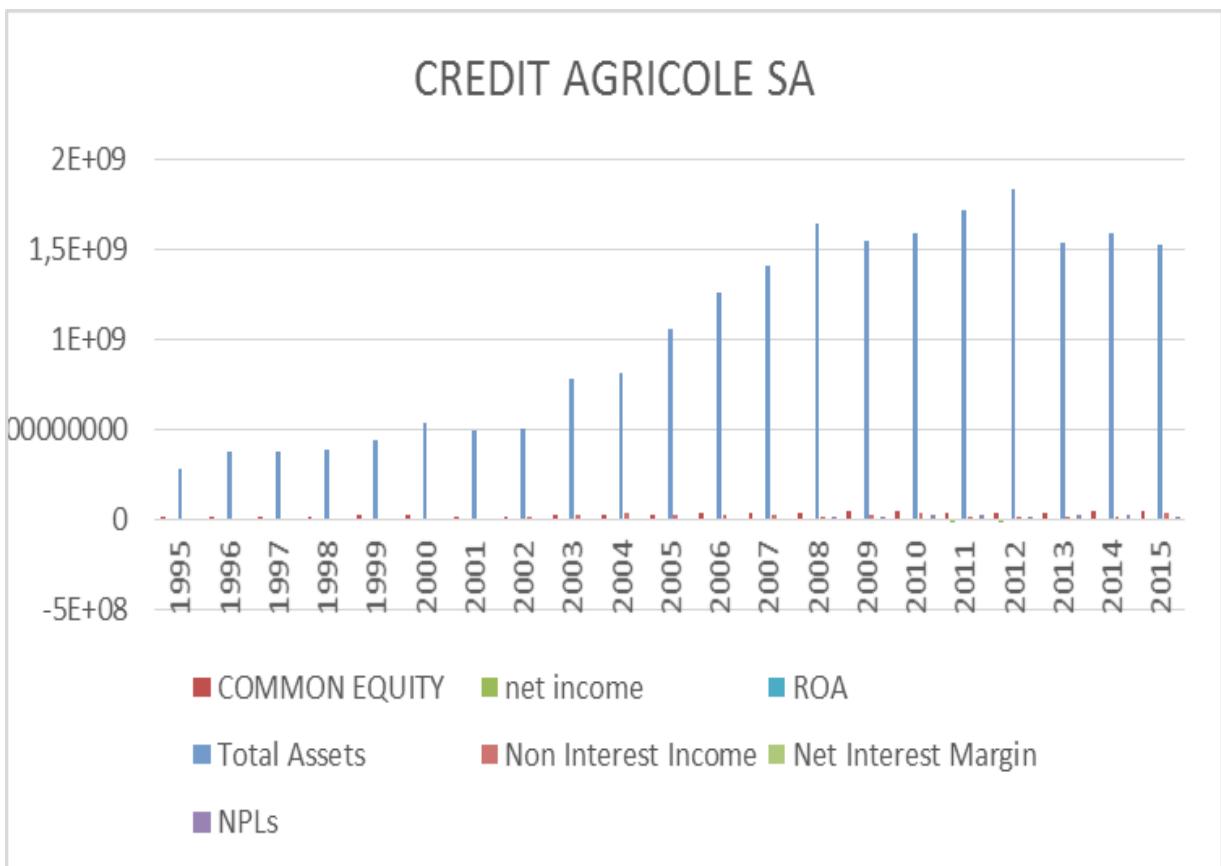
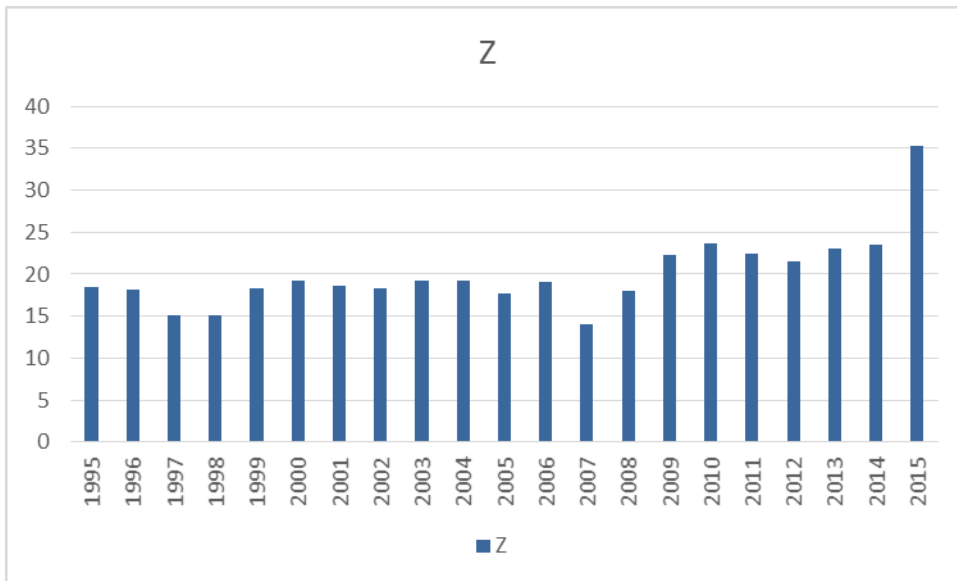

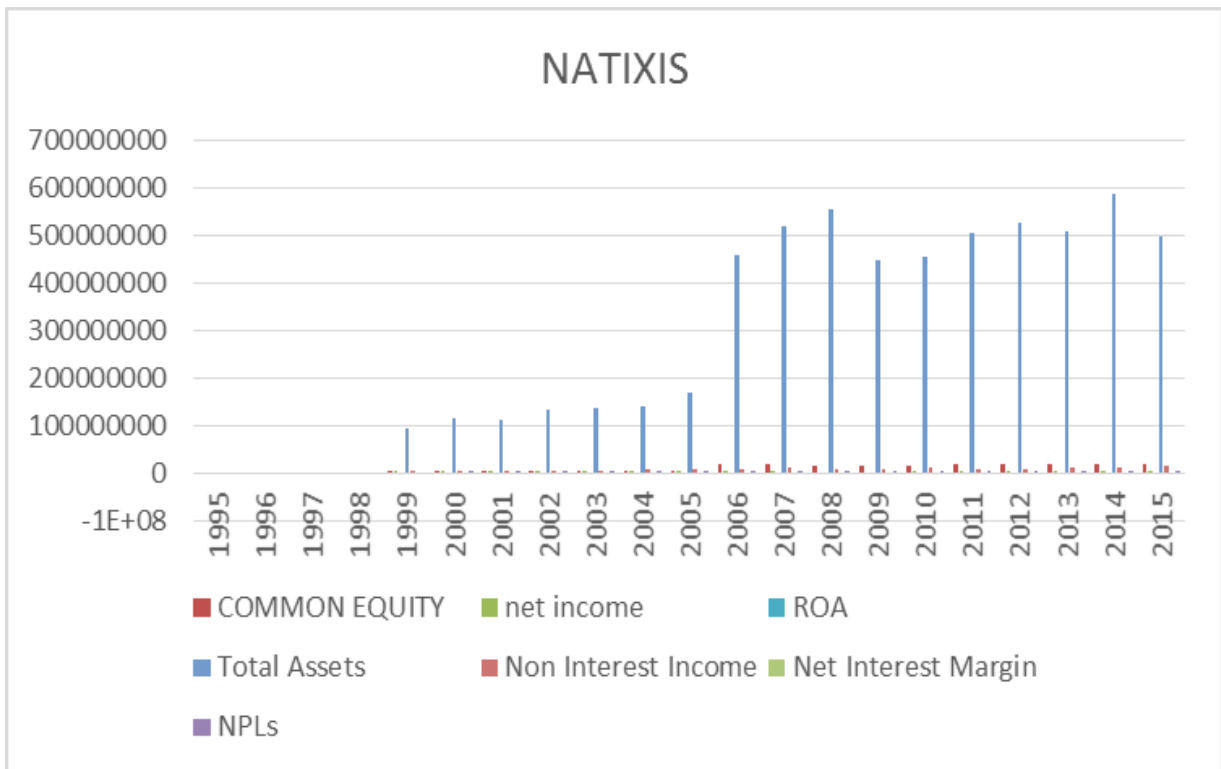
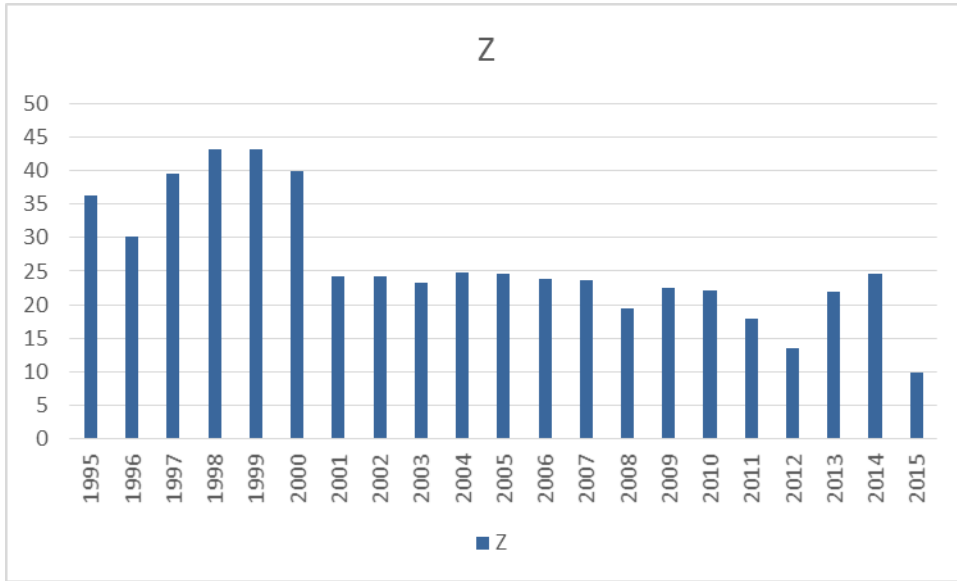

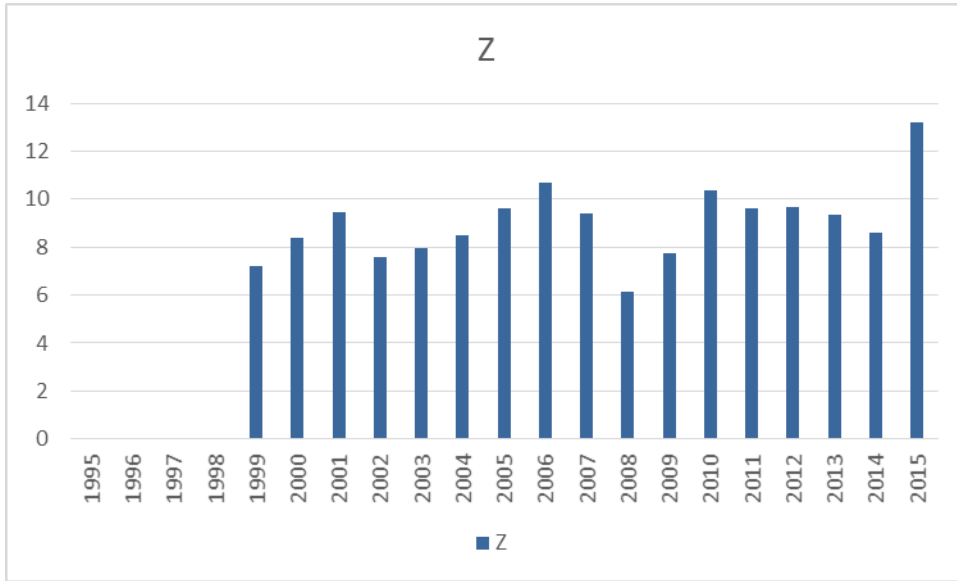
7. ΓΑΛΛΙΑ

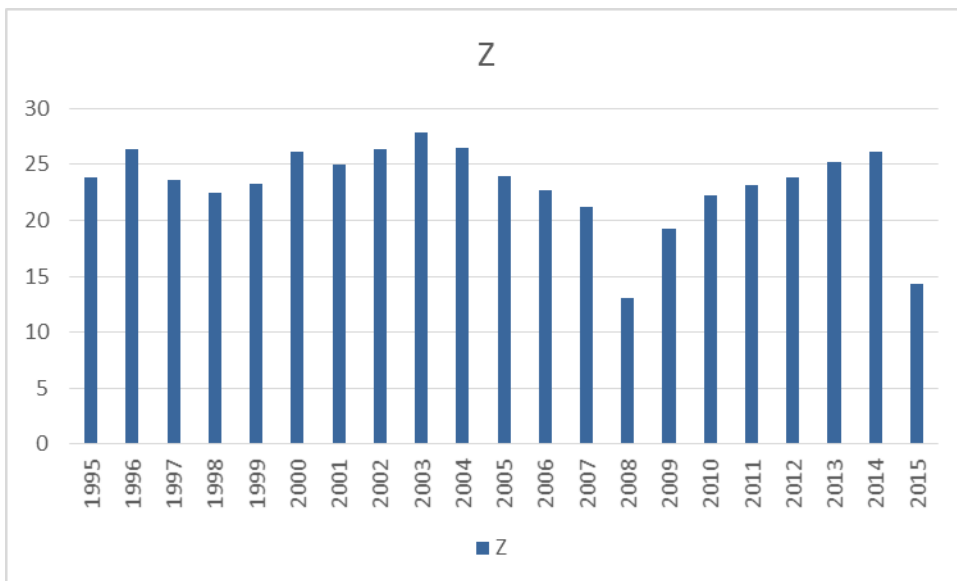
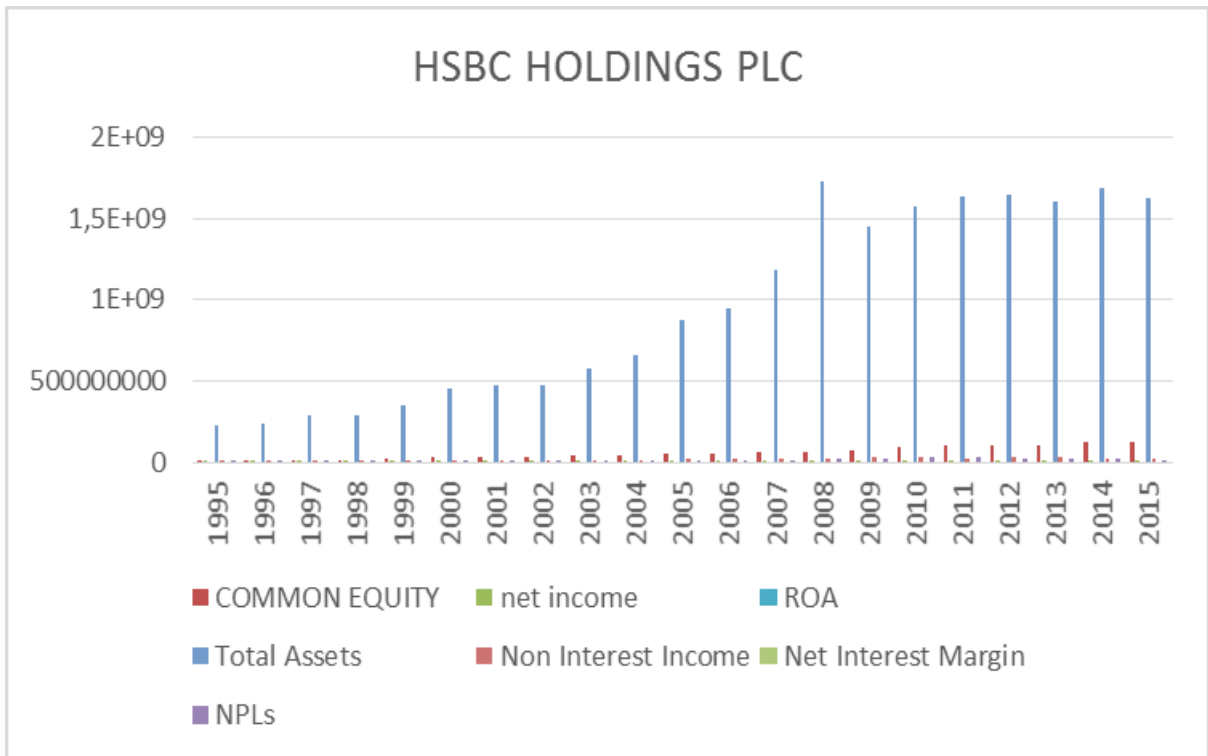

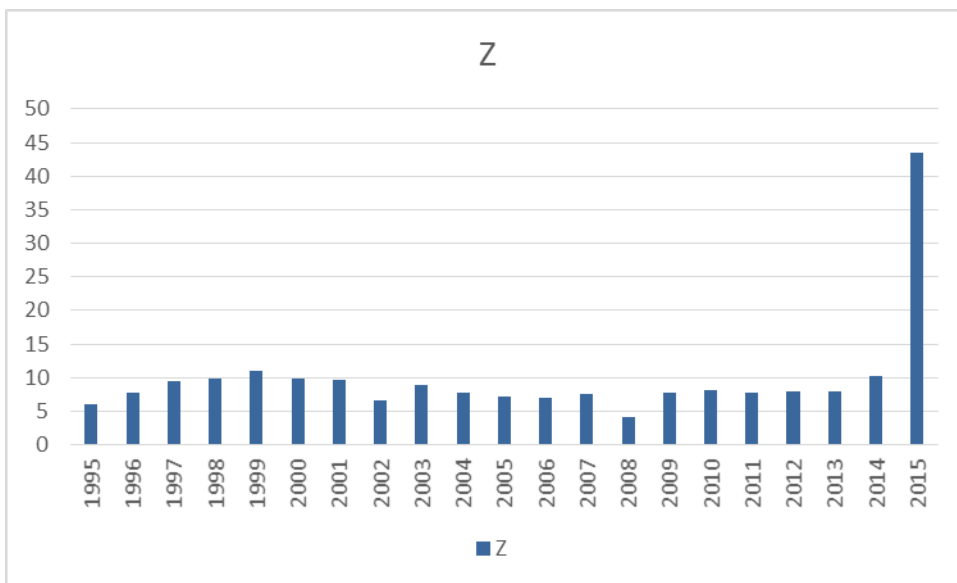
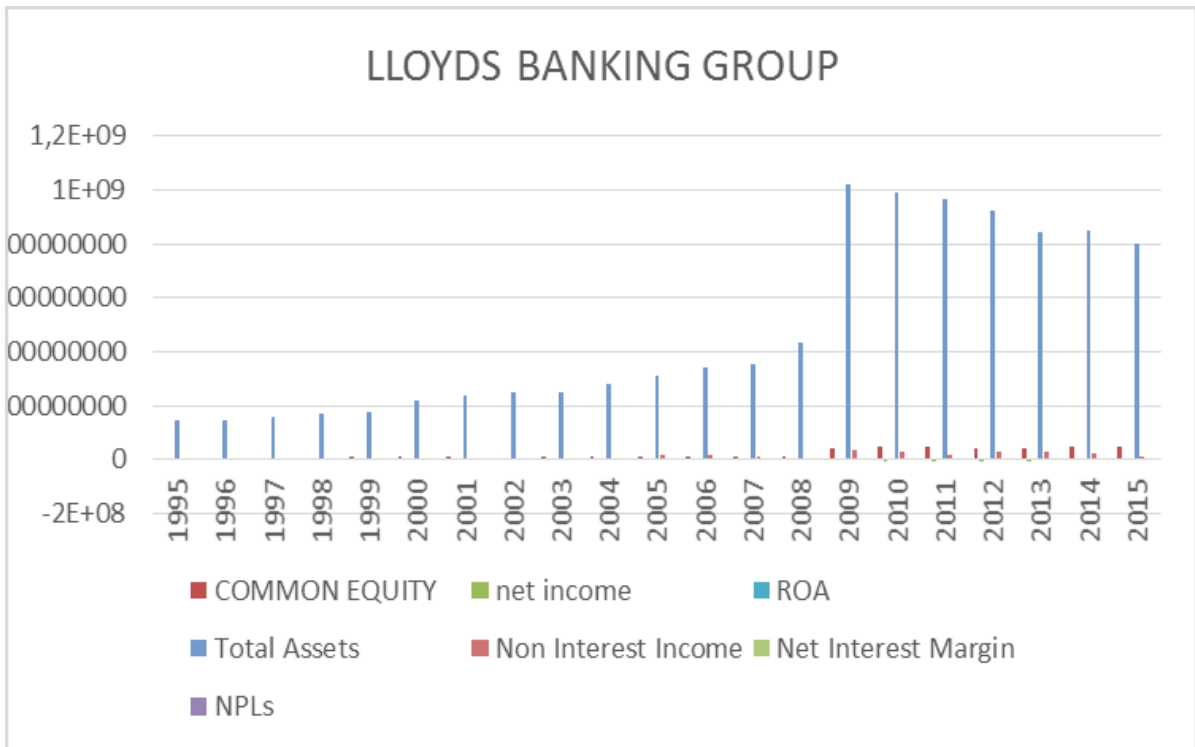

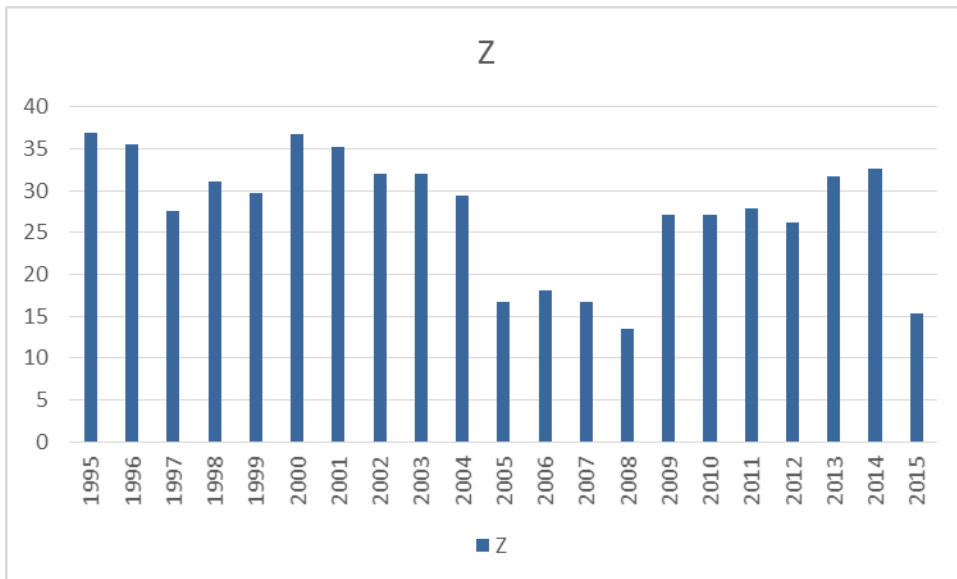
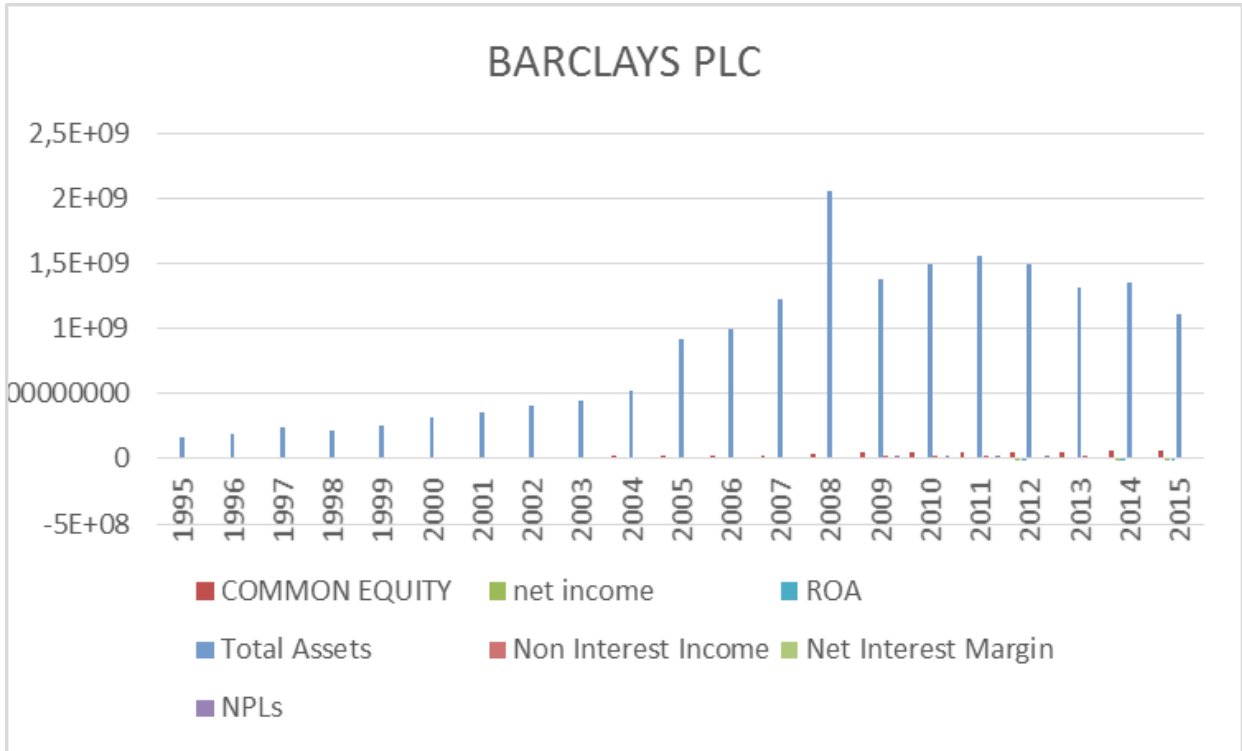

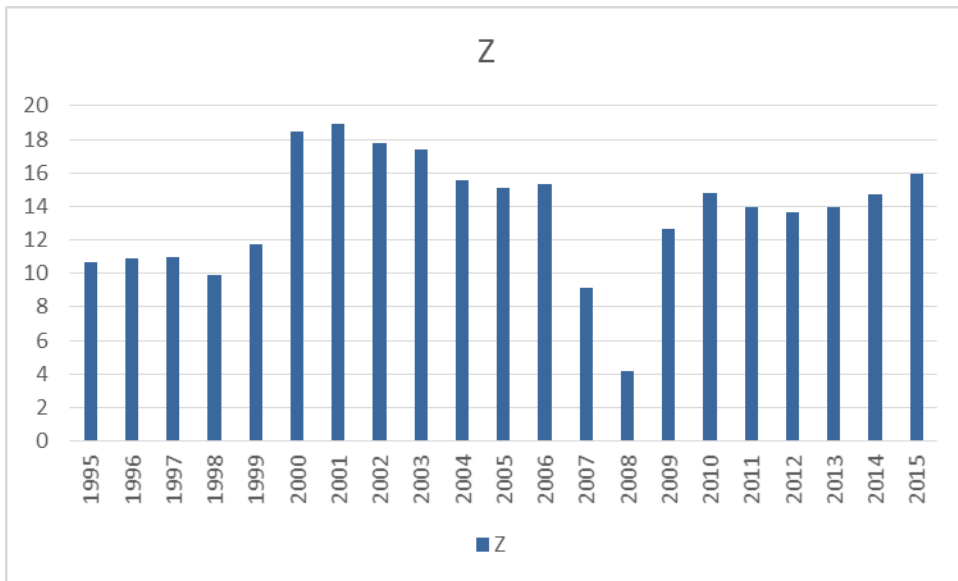
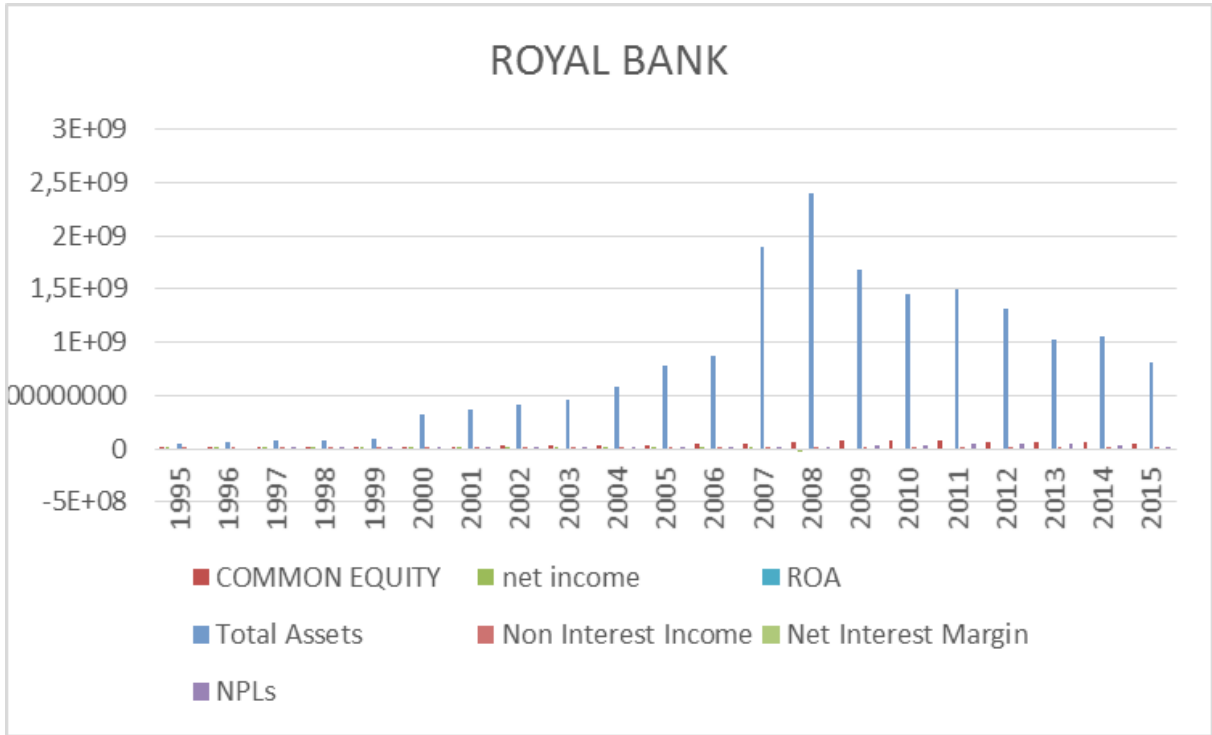
8.ΑΓΓΛΙΑ

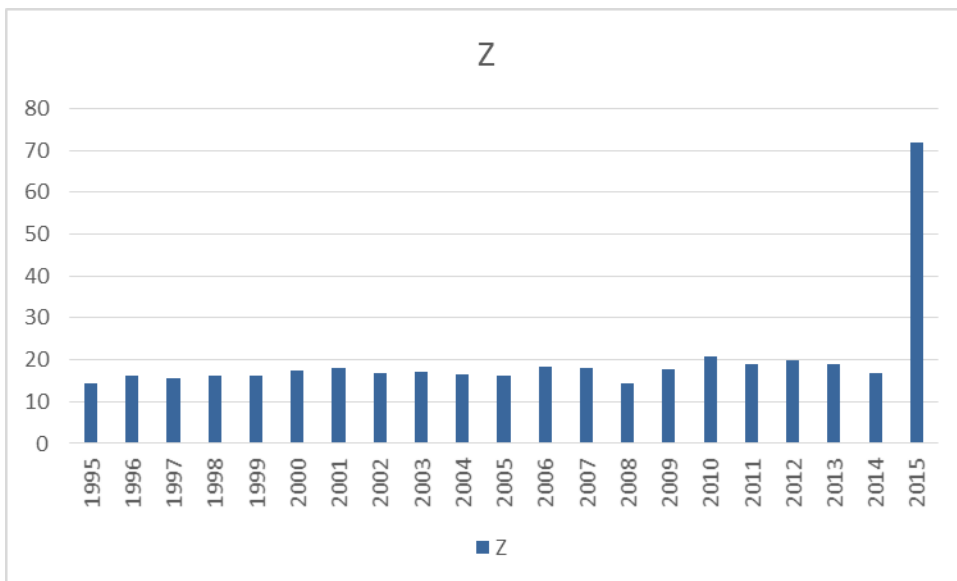
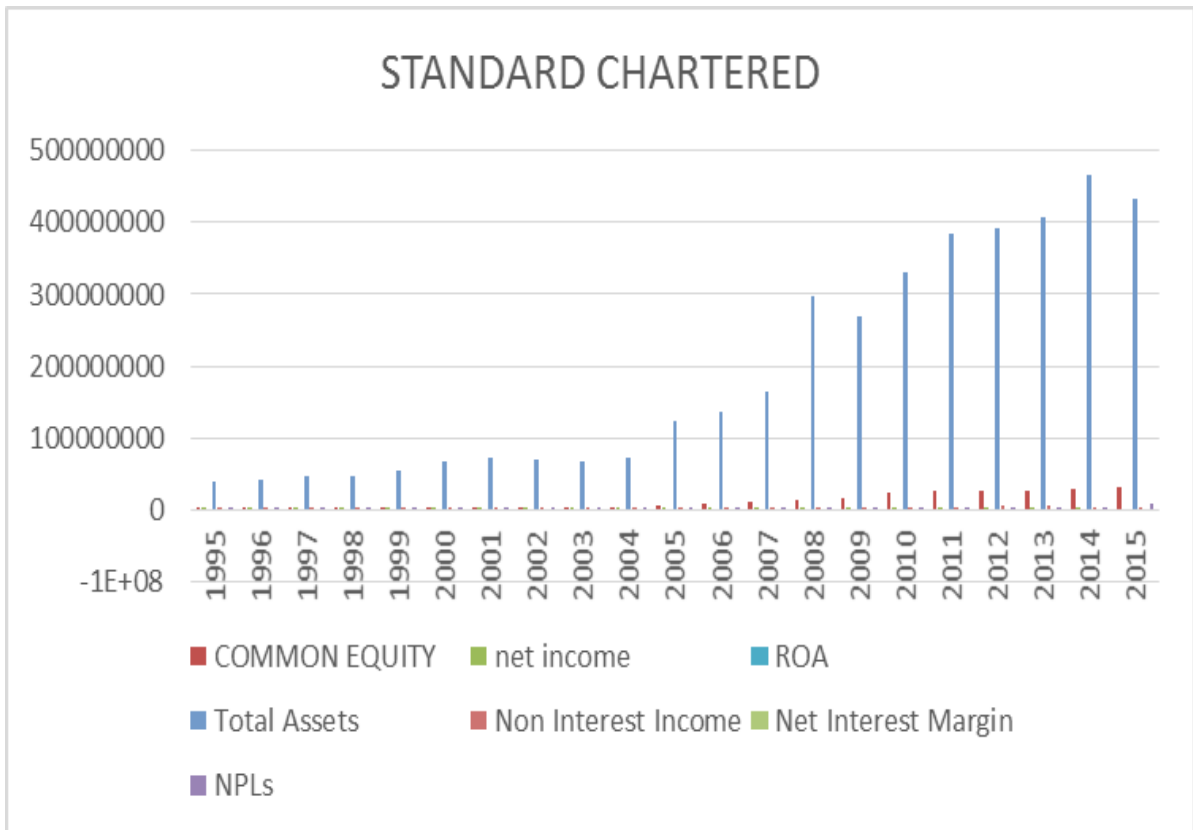

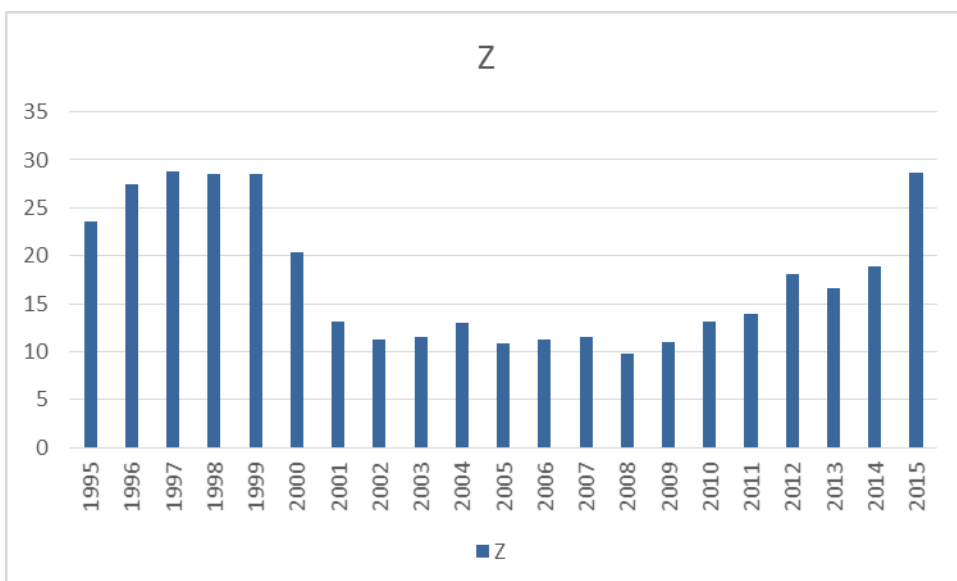
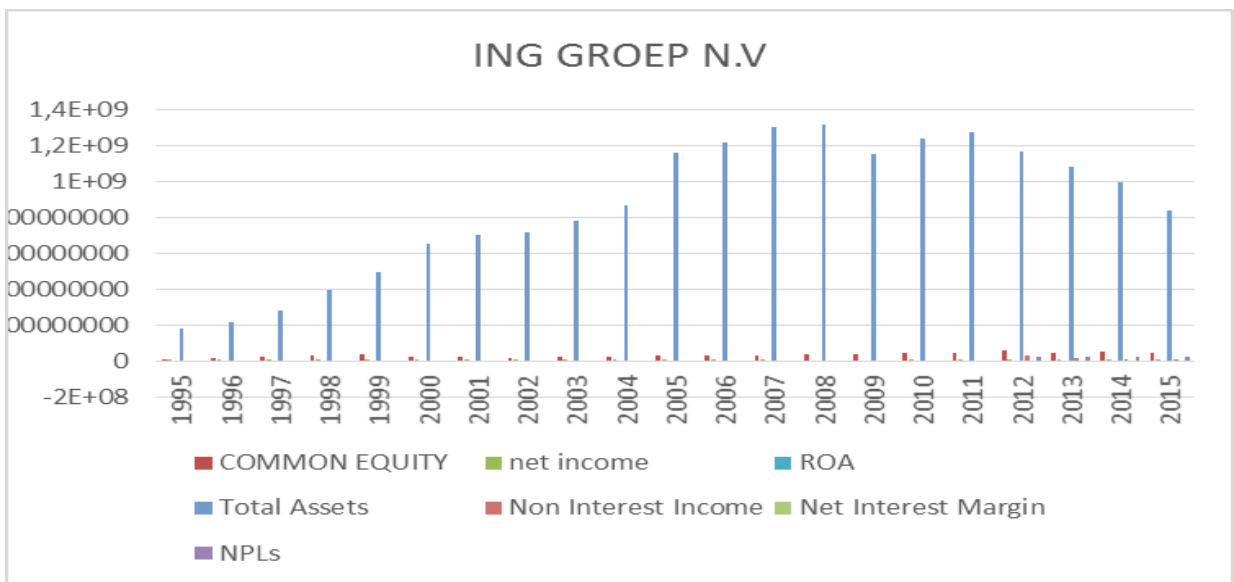
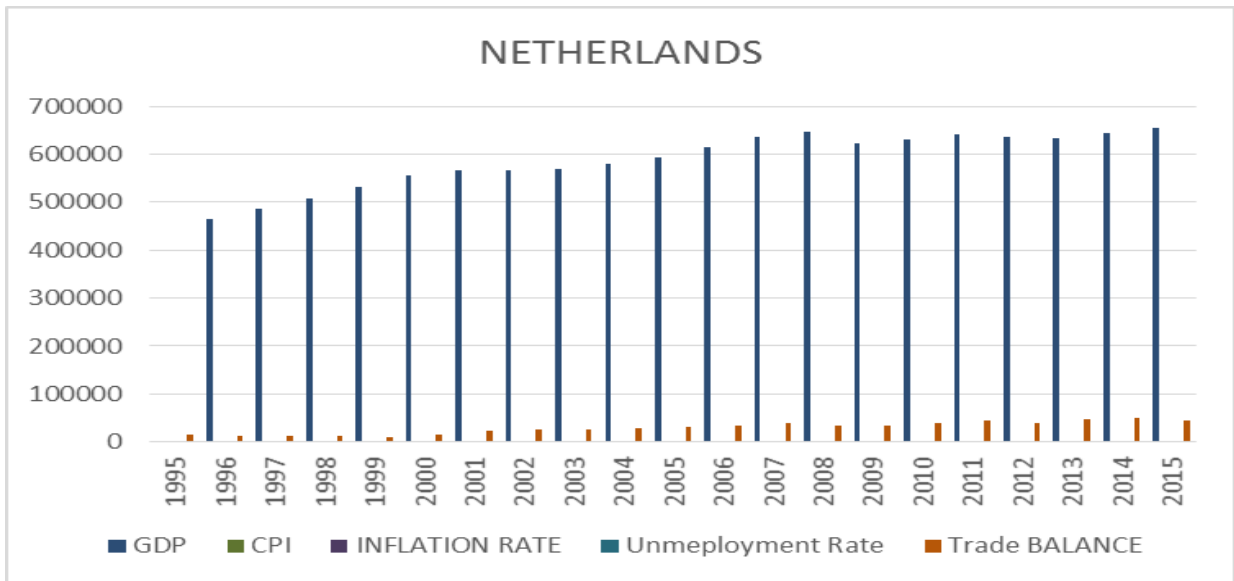

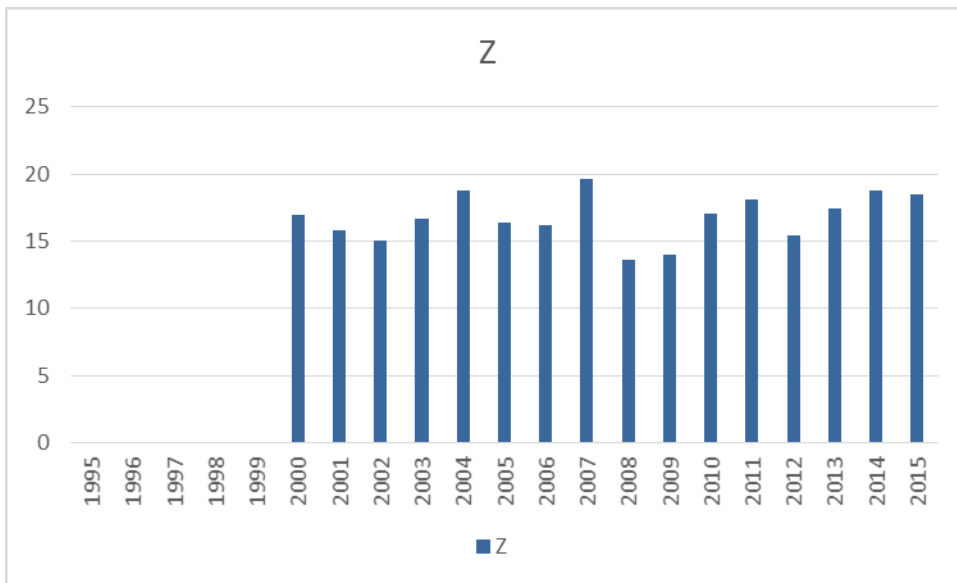
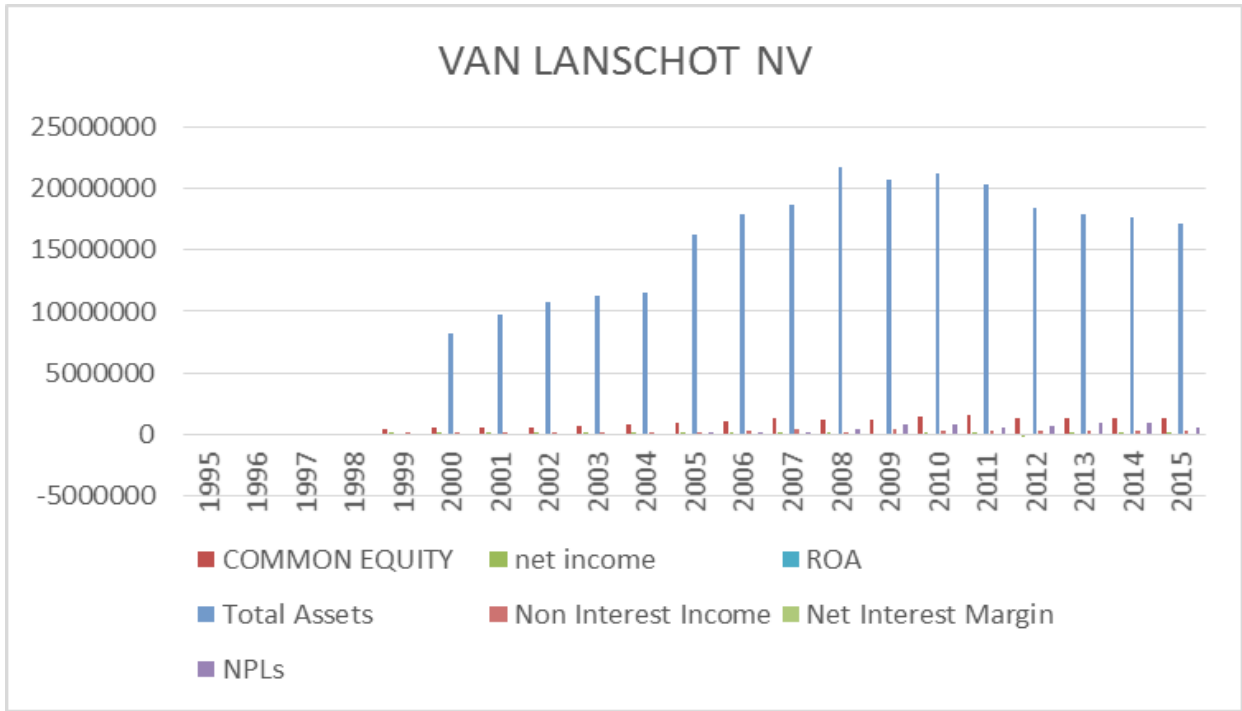

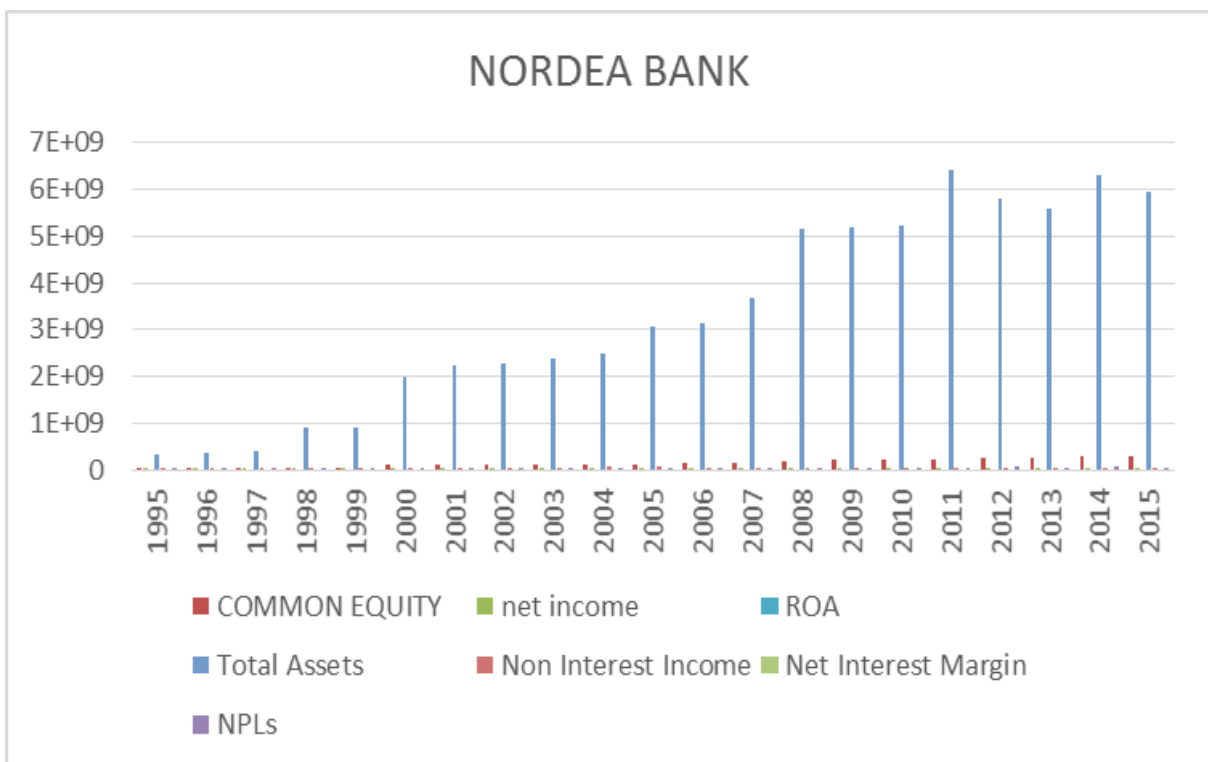
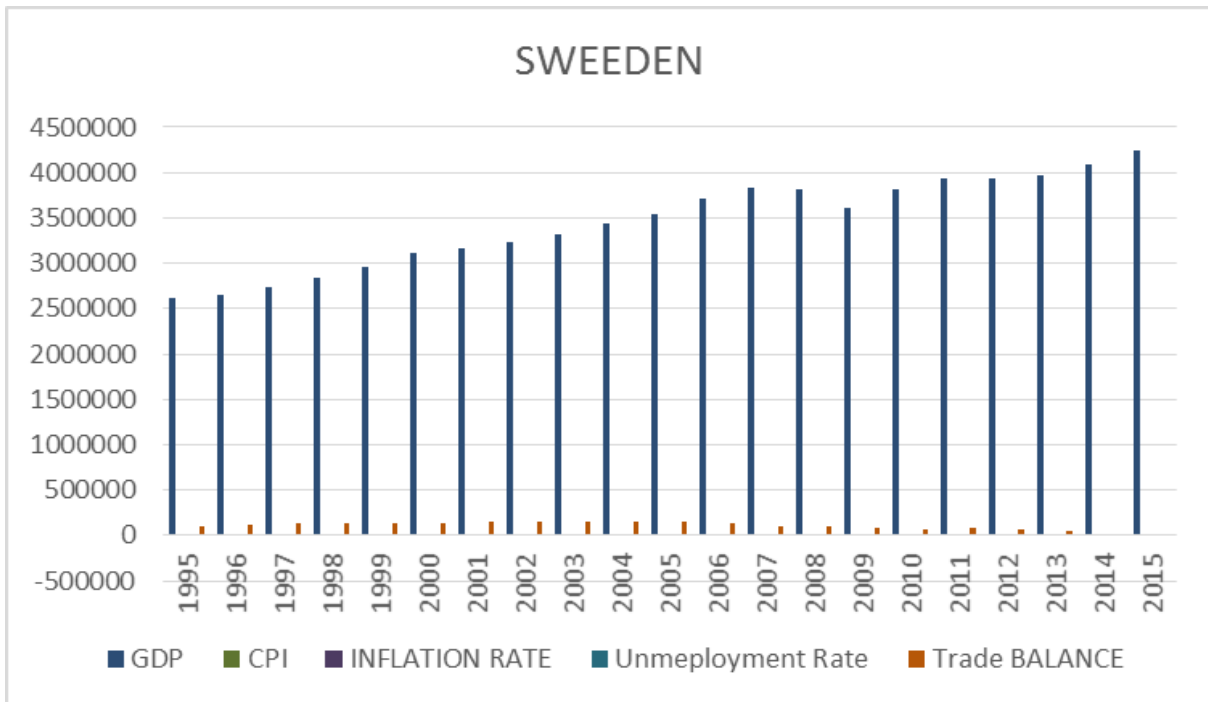

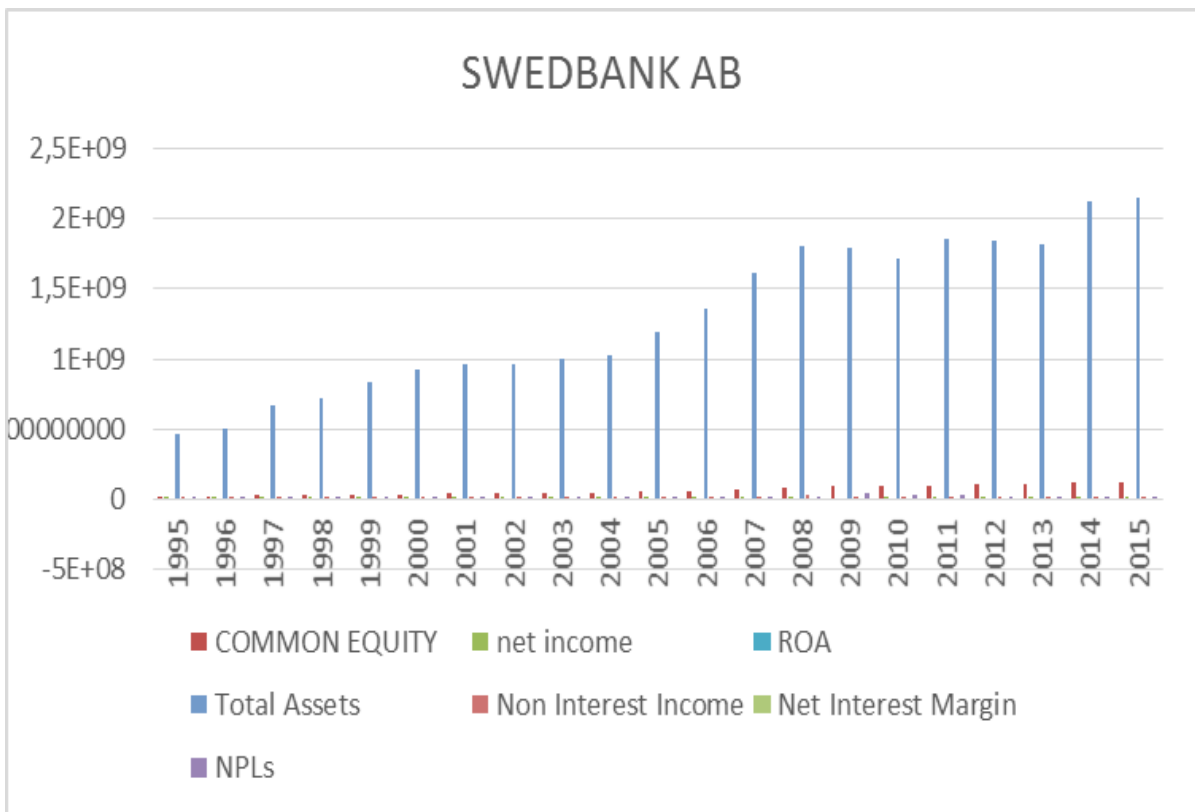
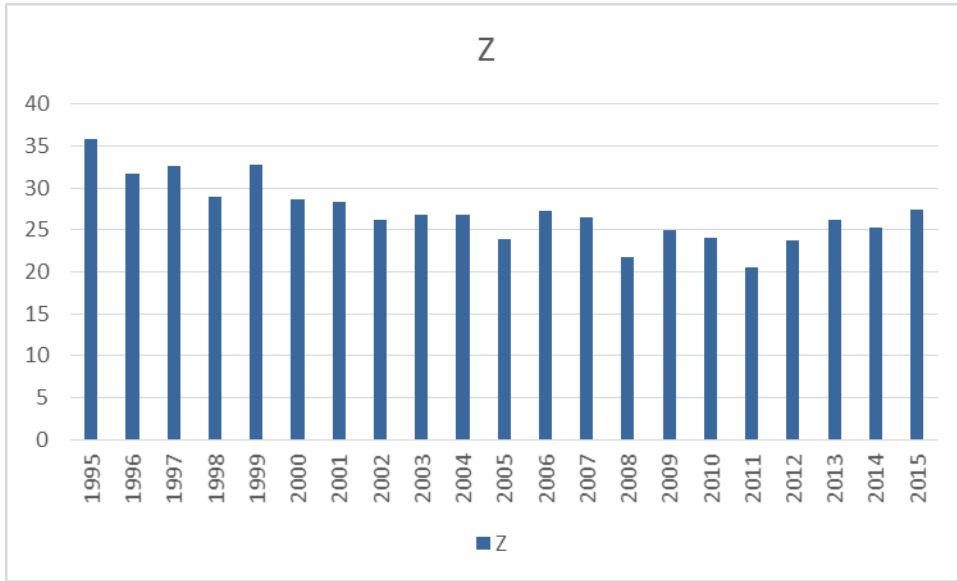
9.ΟΛΛΑΝΔΙΑ

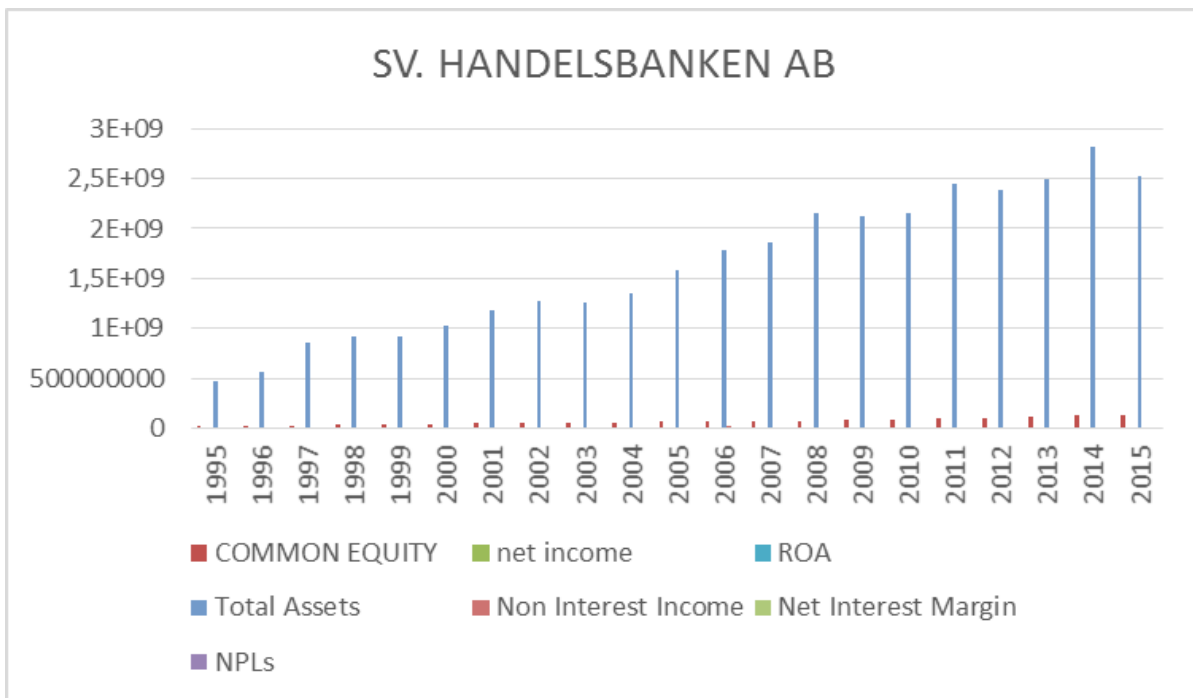
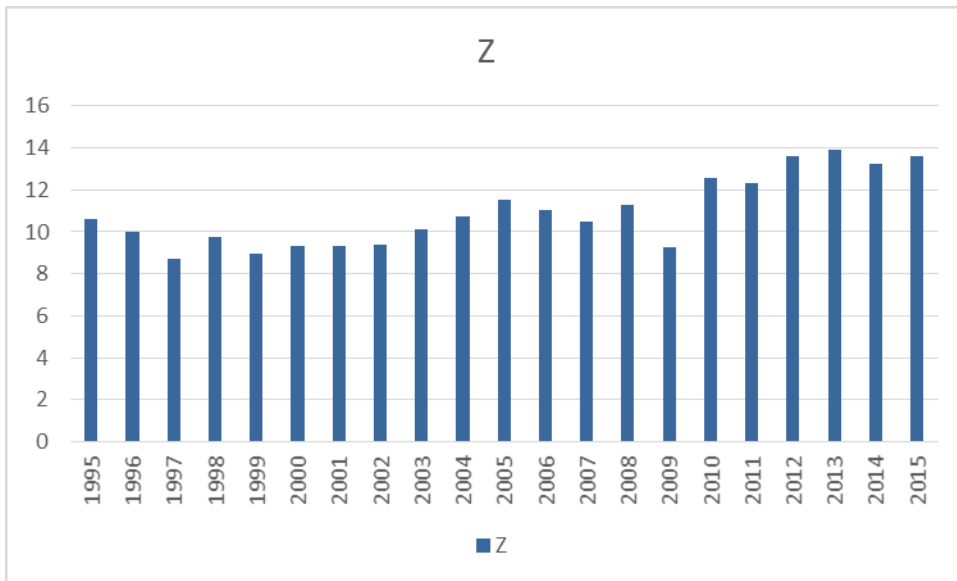

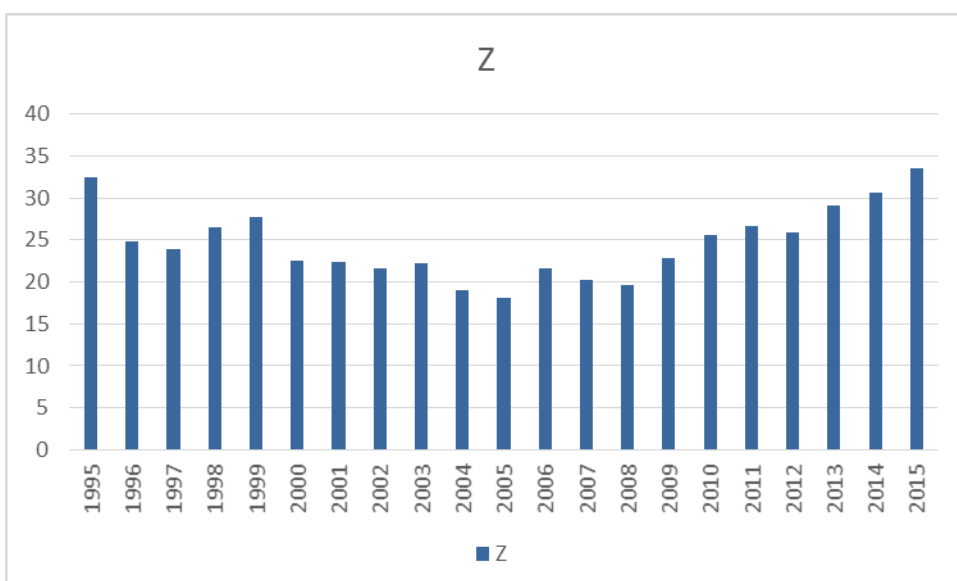
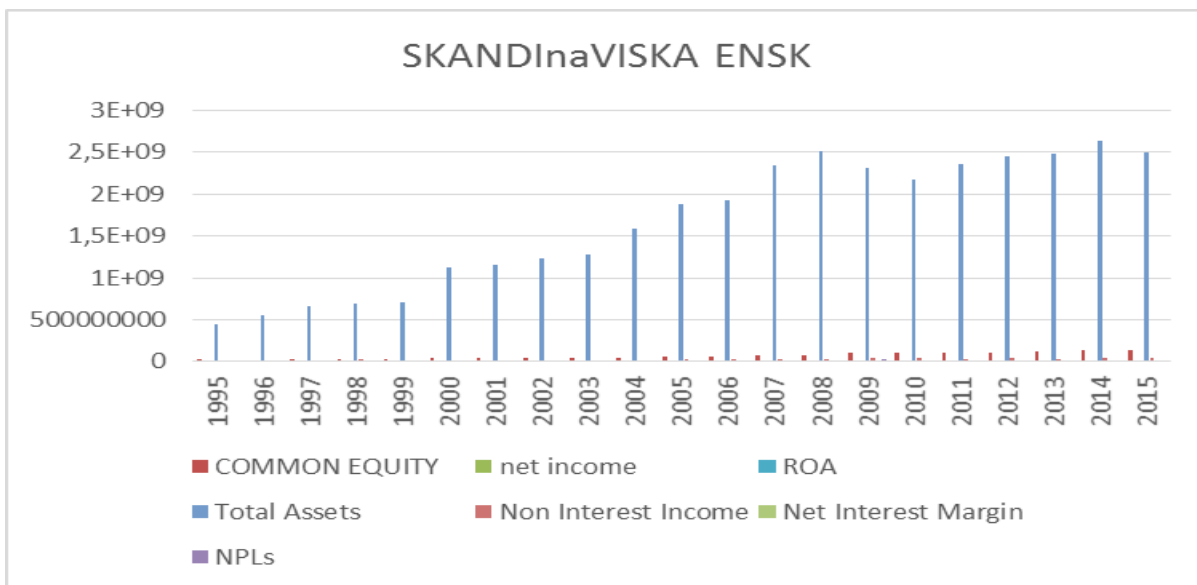
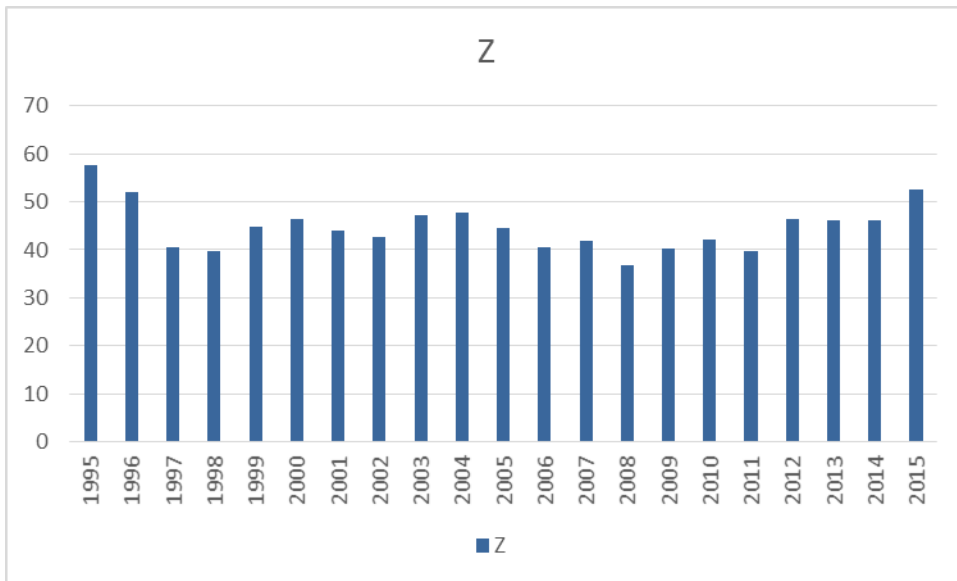

10.ΣΟΥΗΔΙΑ

8.ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Shankha Chakraborty και Tridip Ray, “Bank-based versus market-based financial systems: a growth theoretic analysis”
- L.Gambacorta, Jing Yang και K.Tsatsaroni, “Financial structure and growth”
- Asli Demirguc-Kunt και Vojislav Maksimovic, “Funding growth in bank-based and market-based financial systems: evidence from firm level data”
- Asli Demirguc-Kunt and Ross Levine, “Bank-based and market-based financial systems: cross country comparisons”
- Thorten Beck και Ross Levine, “Industry growth and capital allocation: does having a market or bank based system matter?”
- O.Emre Ergungor, “Market-Bank based financial systems: Do rights and regulation really matter?”
- Delis D. Manthos, Kouretas P. Georgios (2011), “Interest rates and bank risk-taking”, *Journal of Banking & Finance* Vol. 35, pp. 840-855.
- Cull, Robert J., Stephen Haber, and Masami Imai. 2011, "Related Lending and Financial Development." *Journal of International Business Studies* 42(3): 406-426.
- Cull, Robert; Asli Demirguc-Kunt, and Justin Yifu Lin. 2013, "Financial Structure and Economic Development: A Reassessment." *World Bank Economic Review* 27 (3):470-475.

- Τσαλκαμάς Αριστείδης (2015), «Συνοπτική Παράθεση των Ρυθμίσεων της Βασιλείας I, II, III», Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Τμήμα Χρηματοοικονομικής και Τραπεζικής Διοικητικής.
- Beck Thorsten*(2008), “Bank Competition and Financial Stability”*World Bank.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

<http://www.oecd.org/>

<http://www.investopedia.com/>

<https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html>

<http://www.worldbank.org/>